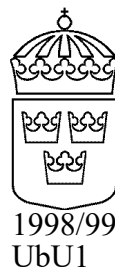

Utbildningsutskottets betänkande

1998/99:UbU1

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens förslag till anslag inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för budgetåret 1999. I samband därmed behandlas 92 motionsyrkanden. Utskottet behandlar också regeringens skrivelse 1997/98:176 Lärandets verktyg – nationellt program för IT i skolan.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till anslagsbelopp på alla punkter.

Förslagen innebär att arbetet med att utveckla kvalitetssäkringsarbetet i skolan fortsätter. Skolverket tillförs ytterligare medel för inrättande av en till verket knuten nationell inspektionsnämnd och medel för utveckling av nationella prov. Under ett nytt anslag, Förstärkning av utbildning i storstadsregionerna, anslås medel fr.o.m. den 1 juli 1999 för särskilda insatser för barn och ungdom samt vuxna inom utbildningsområdet. Sammanlagt anvisas för detta ändamål 220 miljoner kronor per helår under en treårsperiod. Antalet platser inom Kunskapslyftet samt försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning utökas.

Likaså under ett nytt anslag, Program för IT i skolan, anvisas medel om 340 miljoner kronor för det första året i en treårig satsning på informationsteknik i skolan, såsom den beskrivits i regeringens ovan nämnda skrivelse Lärandets verktyg. Ett flertal motioner om innehållet i satsningen, vilka i huvudsak ligger i linje med regeringens intentioner på IT-området, avstyrks av utskottet.

Den grundläggande högskoleutbildningen byggs ut år 1999 enligt tidigare beslut, med tyngdpunkt på naturvetenskaplig och teknisk utbildning. Besparing med 1,52 % görs på anslagen till grundläggande utbildning och till forskning och forskarutbildning. Det särskilda anslaget för stöd till studenter med funktionshinder utökas med 5 miljoner kronor. De blivande universiteten i Karlstad, Växjö och Örebro samt Högskolan i Karlskrona/Ronneby får egna anslag till forskning och forskarutbildning. Även Mitthögskolan och Malmö högskola får egna anslag till forskning. Ca 100 miljoner kronor av kostnaderna för Sunet år 1999 kommer att få finansieras med avgifter från lärosätena. För att möta en tidigare aviserad besparing inom Utbildningsdepartementets område 1999 tas 530 miljoner kronor från tidigare reservationer och anslagssparande i anspråk.

Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet står fast vid sina egna förslag till utgiftsram, som avviker från den ram finansutskottet har tillstyrkt. De redovisar sina budgetalternativ i särskilda yttranden.

Moderaterna vill slå samman Skolverket och Statens institut för handikappfrågor i skolan och inrätta ett fristående institut för uppföljning och utvärdering. De föreslår mer pengar till skolutveckling och forskning inom skolväsendet, läromedel för elever med handikapp samt svensk undervisning i utlandet. Den kvalificerade yrkesutbildningen bör öka mer än regeringen föreslagit och antalet platser inom Kunskapslyftet minska och en besparing görs på anslaget med 876 miljoner kronor. De föreslår också att ytterligare medel tillförs IT-satsningen i skolan samt att anslaget till utbildningssatsningen i storstadsregionerna utgår. Moderaterna vill avskaffa anslaget B 52 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor och inrätta ett nytt anslag, Medel att fördela för grundutbildning och internationell utveckling m.m., som skall användas för att lärosäten som har fler sökande än studieplatser skall kunna få utökade resurser. Det skall också användas för omfördelning från lärosäten som inte får tillräckligt många sökande i relation till antalet platser. Även för forskning och forskarutbildning föreslås ett nytt anslag, Medel att fördela för forskning och forskarutbildning, samtidigt som anslaget till Malmö högskola och anslaget till Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor minskas. Moderaterna föreslår större anslag till forskning och forskarutbildning vid de blivande universiteten i Karlstad, Växjö och Örebro, till Högskolan i Karlskrona/Ronneby och till Sunet. De vill öka anslagen till de fyra ämnesvetenskapliga forskningsråden. Medlen för dyrbar vetenskaplig utrustning bör enligt dem räknas upp. Moderaterna anser också att det tidigare anslaget för Europeisk forskningssamverkan skall återinföras och anslår medel under ett nytt anslag. Ett minskat anslag föreslås till Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område m.m.

Kristdemokraterna föreslår också ytterligare medel till svensk undervisning i utlandet samt en besparing på Kunskapslyftet om 80 miljoner kronor. De vill ha en långsammare utbyggnad av den grundläggande högskoleutbildningen och vill anvisa mer pengar än regeringen till doktorandtjänster och kompetenshöjning av lärarna. Vidare vill de öka anslaget till Centrala studiestödsnämnden i stället för en höjd expeditonsavgift.

Centerpartiet anser att ett fristående kvalitetsinstitut bör inrättas och minskar anslaget till Skolverket avseende inrättande av inspektionsnämnd. Särskilda resurser avsätts för utveckling av läromedel för elever med läs- och skrivsvårigheter. Utvecklingsanslaget bör minska och anslaget till forskning inom skolväsendet öka för forskning om läs- och skrivsvårigheter och inrättande av professorer i didaktik. De blivande universiteten i Karlstad, Växjö och Örebro samt Mitthögskolan och Högskolan i Karlskrona/Ronneby föreslås få högre anslag medan anslaget B 52 minskas.

Folkpartiet föreslår en ökning av anslaget till svensk undervisning i utlandet och en besparing på Kunskapslyftet om 1 125 miljoner kronor. Ytterligare resurser föreslås till kvalitetssäkring av grundläggande högskoleutbildning, till ytterligare doktorandtjänster och till sommaruniversitet. Centrala studiestödsnämnden tillförs medel i kompensation för en slopad höjning av

expeditionsavgiften. Folkpartiet föreslår också att Forskningsrådsnämndens anslag ökas med ett belopp som svarar mot tidigare neddragning av anslagen till forskningsråden och som nämnden skall fördela mellan råden.

Reservationer på olika punkter finns från Moderaterna, Vänsterpartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet.

Propositionen

Regeringen har i proposition 1998/99:1 Budgetpropositionen för 1999, utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning föreslagit

1. att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100),

2. att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i högskolelagen (1992:1434),

3. att riksdagen godkänner vad regeringen förordar om naturvetenskapliga och tekniska utbildningar (avsnitt 5.3.2),

4. att riksdagen godkänner vad regeringen förordar om lärarutbildningar (avsnitt 5.3.4),

5. att riksdagen godkänner vad regeringen förordar om konstnärliga utbildningar (avsnitt 5.3.5),

6. att riksdagen godkänner vad regeringen förordar om studenter med funktionshinder i högskolan (avsnitt 5.4.4),

7. att riksdagen godkänner vad regeringen förordar om satsningar på forskning och forskarutbildning vid universitet och högskolor (avsnitt 5.6.5),

8. att riksdagen godkänner de belopp för ersättning för helårsstudenter och helårsprestationer som regeringen förordar för de olika utbildningsområdena för budgetåret 1999 (avsnitt 5.7.2),

9. att riksdagen medger att högst 530 000 000 kronor förs till anslag B 55 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning från reservationer och anslagssparande enligt vad regeringen anför (avsnitt 5.8, anslag B 55),

10. att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 1999 låta staten ta på sig ekonomiska förpliktelser i samband med stöd till forskning som finansieras under verksamhetsområdet Nationella och internationella forskningsresurser som innebär åtaganden i enlighet med vad som regeringen förordar under avsnittet 7.4,

11. att riksdagen för budgetåret 1999 anvisar anslagen under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt sammanställning i *bilaga 4* till detta betänkande.

Lagförslagen återfinns som *bilaga 1* respektive *2* till detta betänkande.

Skrivelsen

Regeringen har i skrivelse 1997/98:176 Lärandets verktyg – nationellt program för IT i skolan berett riksdagen tillfälle att ta del av vad som står i skrivelsen.

Motionerna

Motioner väckta under allmänna motionstiden 1998

1998/99:Ub210 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att införa ett fristående nationellt kvalitetsinstitut,

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om informationstekniken i gymnasieskolan.

1998/99:Ub227 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om de nationella skolinspektörerna,

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett nationellt kvalitetsinstitut.

1998/99:Ub242 av Yvonne Andersson m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en något långsammare utbyggnad av vuxenutbildningen för att säkerställa kvaliteten på undervisningen.

1998/99:Ub246 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om resurstilldelningssystemet i grundskolan,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om elevvårdande personal,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildning och fortbildning av lärare i informationsteknik.

1998/99:Ub268 av Barbro Westerholm m.fl. (fp) vari yrkas

20. att riksdagen beslutar att anslå ytterligare 20 miljoner kronor, anslaget A 11, utgiftsområde 16, till svenska skolor i utlandet.

1998/99:Ub410 av Marianne Andersson och Åsa Torstensson (c) vari yrkas

2. att riksdagen beslutar att anvisa 1 miljon kronor till ett utvecklingscentrum för COOP-utbildningen vid Högskolan i Trollhättan/Uddevalla genom en överföring från anslaget A 1 Statens skolverk till anslaget B 41.

1998/99:Ub412 av Yvonne Ångström och Åke Sandström (fp, c) vari yrkas att riksdagen bemyndigar regeringen att använda medel från anslag B 52, Särskilda utgifter inom universitet och högskolor, till de universitet och högskolor som har extra kostnader för decentraliserad utbildning.

1998/99:Ub417 av Marianne Andersson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att till utgiftsområde 16 anslag B 33 Högskolan i Borås anvisa 7 000 000 kr mer än vad regeringen föreslagit.

1998/99:Ub422 av Anders Sjölund (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en översyn av anslagstilldelning till klinisk utbildning och forskning,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Umeå universitets anslag för klinisk utbildning och forskning.

1998/99:Ub430 av Sofia Jonsson (c) vari yrkas

1. att riksdagen till B 24 Örebro universitet: Forskning och forskarutbildning för budgetåret 1999 anvisar 25 000 000 kr mer än vad regeringen föreslagit eller således 78 136 000 kr.

1998/99:Ub447 av Erling Wälivaara m.fl. (kd) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att tillföra ytterligare 50 miljoner kronor till doktorandtjänster huvudsakligen inom humaniora, utöver de 100 miljoner kronor som regeringen anslår,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att öka anslaget till kompetenshöjning av lärare på högskolan med 50 miljoner kronor utöver vad regeringen anslår.

1998/99:Ub448 av Yvonne Ångström (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ersättning för klinisk utbildning och forskning.

1998/99:Ub454 av Britt-Marie Danestig m.fl. (v) vari yrkas

11. att riksdagen hos regeringen begär att den återkommer med förslag angående direktiv till utredning av systemet för studiestöd till funktionshindrade,

12. att riksdagen beslutar att i enlighet med vad i motionen anförts omfördela 300 miljoner kronor av de 1 490 miljoner kronor som anslagits till nationellt program för IT i skolan till lärarutbildningen,

13. att riksdagen beslutar att i enlighet med vad i motionen anförts omfördela 40 miljoner kronor av de 1 490 miljoner kronor som anslagits till nationellt program för IT till forskning och utvecklingsarbete inom området informationsteknik i skolan.

1998/99:Ub457 av Inger Davidson (kd) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om rätten till tolkhjälp i samband med högre utbildning.

1998/99:Ub460 av Viviann Gerdin (c) vari yrkas att riksdagen till Karlstads universitet, B 20, för budgetåret 1999 anvisar ytterligare 25 000 000 kr eller således 77 913 000 kr.

1998/99:Ub462 av Arne Kjörnsberg m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om rätt för Högskolan i Borås att tillgodoräkna sig ersättning till designutbildning enligt den s.k. designprislappen.

1998/99:Ub473 av Birgitta Carlsson m.fl. (c, m, kd) vari yrkas att riksdagen i enlighet med vad i motionen anförts beslutar att forskningsresurserna vid Högskolan i Skövde, jämfört med 1998, under 1999 ökar med tio miljoner kronor och under 2000 och 2001 med ytterligare fem miljoner kronor per år.

1998/99:Ub479 av Eva Flyborg m.fl. (fp, m, kd) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om mediepris-lapp för helårsstudent och helårsprestation för 18 platser vid filmprogrammet vid Högsolan för fotografi och film.

1998/99:Ub483 av Helena Höij m.fl. (kd) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att inte ändra i högskolelagen vad avser tilldelning av vetenskaps-områden.

1998/99:Ub711 av Inger Davidson m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om de svenska utlandsskolorna,

2. att riksdagen för budgetåret 1999 anvisar anslagen under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning med de ändringar i förhållande till regeringens förslag som framgår av i motionen redovisad uppställning.

1998/99:Ub801 av Birger Schlaug m.fl. (mp) vari yrkas

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att samverkansprojektet Dyslexi skall genomföras enligt de riktlinjer som angivits i motionen och med de uppdrag till FRN och FOA som anges i motionen,

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att komma till rätta med allvarliga problem med den nya gymnasieskolan,

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att underlätta fortbildning av lärare och skolledare i gymnasieskolan,

31. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att CSN skall ha full kostnadstäckning via statsbudgeten och att beslutet om höjda expeditionsavgifter skall upphävas,

50. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vilken instans som skall ha beslutsrätt vad gäller tilldelning till högskola av vetenskapsområden,

66. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om speciellt ansvar för information om nya rön inom vissa vetenskapsgränar,

67. att riksdagen hos regeringen begär att Statens naturvetenskapliga forskningsråd får i uppdrag att informera allmänheten om den genetiska forskningen i enlighet med vad som anförts i motionen,

70. att riksdagen för budgetåret 1999 anvisar anslagen under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning med de ändringar i förhållande till regeringens förslag som framgår av i motionen redovisad uppställning (tabell 2 i motionen),

71. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om beräknad fördelning på anslag inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för budgetåren 2000 och 2001 (tabell 2 i motionen).

1998/99:Ub802 av Beatrice Ask m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om satsningen på informationstekniken i skolan,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om genomförande av en nationell skolpeng,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den eftergymnasiala kvalificerade yrkesutbildningen,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om principerna gällande fördelning av resurser till studieplatser,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om de nya universiteten,
8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om satsningar på forskning och forskarutbildning vid universitet och högskolor,
9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om högpresterande datorsystem,
10. att riksdagen beslutar att under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning anslag A 2 Utveckling av skolväsende och barnomsorg, anvisa 305 736 000 kr för 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,
11. att riksdagen beslutar att under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning anslag A 3 Forskning inom skolväsendet, anvisa 16 040 000 kr för 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,
12. att riksdagen beslutar att under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning anslag A 4 Program för IT i skolan, anvisa 800 000 000 kr för 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,
13. att riksdagen beslutar att utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning anslag A 5 Förstärkning av utbildning i storstadsregionerna, skall utgå i enlighet med vad som anförts i motionen,
14. att riksdagen beslutar att utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning anslag A 6 Statens institut för handikappfrågor i skolan, skall utgå i enlighet med vad som anförts i motionen,
15. att riksdagen beslutar att under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning anslag A 7 Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med handikapp, anvisa 22 361 000 kr för 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,
16. att riksdagen beslutar att under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning anslag A 12 Bidrag till svensk undervisning i utlandet, anvisa 86 346 000 kr för 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,
17. att riksdagen beslutar att under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning anslag A 15 Särskilda utbildningsinsatser för vuxna, anvisa 3 632 566 000 kr för 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,
18. att riksdagen beslutar att under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning under nytt anslag A 17 Nationellt kvalitetsinstitut, anvisa 200 000 000 kr för 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,
19. att riksdagen beslutar att under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning anslag B 20 Karlstads universitet: Forskning och forskarutbildning, anvisa 77 913 000 kr för 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,

20. att riksdagen beslutar att under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning anslag B 22 Växjö universitet: Forskning och forskarutbildning, anvisa 63 025 000 kr för 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,

21. att riksdagen beslutar att under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning anslag B 24 Örebro universitet: Forskning och forskarutbildning, anvisa 63 136 000 kr för 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,

22. att riksdagen beslutar att under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning anslag B 28 Högskolan i Karlskrona/Ronneby: Forskning och forskarutbildning, anvisa 31 381 000 kr för 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,

23. att riksdagen beslutar att under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning anslag B 30 Malmö högskola: Forskning, och forskarutbildning, anvisa 30 000 000 kr för 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,

24. att riksdagen beslutar att utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning anslag B 52 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor, skall utgå i enlighet med vad som anförts i motionen,

25. att riksdagen beslutar att under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning anslag B 53 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor, anvisa 148 838 000 kr för 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,

26. att riksdagen beslutar att under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning anslag B 54 SUNET, anvisa 54 995 000 kr för 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,

27. att riksdagen beslutar att under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning under nytt anslag B 56 Medel att fördela för forskning och forskarutbildning, anvisa 275 799 000 kr för 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,

28. att riksdagen beslutar att under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning under nytt anslag B 57 Medel att fördela för grundutbildning och internationell utveckling m.m., anvisa 151 165 000 kr för 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,

29. att riksdagen beslutar att under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning anslag D 3 Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet: Forskning, anvisa 231 546 000 kr för 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,

30. att riksdagen beslutar att under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning anslag D 5 Medicinska forskningsrådet: Forskning, anvisa 361 658 000 kr för 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,

31. att riksdagen beslutar att under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning anslag D 7 Naturvetenskapliga forskningsrådet: Forskning, anvisa 747 029 000 kr för 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,

32. att riksdagen beslutar att under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning anslag D 9 Teknikvetenskapliga forskningsrådet: Forskning, anvisa 266 402 000 kr för 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,

33. att riksdagen beslutar att under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning anslag D 18 Medel för dyrbar vetenskaplig utrustning, anvisa 74 130 000 kr för 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,

34. att riksdagen beslutar att under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning under nytt anslag D 19 Europeisk forskningssamverkan, anvisa 295 000 000 kr för 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,

35. att riksdagen beslutar att under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning anslag E 2 Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område m.m., anvisa 14 959 000 kr för 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen.

1998/99:Ub803 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inrättandet av fler doktorandtjänster,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om mer resurser till forskningsråden,

20. att riksdagen för budgetåret 1999 anvisar anslagen under utgiftsområde 15 Studiestöd och utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning med de ändringar i förhållande till regeringens förslag som framgår av i motionen redovisad uppställning (delvis).

1998/99:K231 av Helena Bargholtz m.fl. (fp) vari yrkas

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om IT-utbildning för lärare i samhällsorienterande ämnen samt skolbibliotekarier,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att alla elever bör ges tillgång till dator,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om integrerad IT i undervisningen.

1998/99:K282 av Sten Tolgfors (m) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om informationsteknikanvändningen i skolan.

1998/99:Fi210 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

16. att riksdagen beslutar om fördelning av anslag inom utgiftsområde 16 i enlighet med vad i motionen anförts.

1998/99:Fi211 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

16. att riksdagen för budgetåret 1999 anvisar anslagen under utgiftsområde 15 Studiestöd och utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt uppställningen i bilaga 2 i motionen (delvis).

1998/99:So376 av Chatrine Pålsson m.fl. (kd) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om handikappanpassning av högskolor och universitet.

1998/99:So455 av Kenneth Johansson m.fl. (c) vari yrkas

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tillgänglighet till högre utbildning.

1998/99:So465 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

23. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till funktionshindrade elever och studenter.

1998/99:T808 av Sven Bergström m.fl. (c) vari yrkas

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om forskning kring datorn som verktyg i skolan.

1998/99:T809 av Johnny Gylling och Amanda Grönlund (kd) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en "Internetskrivhörn" på varje skola, samt en egen e-postadress till varje elev.

1998/99:T818 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildningens betydelse för IT-samhället.

Motion väckt med anledning av skrivelse 1997/98:176

1998/99:Ub3 av Britt-Marie Danestig m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att fler datorer i skolan aldrig kan motivera att färre lärare anställs,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att avsätta medel för forskning och utvecklingsarbete inom området informationsteknik i skolan,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att avsätta IT-medel för lärarutbildningen.

Motioner väckta med anledning av proposition 1997/98:169

(Propositionen jämte övriga motioner som väckts med anledning av den avses bli behandlade i bet. 1998/99:UbU3.)

1997/98:Ub43 av Andreas Carlgren m.fl. (c) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett nationellt kvalitetsinstitut.

1998/99:Ub1 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tillgång till dator och egen e-postadress för alla elever,

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att inrätta ett fristående kvalitetsinstitut.

Utskottet

Inledning

Riksdagen skall inom kort fastställa utgiftsramar för de olika utgiftsområdena budgetåret 1999. Finansutskottet har den 19 november 1998 tillstyrkt

regeringens förslag att utgiftsramen för utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning skall omfatta 29 030 747 000 kr (bet. 1998/99:FiU1).

Utskottet behandlar i det följande regeringens förslag till budget år 1999 för utgiftsområde 16 och motionsyrkanden som berör detta. I regeringens förslag ingår en satsning på ett nationellt program för informationsteknik (IT) i skolan. Detta program presenterades för riksdagen i skrivelse 1997/98:176, som lämnades till riksdagen i juni 1998. Denna skrivelse och budgetförslaget beträffande IT-satsningen behandlas i det första avsnittet. Därefter tar utskottet i tur och ordning upp de fem verksamhetsområden som budgetförslaget omfattar (avsnitten 2–6). Sist sammanfattas utskottets ställningstagande till budgeten för hela utgiftsområdet (avsnitt 7).

Motionsyrkanden som inte innefattar förslag till anslagsbelopp eller anslagsvillkor för år 1999 kommer att behandlas i senare betänkanden från utskottet.

1 Informationsteknik (IT) i skolan

Utskottet behandlar under detta avsnitt *dels* regeringens skrivelse 1997/98:176 Lärandets verktyg – nationellt program för IT i skolan, *dels* anslaget A 4 Program för IT i skolan.

Skrivelsen från regeringen lämnades till riksdagen i juni 1998, strax före riksdagens sommaruppehåll. I 1998 års ekonomiska vårproposition hade beräknats 1 490 miljoner kronor under tre år för en satsning på informationsteknik (IT) i skolan (prop. 1997/98:150, ytr. UbU10y, bet. FiU20, rskr. 318). Innehållet i denna satsning presenteras i skrivelsen, där regeringen redogör för sitt initiativ till ett nationellt program för IT i skolan.

I budgetpropositionen har ett nytt anslag – anslaget A 4 – förts upp på statsbudgeten för verksamheten med det nationella programmet.

Lärandets verktyg – nationellt program för IT i skolan

Skrivelsen

Enligt regeringen är det nationella programmet för IT i skolan inriktat på att förstärka lärares och elevers möjligheter att använda IT som ett pedagogiskt verktyg. Programmet omfattar förskoleklassen, grundskolan, särskolan, specialskolan, sameskolan och gymnasieskolan. Under åren 1999–2001 skall, som nämnts, 1 490 miljoner kronor satsas på IT i skolan för bl.a.

- kompetensutveckling av lärare
- datorer som arbetsverktyg till lärare som uppnår IT-certifikat
- Internet till skolor
- e-postadresser till samtliga elever och lärare
- utveckling av IT-stöd till elever med funktionshinder samt
- utveckling av det svenska och det europeiska Skoldatanätet.

En särskild delegation har tillsatts av regeringen för tiden från den 1 juni 1998 t.o.m. utgången av år 2001 för att planera och genomföra det nationella programmet för IT i skolan. I Delegationen för IT i skolan ingår företrädare för Utbildnings- och Kommunikationsdepartementen samt för IT-

kommissionen, Skolverket, Stiftelsen för Kunskaps- och Kompetensutveckling och Svenska Kommunförbundet. Till delegationen har knutits ett kansli som svarar för det operativa arbetet.

I det följande återges i sammandrag regeringens redovisning i skrivelsen av programmets olika delar.

För att IT skall bidra till en utveckling av undervisningen måste lärarna få goda förutsättningar att utnyttja den nya tekniken, betonar regeringen i skrivelsen. All verklig förändring av skolan måste ske genom lärarna, som är och förblir nyckelpersoner för lärandet. Lärare och skolledare kommer därför att erbjudas en IT-utbildning som främst syftar till att ge dem kunskaper i hur IT kan användas som ett pedagogiskt verktyg. En utbildningsplan skall fastställas av Delegationen för IT i skolan.

Utbildningen skall enligt skrivelsen vara uppdelad i två huvuddelar. En del syftar till att ge lärarna kunskaper om verktyget datorn i sig. Den andra delen, som är utbildningens fokus, handlar om hur datorn kan användas som ett pedagogiskt verktyg i den dagliga verksamheten i skolan för att eleverna skall nå olika former av kunskap.

Under treårsperioden 1999–2001 beräknas minst 60 000 lärare kunna ta del av denna kompetensutveckling. Omfattningen av utbildningen bör motsvara 2–4 veckors heltidsstudier. I skrivelsen uttrycks att det är lämpligt att flera lärare från en skola, t.ex. ett arbetslag, samtidigt deltar i utbildningen så att de tillsammans kan skaffa sig inspiration och kunskaper för att införa förändrade arbetssätt på sin skola. De som efter utbildningen uppfyller målen i utbildningsplanen får ett IT-certifikat för lärare. De får därmed disponera en multimediatator i hemmet för yrkesmässigt bruk. Datorerna erbjuds skolhuvudmännen som blir formella ägare.

Regeringen vill ge förutsättningar att ansluta varje skola till Internet för att nätet skall kunna användas direkt i undervisningen. Målet är att alla skolor skall kunna få en snabb anslutning och att Internet i princip skall kunna nås i varje klassrum. Det är dock inte fråga om att staten skall överta kostnaderna för Internetanslutning av skolor från skolhuvudmännen. Statliga medel skall under en begränsad period tillskjutas för att påskynda en övergång till anslutningar med högre kapacitet. Detta kan ske på olika sätt – genom utbyggnad av lokala nät i skolan eller anslutning av skolan till Internet, direkt eller via ett kommunalt nät. Beslut om medel bör bli en fråga för Delegationen för IT i skolan, anges det i skrivelsen. Bidrag betalas ut till skolhuvudmännen.

Alla elever, lärare och skolledare i skolan skall erbjudas möjligheter till en personlig e-postadress och en egen brevlåda. Enligt regeringens bedömning krävs särskilda insatser för att motverka att tillgången till e-post varierar beroende på lokala förhållanden. Det påpekas i skrivelsen att värdet av tjänster för kommunikation ökar starkt ju fler som har tillgång till dessa. Genom satsningen kan hela skelsektorn få tillgång till e-post och därmed bokstavligen en identitet på Internet.

För elever med funktionshinder har tillgången till datorer och IT inneburit att de fått ett läs- och skrivverktyg som de kan hantera självständigt. De har också via Internet och e-post fått en kunskapskälla och förutsättningar för kommunikation som ger dem helt nya möjligheter till delaktighet och jäm-

likhet. Regeringen anger att särskilda medel skall avsättas för att stödja och påskynda utvecklingen av bl.a. IT-baserade läromedel, s.k. läromedia, för elever med funktionshinder.

Regeringen anmäler i skrivelsen att Delegationen för IT i skolan även kommer att få i uppdrag att avsätta särskilda medel för att på bästa sätt stödja och påskynda utvecklingen av såväl det svenska som det europeiska skoldatanätet.

Det svenska skoldatanätet drivs av Skolverket. Syftet med nätet är ytterst att utveckla IT-användningen i undervisningen. Regeringen framhåller att Skoldatanätet är en webbplats som ger goda förutsättningar för de svenska skolorna att hämta information, publicera eget material och kommunicera med skolor inom och utom landet. Under det fortsatta arbetet med nätet kommer stor vikt att läggas vid informationsinsatser och spridning av bra exempel på hur den nya tekniken kan utnyttjas.

Det europeiska skoldatanätet (EUN), som tillkommit på svenskt initiativ, är ett nätverk av nationella och andra skoldatanätverk. Det bygger på tre s.k. pelare: att underlätta samarbete mellan skolor i Europa, att erbjuda ett utbud av pedagogiskt innehåll eller undervisningstjänster samt att erbjuda möjligheter till lärarutveckling. Nätverket omfattar för närvarande EU:s 15 medlemsstater samt Island, Norge och Schweiz. Enligt regeringen kommer staterna inom Central- och Östeuropa att beredas tillträde inom kort. Även Japan, USA och Kanada har visat intresse för att samarbeta med det europeiska skoldatanätet. Utvecklingen av EUN innebär att det svenska skoldatanätet behöver anpassas för att fungera ihop med de andra skoldatanäten som är anslutna till det europeiska skoldatanätet, anför regeringen.

Regeringens skrivelse innehåller, utöver det ovan kort återgivna nationella programmet för IT i skolan, också ett avsnitt om etiska frågor i samband med skolornas användning av Internet. En översikt lämnas över hur IT hittills har använts i skolan. Där finns bl.a. uppgifter om antalet datorer och tillgången till Internet i olika skolformer. Inställningen till IT bland lärare och elever samt forskningsresultat och erfarenheter av IT-projekt i skolan refereras också, liksom arbetet med att utveckla IT-baserade läromedel, s.k. läromedia. Ett kapitel ägnas åt internationella exempel på arbete med IT i skolan. När det gäller innehållet i dessa avsnitt hänvisar utskottet till skrivelsen.

Motionerna

Med anledning av skrivelsen har väckts en motion. Frågor som rör IT i skolundervisningen har dock tagits upp i ett flertal motioner som avlämnats under den allmänna motionstiden.

Moderata samlingspartiet betonar i sina motioner 1998/99:Ub210 yrkande 18, 1998/99:Ub802 yrkande 1 och 1998/99:T818 yrkande 3 att informationstekniken måste införas och komma till användning i alla skolor och på alla nivåer. Moderaterna anser att det behövs en större satsning än regeringens för att göra det möjligt att med hjälp av IT förnya, modernisera och utveckla skolan. De pekar på att den nya tekniken ger utomordentligt goda förutsättningar för individualisering av undervisningen och för att kompensera såväl

funktionshinder som inlärningshandikapp. Att integrera datoranvändningen i alla ämnen är den viktigaste pedagogiska förnyelseuppgiften under kommande år, hävdar de. Ett antal utbildningsprojekt som syftar till att höja lärarnas IT-kompetens måste därför startas. Lärarutbildningarna måste moderniseras. Samtidigt måste infrastrukturen på det informationstekniska området byggas ut till bredbandsnät som möjliggör höghastighetsöverföring över Internet av en stor mängd information inom en kort tidrymd. Vidare måste samarbetsavtal med de internationellt ledande skolorna och universiteten avseende distansutbildning initieras.

Liknande synpunkter förs fram i motion 1998/99:K282 (m) yrkande 5. Motionären anser bl.a. att varje elev bör ha tillgång till e-post och att skolornas datorer bör vara kopplade i nätverk. Därtill framhålls i motionen att det bör finnas en dator på högst var femte elev senast om 2–3 år och att alla lärare måste få minst tre dagars IT-utbildning de kommande åren.

Enligt Vänsterpartiets motion 1998/99:Ub3 yrkande 1 är det viktigt att det finns en balans mellan teknik och pedagogik och att det finns mål även i pedagogiska termer för kommunernas satsningar på IT i skolan. Motionärerna vill markera sin bestämda uppfattning att datorer aldrig kan ersätta den personliga kontakten mellan elever och lärare. De begär att riksdagen gör ett uttalande till regeringen om att fler datorer i skolan aldrig kan motivera att färre lärare anställs.

Vänsterpartiet vill också i motionerna 1998/99:Ub3 yrkande 3 och 1998/99:Ub454 yrkande 12 att IT-medel skall avsättas under treårsperioden till datorstöd i lärarutbildningen. Det är viktigt, menar de, att lärarstudier under utbildningstiden får disponera en dator som ett nödvändigt arbetsredskap.

I samma motioner 1998/99:Ub3 yrkande 2 och 1998/99:Ub454 yrkande 13 från Vänsterpartiet föreslås även att en del av IT-medlen avsätts till forskning och utvecklingsarbete inom området informationsteknik i skolan. Motionärerna pekar på att man egentligen inte vet i vilken grad IT omskapar villkoren för undervisning och inläring och på vilket sätt elev- och lärarrollen förändras.

Forskningsinsatser kring datorn som arbetsverktyg i skolan efterfrågas också i motion 1998/99:T808 (c) yrkande 12. Kunskapen om hur datorer påverkar undervisning och arbetssätt behöver öka, framhåller motionärerna.

Yrkanden som särskilt tar sikte på utbildning och fortbildning av lärare i informationsteknik har framställts i två motioner. I motion 1998/99:Ub246 yrkande 8 från Kristdemokraterna konstateras att de skärpta krav som fr.o.m. år 1998 ställs på blivande lärare när det gäller förmåga att behärska IT är nödvändiga men senkomna. Motionärerna begär att en plan för rullande fortbildning av redan examinerade lärare snarast skall utarbetas av Högskoleverket i samverkan med lärosätena. – I motion 1998/99:K231 (fp) yrkande 12 anförs att det finns en risk för att lärare, som själva saknar kunskaper i användandet av IT som instrument för källsökning, inte förmår handleda elever i hur IT skall användas i modernt utredningsarbete. Riksdagen bör uttala sig för att samtliga lärare i samhällsorienterade ämnen samt skolbibliotekarier ges möjligheter att fortbilda sig i praktisk IT-användning.

Betydelsen av att varje elev har en egen e-postadress lyfts fram i motionsyrkanden. Enligt motion 1998/99:T809 (kd) yrkande 6 bör som minimistandard gälla att varje elev har en egen e-postadress och att det finns tillgång till en "Internetskrivhörna" som kan användas för gränslös kommunikation. – Folkpartiet anmärker i motion 1998/99:Ub1 yrkande 11, som avser gymnasieskolan, att somliga elever har tillgång till datorer och IT i hemmet, medan andra inte har samma möjligheter. Det kan få till följd att eleverna delas in i ett A- och ett B-lag. Alla elever borde därför i skolan få tillgång till dator och en egen e-postadress. Detta understryks också i motion 1998/99:K231 (fp) yrkande 13. Motionärerna anför att det bör vara naturligt för en elev som gör hemuppgifter att via dator ställa frågor till lärarna eller för en lärare att ge kompletterande uppgifter till eleverna. Informationstekniken måste integreras i undervisningen (yrkande 14).

Utskottets bedömning

Utskottet anser att den treåriga satsningen på informationsteknik (IT) i skolan, som den beskrivs i regeringens skrivelse, är angelägen.

Skolans uppgift är att ge alla elever en likvärdig utbildning. Däri ligger även en kompensatorisk uppgift för skolan, nämligen att ge alla elever kunskaper oavsett bakgrund, kön eller bostadsort. Detta är inte minst viktigt när det gäller elevernas rätt att få kunskaper om och förtrogenhet med att använda IT som förberedelse för kommande arbetsliv och delaktighet i samhälls-livet.

Utskottet konstaterar att det inte finns några motstridiga uppfattningar i skrivelsen och motionerna i fråga om betydelsen av att lärare behärskar IT för att tekniken skall kunna användas som ett pedagogiskt verktyg för lärande. Sedan den 1 januari 1998 ingår också i målen för lärarexamina att studenter för att få examen skall ha förmåga att använda datorer och andra informationstekniska hjälpmedel för egen inläring och kunskap om hur dessa hjälpmedel kan användas i undervisningen i skolan (bilaga 3 till högskoleförordningen 1993:100). I direktiven till Lärarutbildningskommittén sägs att informationstekniken innebär att nya former för lärande utvecklas (dir. 1997:54). Kommittén skall därför överväga behovet av ytterligare insatser i lärarutbildningarna. Kommitténs uppdrag skall redovisas senast den 3 maj 1999.

Den särskilda utbildningen av lärare inom det nationella programmet för IT i skolan skall syfta till att ge lärarna grundläggande kunskaper om IT som ett pedagogiskt och professionellt verktyg. Utskottet vill erinra om att kommunerna har ansvaret för fortbildning av lärare. Den särskilda utbildnings-satsningen med statliga medel tar inte över detta fortbildningsansvar, men den kan komplettera och förstärka kommunala insatser.

Enligt utskottets mening är det viktigt att IT-tekniken underordnas pedagogiken i skolans undervisning. Utskottet hänvisar till att regeringen i skrivelsen framhåller att en undervisning där eleverna själva söker kunskap inte ersätter lärarens roll att ge grundläggande kunskaper. Det finns inte någon automatik i att en satsning på IT i skolan på något enkelt vis ger eleven förmåga till kritiskt förhållningssätt. Det är genom en målmedveten undervis-

ning som eleverna utvecklar denna förmåga (skr. s. 11). Utskottet instämmer i denna uppfattning.

När det gäller satsningen på utbyggnad av infrastrukturen är det i vid mening tillgängligheten till Internet i kommunens skolor som skall utvecklas och öka, oavsett från vilken nivå den enskilda kommunen startar. Enligt vad utskottet inhämtat från Delegationen för IT i skolan är avsikten att det statliga stödet skall vara så flexibelt och generellt utformat att det låter sig förenas med olika val av IT-strategier, så att kommunerna kan dra full nytta av tidigare gjorda satsningar.

Såväl i regeringens skrivelse som i en del av motionerna uttrycks angelägenheten av att elever och lärare får egen e-postadress samt tillgång till datorer för att utnyttja denna form av kommunikation. Utskottet vill, i likhet med regeringen, understryka att värdet av e-posttjänsten ökar ju fler som har tillgång till densamma.

Utskottet ser det som viktigt att IT kan bidra till en ökad internationalisering av utbildningen. Genom Internet ges nya möjligheter till kontakt och erfarenhetsutbyte med elever i andra länder. Utskottet vill särskilt peka på de möjligheter till internationella kontakter som skapas genom utvecklingen av det europeiska skoldatanätet, EUN.

I skrivelsen relateras en översikt över forskning om IT i skolan som gjorts på uppdrag av Skolverket och som publicerats i år (skr. s. 35). Resultatet från studien visar att den samlade kunskapen om IT:s effekter på skola och undervisning fortfarande är liten. Skolverket har även initierat en utvärdering av IT-användningen i skolväsendet som genomförs av pedagogiska institutionen vid Uppsala universitet i samarbete med Linköpings universitet. Arbetet inleddes under hösten 1995 och kommer att slutrapporteras under år 1999.

Därtill har utskottet inhämtat att Stiftelsen för Kunskaps- och Kompetensutveckling, KK-stiftelsen, har tagit fram ett förslag till utformning av ett sammanhållet forskningsprogram om lärande och IT. Programmet syftar till att i nationell samverkan främja forskning om IT i skola/utbildning och att långsiktigt främja tillgången på kvalificerade forskare inom området. Stiftelsen beslutade i juni 1998 om finansiering av de delar inom programförslaget som omfattar forskarutbildning, totalt 55 miljoner kronor. Stiftelsen avser att i början av år 1999 besluta om resurser för forskningsprojekt, ytterligare forskarutbildning m.m.

Det kan också nämnas att regeringens IT-kommission i skrivelse till regeringen (Kommunikationsdep.) i mars 1998 föreslagit att frågan om ett kunskapsökande arbetssätt i skolan skall bli föremål för vetenskaplig forskning. Det är enligt dem speciellt viktigt att jämföra IT-stödd undervisning med mera traditionella utbildningsformer.

Sammanfattningsvis finner utskottet att nu behandlade motionsyrkanden ligger i linje med intentionerna i skrivelsen och till stor del kommer att tillgodose när regeringens planerade program för IT i skolan genomförs. Enligt utskottets mening bör riksdagen därför avslå motionsyrkandena. Regeringens skrivelse bör läggas till handlingarna.

Anslaget A 4 Program för IT i skolan

I budgetpropositionen hänvisar regeringen till att medel om totalt 1 490 miljoner kronor under tre år för en satsning på informationsteknik i skolan har beräknats i 1998 års ekonomiska vårproposition (prop. 1997/98:150, ytr. UbU10y, bet. FiU20, rskr. 318). Medlen skall användas i kommuner m.m. för att stimulera IT-utvecklingen i skolan, såsom beskrivits i regeringens ovan återgivna skrivelse om ett nationellt program för IT i skolan.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 1999 anvisar 340 miljoner kronor för verksamheten under ett nytt särskilt ramanslag A 4 Program för IT i skolan. Enligt regeringens beräkningar kommer resterande medel att fördelas med 500 miljoner kronor år 2000 och 650 miljoner kronor år 2001.

Från anslaget skall även betalas kostnaderna för arbetet inom Delegationen för IT i skolan.

Moderata samlingspartiet föreslår i sin budgetmotion 1998/99:Ub802 en betydligt kraftigare IT-satsning på skolan än den regeringen gör. De anser att riksdagen under det nya anslaget bör anvisa 800 miljoner kronor för budgetåret 1999 (yrkande 12). För de återstående två åren i treårssatsningen på IT i skolan beräknar motionärerna 1 325 miljoner kronor år 2000 och 1 298 miljoner kronor år 2001 eller totalt ca 3,5 miljarder kronor.

U t s k o t t e t påminner om att riksdagen inte hade något att erinra mot regeringens beräkning av IT-medlen i den ekonomiska vårpropositionen. Utskottet anser att riksdagen för budgetåret 1999 bör anvisa ett anslagsbelopp på 340 miljoner kronor, i enlighet med regeringens förslag, och avslå motionsyrkandet.

2 Barnomsorg, skola och vuxenutbildning

Inledning

Verksamhetsområdet omfattar anslag till skolmyndigheter, utveckling och forskning inom området, särskilda stödinsatser för elever med handikapp, de statliga skolorna (sameskolorna, specialskolorna och statens skolor för vuxna) samt Svenska EU-programkontoret för utbildning och kompetensutveckling. Vidare finns anslag för viss verksamhet inom det kommunala skolväsendet, driften av kompletterande skolor m.m. och till svensk undervisning i utlandet. I verksamhetsområdet ingår också den särskilda vuxenutbildningssatsningen – Kunskapslyftet – och försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning.

Det är kommunerna, och i vissa fall landstingen, som har verksamhetsansvaret för förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg (barnomsorg), förskoleklass, grundskola, gymnasieskola, särskola, kommunal vuxenutbildning, särsvux och svenskundervisning för invandrare (sfi). Det generella statsbidraget till kommunerna (utg.omr. 25. Allmänna bidrag till kommunerna) bidrar till en del till kostnaderna för verksamheten. Resterande del täcks till övervägande del av kommunalskattemedel.

Utskottet ger först i detta avsnitt en redovisning av resultat inom verksamhetsområdet grundad på regeringens redovisning och bedömning av resultaten i propositionen. Därefter behandlas vissa frågor om kvalitet och likvär-

dighet, bl.a. förslag om inrättande av en nationell inspektionsnämnd, förslag till storstadssatsning på utbildningsområdet, den särskilda vuxenutbildnings-satsningen och dansundervisningen i grundskolan. Regeringens skrivelse 1997/98:176 Lärandets verktyg – nationellt program för IT i skolan samt anslag till Program för IT i skolan har behandlats i det föregående. Sedan behandlas anslag inom verksamhetsområdet. Sist behandlas vissa resursfrågor.

Resultatinformation

Målet för *förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg* (barnomsorg) är att genom pedagogisk gruppverksamhet stimulera barns utveckling och lärande samt bidra till goda uppväxtvillkor. Barn i behov av särskilt stöd skall ges den omsorg de behöver. Den 1 augusti 1998 infördes en läroplan för förskolan (Lpfö 98).

Full behovstäckning har i stort sett uppnåtts inom barnomsorgen. Ca 85 % av de förvärvsarbetande och studerande föräldrarnas barn har plats inom barnomsorgen. Fortfarande står dock många barn med arbetslösa föräldrar utanför barnomsorgen, även om antalet kommuner där barn till arbetslösa får behålla sin plats i barnomsorgen har ökat något under år 1998. Vid slutet av år 1997 var 72 % av alla barn i åldern 1–5 år inskrivna i någon form av förskoleverksamhet, vilket var en ökning med 2 % jämfört med året innan. Regeringen uppger om att så gott som samtliga kommuner nu uppfyller kraven på behovstäckning, vilket innebär att de kan erbjuda plats i barnomsorgen inom 3–4 månader för barn till föräldrar som arbetar eller studerar. Antalet barn var år 1997 ca 363 000 i förskola och ca 96 000 i familjedaghem. Av barnen i åldrarna 7–9 år var 58 % inskrivna i fritidshem eller familjedaghem.

I samtliga verksamhetsformer har gruppstorlekarna ökat och personaltätheten minskat under 1990-talet. Samtidigt har utbildningsnivån bland de anställda successivt höjts. År 1997 hade 59 % av personalen i förskolor och fritidshem förskollära- eller fritidspedagogutbildning. Endast 2 % saknade formell utbildning för arbete med barn. År 1990 uppgick dessa andelar till 50 % respektive 7,5 %. Preliminära siffror från Skolverket visar att den totala kostnaden per inskrivet barn inklusive 6-åringar för år 1997 minskade med 7 % i fasta priser jämfört med år 1996, vilket i första hand beror på lägre lokalkostnader.

Praktiskt taget samtliga 6-åringar var år 1997 inskrivna i förskola eller skola. Den sexårsverksamhet som bedrivits inom ramen för förskolan är sedan den 1 januari 1998 en egen frivillig skolform, *förskoleklassen*. Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet (Lpo 94) har anpassats för att, fr.o.m. den 1 augusti 1998, även omfatta förskoleklassen och fritidshemmet.

Målet för skolan är att alla barn och ungdomar oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden skall ha lika tillgång till likvärdig utbildning av hög kvalitet. Alla barn skall ges förutsättningar att nå målen i skollagen, läroplanerna och kursplanerna.

Av de elever som lämnade *grundskolan* våren 1997 har 94 % ett fullständigt slutbetyg. Det är ett i princip oförändrat resultat jämfört med året innan.

Elevantalet i grundskolan ökade med 2,2 % till ca 950 000 mellan år 1996 och år 1997. Preliminära uppgifter från Skolverket visar att den totala kostnaden för grundskolan ökade med 2,2 % till 49,6 miljarder kronor mellan 1996 och 1997, mätt i fasta priser. Undervisningskostnaden per elev bedöms vara oförändrad.

Regeringen framhåller att grundskolans resultat är goda även internationellt sett. Det finns dock problem i matematik och i vissa naturorienterade ämnen och för elever i behov av särskilt stöd. Resultaten i matematik har förbättrats väsentligt sedan 1980-talet. Enligt den världsomspännande undersökningen TIMSS (Third International Mathematics and Science Study) redovisade de svenska 13-åriga eleverna år 1997 ett bra resultat i matematik jämfört med de övriga 20 deltagande länderna.

Av de elever som lämnat grundskolan gick 98 % direkt vidare till studier i *gymnasieskolan*. Andelen elever som kom in på sitt förstahandsval har de senaste tre åren varit ca 85 %. Av de elever som påbörjade gymnasieskolan på nationella program eller 2- och 3-åriga linjer läsåret 1993/94 fullföljde 80 % sin utbildning inom fyra år. Regeringens bedömning är att gymnasieskolans resultat på sikt kommer att förbättras, bl.a. när kraven på godkända betyg i matematik, svenska och engelska från grundskolan slår igenom. Drygt 40 % av eleverna studerar på det naturvetenskapliga eller det samhällsvetenskapliga programmet. Andelen flickor på det naturvetenskapliga programmet uppgick läsåret 1997/98 till närmare 41 %, vilket är en liten ökning jämfört med året innan. Andelen elever på specialutformat program ökade, medan andelen elever på omvårdnadsprogrammet och industriprogrammet fortsatte att sjunka läsåret 1997/98. Andelen elever som studerar på ett individuellt program har varit relativt konstant under de senaste åren, ca 5 % av det totala antalet elever i gymnasieskolan.

TIMSS-undersökningen visar att Sverige när det gäller resultaten för gymnasieelevers kunskaper kom mycket högt i matematik och högst i naturvetenskap.

Kostnaden per elev i gymnasieskolan bedöms enligt preliminära uppgifter från Skolverket vara i stort sett oförändrad år 1997 jämfört med året innan.

Av 73 600 elever med slutbetyg från nationellt eller specialutformat program från gymnasieskolan våren 1997 uppnådde 60 700 elever (83 %) grundläggande behörighet till högre utbildning. Av de elever som uppnådde grundläggande behörighet började 17 % i högskolan på hösten. Andelen är oförändrad vid jämförelse med direktövergången för elever med avgångsbetyg från våren 1996.

Elevantalet i den obligatoriska *särskolan* har sedan läsåret 1992/93 ökat med ca 30 % och i gymnasiesärskolan med nära 20 %. I en rapport från Skolverket 1996/97 anges en av orsakerna till ökningen vara att lätt utvecklingsstörda elever i och med de nya styrdokumenterna inte har möjlighet att nå grundskolans mål. Hösten 1997 hade föräldrar till 430 elever valt att, med stöd av den försöksverksamhet med utökat föräldrinflytande som pågår t.o.m. läsåret 1999/2000, låta sina barn gå i grundskola i stället för i särskola.

Målen för den kommunala *vuxenutbildningen*, som inbegriper grundläggande vuxenutbildning, gymnasial vuxenutbildning, påbyggnadsutbildningar och den särskilda satsningen på Kunskapslyftet, är att ge vuxna möjligheter

att få ny kunskap och komplettera tidigare utbildning i takt med samhällets utveckling och arbetslivets krav.

Enligt Skolverkets uppföljning för hösten 1997 uppgick det totala antalet personer i den kommunala vuxenutbildningen, inbegripet Kunskapslyftet, till 233 670. Första halvåret 1998 genomfördes totalt 141 700 årsstudieplatser inom den gymnasiala vuxenutbildningen, varav 105 000 platser inom Kunskapslyftet. Andelen utbildningar med yrkesinriktningar har ökat till 39 %. Andelen kurser i allmänna ämnen uppgick till 57 % och orienteringskurser till 4 %. Av deltagarna hösten 1997 var i genomsnitt 67 % kvinnor. Regeringen informerar om att en fristående utvärdering, som genomförts av Göteborgs universitet på uppdrag av Kunskapslyftskommittén och som redovisats i juli 1998, visar att 80 % av deltagarna är tillfredsställda med sina studier och att 87 % var motiverade att delta i utbildningen. Vad gäller de kvantitativa målen för Kunskapslyftet konstaterar regeringen att kommunerna lyckats väl med att uppnå uppsatta volymkrav.

Särvux hade enligt Skolverkets uppföljningar för hösten 1997 totalt 3 997 studerande. Antalet studerande har ökat med drygt 1 300 personer sedan läsåret 1992/93. Regeringen bedömer att denna ökning troligen kan förklaras av att särvux blivit mer känt i och med övergången till kommunalt huvudmannaskap och att den på många håll har integrerats i den kommunala vuxenutbildningen. Av de studerande läsåret 1997/98 läste 48 % på grundsärskolenivå, 37 % på träningskolenivå och 15 % på gymnasiesärskolenivå.

Antalet studerande i *svenskundervisning för invandrare (sfi)* kulminerade läsåret 1994/95. Detta läsår deltog 61 017 studerande i sfi. Därefter har antalet studerande minskat med 33 %. Läsåret 1996/97 var antalet studerande 41 134. Av de studerande som var nybörjare 1994/95 hade 44 % läsåret 1996/97 uppnått sfi-nivån.

Regeringen informerar också utförligt om Sveriges deltagande på skolområdet i *internationellt samarbete* bl.a. inom EU, OECD, Europarådet, Unesco och Nordiska ministerrådet. Sverige deltar bl.a. i EU:s program inom utbildningsområdet – Sokrates och Leonardo. Sverige deltar också aktivt bl.a. i OECD:s arbete på utbildningsområdet bl.a. med att utveckla indikatorer inom utbildningsområdet, det s.k. INES-projektet.

När det gäller *jämställdhet* i skolan redovisar regeringen bl.a. att antalet kvinnor bland lärare och skolledare fortsätter att vara den stora gruppen och att den ökar. I grundskolan och gymnasieskolan har mellan läsåren 1993/94 och 1997/98 antalet manliga lärare minskat med sammanlagt 3 500 medan antalet kvinnliga lärare har ökat med 800. När det gäller skolledare minskar antalet män i både grundskolan och gymnasieskolan.

Kvalitet och likvärdighet

I utvecklingsplanen för förskola, skola och vuxenutbildning (skr. 1996/97: 112, bet. UbU13) redogjorde regeringen för sin grundläggande syn på utbildningsväsendet och angav prioriteringar för den kommande tvåårsperioden. Arbetet med att utveckla utbildningens kvalitet och likvärdighet prioriterades. I 1998 års ekonomiska vårproposition (prop. 1997/98:150) presenterades ett program i tio punkter i syfte att stärka skolans kvalitet och

trygga en nationellt likvärdig skola. För genomförande av programmet beräknades 110 miljoner kronor årligen under perioden 1999–2001. Regeringen framhåller i föreliggande proposition att satsningen på att höja kvaliteten och trygga likvärdigheten fortsätter. Regeringen betonar att grunden för kvalitetshöjning i skolan måste läggas i det lokala utvecklingsarbetet. Varje skola måste vara öppen för ständig utveckling så att intentionerna i skolreformerna kan förverkligas.

Skolverket skall bl.a. utveckla, kontrollera och stödja kvalitetssäkringsarbetet inom skolväsendet. Som ett led i kvalitetssäkringsarbetet på nationell nivå har Skolverkets kontrollerande uppgifter kompletterats med nationella kvalitetsgranskningar genom statliga utbildningsinspektörer knutna till myndigheten. Den nationella kvalitetsgranskningen av skolan har startat under hösten 1998 med ca 30 utbildningsinspektörer.

Regeringen har för avsikt att ytterligare utveckla kvalitetssäkringsarbetet genom att *inrätta och till Skolverket knyta en nationell inspektionsnämnd* i vilken utbildningsinspektörerna skall ingå. Inspektionsnämnden skall granska skolan på direkt uppdrag av regeringen. Inspektörerna skall lämna offentliga rapporter över sin granskning av enskilda skolor och kommuner. Enligt regeringen bör inspektionsnämnden inrättas den 1 juli 1999. Regeringen har beräknat 13 miljoner kronor under anslaget A 1 Statens skolverk för verksamheten under år 1999.

För att stärka möjligheterna att kvalitetssäkra såväl betyg som resultatredovisning kommer Skolverket att få ett nytt uppdrag att utveckla och bygga upp en provbank för kunskapsbedömning i flera ämnen och kurser både för grundskola och gymnasieskola. Provbanken skall också vara ett stöd för lärares arbete med att värdera det egna arbetet och elevernas resultat. Regeringen har beräknat 10 miljoner kronor per år under perioden 1999–2001 för Skolverkets arbete med *utveckling av nationella prov* (anslaget A 1).

I Moderata samlingspartiets motion 1998/99:Ub210 yrkande 5 föreslås införandet av ett fristående nationellt kvalitetsinstitut med uppgift att granska och utvärdera alla grund- och gymnasieskolors uppnådda resultat och kvalitet. Uppgifterna att svara för uppföljning och utvärdering lyfts i huvudsak bort från Skolverket. Moderaterna har vidare i motion 1998/99:Ub802 yrkandena 14 och 18 under ett nytt anslag beräknat sammanlagt 200 miljoner kronor för införande av ett nationellt kvalitetsinstitut år 1999. Kvarvarande verksamhet inom Skolverket föreslås samtidigt sammanföras med verksamheten inom Statens institut för handikappfrågor i skolan (SIH) och anslaget till sistnämnda verksamhet utgår. Enligt Centerpartiets motioner 1998/99:Ub227 yrkande 18 och 1997/98:Ub43 yrkande 5 bör ett nationellt kvalitetsinstitut inrättas med uppgift att bl.a. jämföra kommuner och skolor. Institutet bör vara fristående och inte ha myndighetsuppgifter. Vidare anser Centerpartiet i motion 1998/99:Ub227 yrkande 17 att beslutet att inrätta skolinspektörerna är ett steg i fel riktning och att det bör återkallas. Anslaget A 1 Statens skolverk har minskats med 13 miljoner kronor i Centerpartiets budgetalternativ (motion 1998/99:Fi210 yrkande 16 i denna del). Även i Folkpartiets motion 1998/99:Ub1 yrkande 17 begärs att ett från Skolverket fristående kvalitetsinstitut inrättas. Det skall arbeta med stöd och råd, nationella jämförelser och utvärdering samt utbildning i kvalitetsfrågor.

U t s k o t t e t anser att det är av mycket stor vikt att de nationellt fastlagda målen i skollag, läroplaner och kursplaner följs upp och att resultaten granskas. Det decentraliserade och målstyrda system som gäller inom skolområdet har många fördelar. Det förutsätter dock att en kontroll av resultaten görs på alla nivåer i skolan. Utan en sådan kontroll kan kvalitet och likvärdighet inte garanteras i längden. Utskottet vill betona att frågor om kvalitets-säkring av skolan är ett gemensamt ansvar för staten och kommunerna.

Genom förordningen (1997:702) om kvalitetsredovisning inom skolväsendet, som trädde i kraft den 1 november 1997, har införts en skyldighet för varje kommun och skola att årligen göra en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av skolplanen respektive arbetsplanen. En kvalitetsredovisning skall innehålla en bedömning av dels i vilken mån målen för utbildningen uppnåtts, dels vilka åtgärder som behöver vidtas om målen inte har uppnåtts. Skolverkets instruktion ändrades samtidigt så att verket nu också skall utveckla, kontrollera och stödja kvalitetsarbetet i skolväsendet. Utskottet noterar att Skolverket inom kort kommer att ge ut allmänna råd för kommuners och skolors kvalitetsredovisningar. Det är också viktigt med den förstärkning som har gjorts på nationell nivå av Skolverkets kontrollerande uppgifter genom att verket har kompletterats med nationella kvalitetsgranskningar genom statliga utbildningsinspektörer knutna till myndigheten. Utbildningsinspektörerna har fått tre uppdrag för år 1998: rektorsfunktionen, elever med behov av särskilt stöd samt läs- och skrivprocessen. Skolverket har också enligt regleringsbrev för 1998 i uppdrag att utveckla indikatorer som belyser kvalitetsutvecklingen inom såväl barnomsorg som det obligatoriska skolväsendet och de frivilliga skolformerna.

Enligt utskottets uppfattning fyller den nationella kvalitetsgranskningen en viktig uppgift. Utskottet anser att konstruktionen med en nämnd knuten till den ansvariga sektorsmyndigheten är att föredra framför i motionsyrkandena föreslagna fristående kvalitetsinstitut. Utskottet anser i likhet med regeringen att inspektionsnämnden bör bli ett komplement till Skolverkets reguljära verksamhet. Detta kommer att bidra till att viktiga synergieffekter uppnås för den totala verksamheten. Utskottet vill också peka på att utskottet tidigare vid ett flertal tillfällen behandlat och avstyrkt motionsyrkanden med i huvudsak samma innehåll som de nu aktuella, bl.a. i samband med budgetproposition för år 1998 (prop. 1997/98:1, utg.omr. 16, bet. UbU1 s. 61).

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna 1997/98:Ub43 yrkande 5, 1998/99:Ub1 yrkande 17, 1998/99:Ub210 yrkande 5 och 1998/99:Ub227 yrkande 18 om *ett fristående kvalitetsinstitut*. Utskottet avstyrker med samma motivering även motionerna 1998/99:Ub227 yrkande 17, 1998/99:Ub802 yrkandena 14 och 18 samt 1998/99:Fi210 yrkande 16 i denna del. Utskottet anser att de av regeringen beräknade medlen – ytterligare 13 miljoner kronor för år 1999 – till inspektionsnämnd och utbildningsinspektörer bör anvisas av riksdagen.

Utskottet vill i detta sammanhang framhålla att det nya betygssystemet tydliggör skolans resultat på ett helt annat sätt än tidigare. Det är ett instrument bland flera för bättre kontroll av utbildningens kvalitet och likvärdighet. Utskottet är positivt till att regeringen avser att ge Skolverket ett nytt

uppdrag att utveckla och bygga upp en provbank i fler ämnen och kurser både för grundskolan och gymnasieskolan. Utskottet tillstyrker därför regeringens förslag att 10 miljoner kronor tillförs Skolverkets anslag för *utveckling av nationella prov*.

Utskottet återkommer närmare till beräkningen av anslaget A 1 Skolverket (s. 28).

Utskottet vill i sammanhanget även peka på att det generella statsbidraget till kommuner och landsting har utökats för att bidra till en höjd kvalitet i bl.a. skolan. Regeringen har framhållit att det är viktigt att kommunerna inom skolverksamheten särskilt prioriterar insatser för elever med behov av särskilt stöd. Skolverket har i uppdrag att följa hur de ökade resurserna påverkar skolans utveckling och kvalitet (regleringsbrev för år 1998).

Storstadssatsningen inom utbildningsområdet

Enligt proposition Utveckling och rättvisa – en politik för storstaden på 2000-talet (prop. 1997/98:165, bet. 1998/99:AU2) bör medel bl.a. fördelas till särskilda insatser för barn och ungdom samt vuxna inom utbildningsområdet. Regeringen föreslår i budgetpropositionen att för ändamålet sammanlagt 220 miljoner kronor per helår anvisas under en treårsperiod med början den 1 juli 1999 under ett nytt ramanslag benämnt A 5 Förstärkning av utbildning i storstadsregionerna. För budgetåret 1999 har sålunda beräknats 110 miljoner kronor. Medlen skall i huvudsak fördelas i de lokala utvecklingsavtal som avses bli tecknade med storstadskommunerna. Regeringen avser att tillsätta en storstadsdelegation som skall få till uppgift att utveckla och samordna den nationella storstadspolitiken. Delegationen skall också bereda regeringens beslut om godkännande av utvecklingsavtal och fördelning av medel samt följa upp utvecklingsavtalen.

Regeringen föreslår att 150 miljoner kronor per helår skall fördelas till ett antal kommuner för att underlätta för dessa att erbjuda förskola från tre års ålder till barn i storstädernas utsatta bostadsområden. Syftet är att förbättra barns integrationsmöjligheter i samhället. Regeringen anser att förskola bör erbjudas minst tre timmar om dagen för att barn i dessa områden skall få tillgång till förskolans pedagogiska verksamhet och stöd i sin språkutveckling.

Regeringen föreslår vidare att 50 miljoner kronor per helår anvisas för särskilda insatser för språkutveckling i skolan i utsatta storstadsområden. Bidraget skall stimulera skolor i invandrartäta områden att hitta nya vägar att bidra till elevernas språkutveckling.

Regeringen har beslutat att rikta särskilda utbildningsinsatser för lågutbildade och arbetslösa vuxna samt för invandrare och sfi-studerande främst i storstadsregionerna. Under anslaget Förstärkning av utbildning i storstadsregionerna föreslås 20 miljoner kronor per helår för att ge möjlighet till praktik kombinerad med svenskundervisning för vuxna invandrare.

Regeringen informerar även om att den avser att tillsätta en arbetsgrupp med representanter från berörda storstadskommuner i syfte att öka andelen invandrare i vuxenutbildningen och i Kunskapslyftet. Arbetsgruppen skall ges i uppdrag att bl.a. utarbeta förslag till motivationsskapande insatser och i

samarbete med kommuner bedriva samarbetsprojekt och stimulera erfarenhetsutbyte.

I Moderata samlingspartiets motion 1998/99:Ub802 yrkande 13 yrkas att anslaget A 5 Förstärkning av utbildning i storstadsregionerna skall utgå. Motionärerna anser att de specifika krav som bl.a. ställs i vissa storstadsområden för att tillförsäkra alla elever en god grundutbildning kan motivera specifika insatser. Problemen skall dock inte lösas genom tillfälliga statsbidrag och projekt.

Utskottet vill i likhet med regeringen peka på att den sociala miljön och den pedagogiska stimulans som barn möter under barndomsåren påverkar deras förutsättningar för utveckling och lärande. Barn i socialt utsatta områden står många gånger utanför den reguljära barnomsorgen. Utskottet anser att det är angeläget att inte minst barn i dessa områden får tillgång till förskolans pedagogiska verksamhet och får stöd i sin språkutveckling. Kunskaper i det svenska språket är av stor betydelse för barns möjligheter att kommunicera och delta i gemenskap med andra. Utskottet delar regeringens uppfattning att det i förskolorna i de utsatta områdena bör läggas stor vikt vid en medveten satsning på det svenska språket.

Enligt utskottets uppfattning är det också viktigt med särskilda insatser för språkutveckling i skolan i utsatta storstadsområden. En av skolans viktigaste uppgifter är att skapa goda möjligheter för elevernas språkutveckling. Det svenska språket är nyckeln till samhället, till arbetsliv och vidare utbildning. I de utsatta storstadsområdena med få elever med svenska som modersmål, skapas en språkmiljö i och utanför skolan som försvårar språkinläringen genom att det ges för få naturliga tillfällen att använda det svenska språket. Utskottet är därför positivt till det föreslagna bidraget som syftar till att stimulera skolor i dessa områden att hitta nya vägar för att bidra till invandrarelevs språkutveckling.

Vidare anser utskottet i likhet med regeringen att det är viktigt att vuxna invandrare som har en yrkesutbildning från sitt hemland ges en möjlighet att praktisera inom sitt yrkesområde i kombination med svenskundervisning.

Sammanfattningsvis anser utskottet att det är mycket angeläget att en särskild utbildningssatsning för barn, ungdom och vuxna görs i storstädernas utsatta områden i enlighet med regeringens förslag. Utskottet tillstyrker således regeringens förslag under anslaget A 5 Förstärkning av utbildning i storstadsregionerna och avstyrker motion 1998/99:Ub802 yrkande 13.

Den särskilda vuxenutbildningssatsningen

Den femåriga satsningen på vuxenutbildningen, Kunskapslyftet, inleddes den 1 juli 1997. Avsikten är att man under genomförandeperioden i praktiskt utvecklingsarbete och i konkret tillämpning skall pröva former och få erfarenheter som kan ligga till grund för en successiv reformering av vuxenutbildningen. Målgruppen är i första hand arbetslösa vuxna som helt eller delvis saknar treårig gymnasial utbildning. I den särskilda vuxenutbildningssatsningen ingår även resurser för den kvalificerade yrkesutbildningen. Till sammans med de medel – motsvarande 10 000 platser – som avsätts direkt till folkhögskolorna och fördelas via Folkbildningsrådet (utg.omr. 17) omfat-

tade satsningen ursprungligen 100 000 platser. I samband med 1997 års ekonomiska vårproposition beslutade riksdagen om en utökning av antalet platser i Kunskapslyftet med 10 000 redan hösten 1997 (prop. 1996/97:150, yttr. UbU5y, bet. FiU20, rskr. 284). Vidare beslöts att ett begränsat antal kommuner skall få bidrag för en utökning av vuxenutbildningen på grundskolenivå. Regeringen aviserade i vårpropositionen 1997 även en utökning med ytterligare 10 000 platser höstterminerna 1998, 1999 och 2000.

Kunskapslyftskommittén (dir. 1996:71) skall följa utformningen av den särskilda vuxenutbildningssatsningen och har också ansvar för att fristående nationella utvärderingar genomförs. Kommittén skall göra en årlig avrapportering för att möjliggöra en successiv reformering av vuxenutbildningen. Den 1 april 1998 överlämnades betänkandet Vuxenutbildning och livslångt lärande, situationen inför och under första året med Kunskapslyftet (SOU 1998:51) till regeringen. Regeringen informerar om att den under våren 1999 i utvecklingsplanen avser att presentera riktlinjer för den fortsatta reformeringen av vuxenutbildningen. Skolverket övertog fr.o.m. den 1 juli 1998 ansvaret för att leda och följa arbetet med Kunskapslyftet på uppdrag från regeringen. Skolverket svarar bl.a. för fördelningen av statsbidrag till kommunerna.

För år 1999 beräknas medel motsvarande 106 550 årsstudieplatser i vuxenutbildning (genomsnitt av antalet platser för våren respektive hösten) varav ca 5 000 platser avser stöd till grundläggande vuxenutbildning.

Försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning (KY) har pågått sedan den 1 juli 1996. Försöksverksamheten leds av kommittén för kvalificerad yrkesutbildning. Målet för verksamheten är att pröva nya eftergymnasiala utbildningar, nya pedagogiska former och nya anordnare. Utbildningen skall förena praktisk inriktning med fördjupade teoretiska kunskaper. Antalet platser i försöksverksamheten är 8 800 hösten 1998. I enlighet med vad som angavs i 1998 års ekonomiska vårproposition (prop. 1997/98:150) har regeringen beräknat medel för en utökning av antalet platser till 12 000 våren 1999. Försöksverksamheten förlängs t. o. m. år 2001, vilket också aviserades i vårpropositionen. Regeringens utgångspunkt är att försöksverksamheten därefter skall övergå i reguljär verksamhet. Regeringen informerar om att den avser att återkomma till riksdagen i denna fråga senast under våren 2000.

Sammantaget har regeringen i enlighet med den i 1998 års ekonomiska vårproposition redovisade fördelningen av platser beräknat *anslaget A 15 Särskilda utbildningsinsatser för vuxna* till 4 508 566 000 kr för år 1999.

I Moderata samlingspartiets motion 1998/99:Ub802 yrkande 3 föreslås att antalet platser i den eftergymnasiala kvalificerade yrkesutbildningen ökas till 17 200. Motionärerna framhåller bl.a. att kvalificerad yrkesutbildning och lärlingsplatser kommer att utgöra en allt viktigare del i strävandena att skapa goda förutsättningar för fler nya jobb. I yrkande 17 i motionen föreslås en besparing på 876 miljoner kronor på anslaget för särskilda utbildningsinsatser för vuxna. Enligt Kristdemokraternas motion 1998/99:Ub242 yrkande 1 är utbyggnaden av vuxenutbildningen alltför omfattande mot bakgrund av risken för bristande kvalitet; det finns bl.a. en uttalad brist på vuxenpedagogiskt utbildade lärare. Utbyggnaden bör därför begränsas till 7 500 nya platser per år i stället för 10 000 platser. I motion 1998/99:Ub711 (kd) yrkande 2

i denna del föreslås en besparing på 80 miljoner kronor på anslaget, vilket motsvarar en minskning av antalet platser i vuxenutbildning med 2 500 i förhållande till regeringens förslag. Enligt Folkpartiets motion 1998/99:Fi211 yrkande 16 (delvis) bör en minskning göras av anslaget med 1 125 miljoner kronor. Miljöpartiet föreslår i motion 1998/99:Ub801 yrkande 70 (delvis) en besparing om 60 miljoner kronor på anslaget.

U t s k o t t e t har tidigare vid flera tillfällen, senast i samband med behandlingen av budgeten för innevarande år (prop. 1997/98:1 utg.omr. 16, bet. UbU1 s. 29), framhållit vikten av att åtgärder vidtas i syfte att höja de lågutbildades kompetensnivå så att den motsvarar arbetsmarknadens krav och möjliggör fortsatt lärande. Utskottet har också betonat att satsningen på vuxenutbildning för dem som saknar fullständig gymnasial utbildning är utomordentligt viktig för att förhindra att de som har låg utbildning varaktigt slås ut från arbetslivet i samband med omstruktureringar inom näringslivet och den offentliga verksamheten. Utskottet noterar att Kunskapslyftet har mötts av ett mycket stort intresse både hos målgrupperna för satsningen, dvs. vuxna som helt eller delvis saknar treårig gymnasieutbildning, och i kommunerna. Samtliga kommuner anordnar nu utbildning inom Kunskapslyftet. Enligt regeringen har ett stort antal kommuner under det första verksamhetsåret mer än väl uppnått de volymmål som satts upp. Kommunerna väntar en fortsatt stor tillströmning under hösten 1998 och för år 1999. Kommunernas ansökningar om statligt stöd under 1999 tyder på att ambitionerna i kommunerna fortsätter att vara höga, heter det i propositionen.

Riksdagen hade inte något att erinra mot vad regeringen anförde i 1997 års ekonomiska vårproposition om utbyggnaden av den särskilda vuxenutbildningssatsningen (prop. 1996/97:150, bet. FiU20, rskr. 284).

Utskottet är positivt till att antalet platser inom den kvalificerade eftergymnasiala yrkesutbildningen ökas till 12 000 fr.o.m. våren 1999. Av regeringens redovisning i propositionen framgår bl.a. att betydligt fler ansökningar har inkommit än vad kommittén för kvalificerad yrkesutbildning har haft medel att fördela. Det är relativt få personer som hittills har slutfört utbildningen. Enligt kommittén har drygt 700 personer avslutat utbildningen t.o.m. våren 1998. Av vad som var känt vid utbildningstidens utgång hade ca 75 % av dessa löfte om anställning inom tre månader. Kommittén har träffat avtal om utvärdering av försöksverksamheten och en rapport skall lämnas under hösten 1999. Kommittén skall avge sitt slutbetänkande före utgången av år 1999.

Utskottet ansluter sig till regeringens förslag till omfattning av den särskilda vuxenutbildningssatsningen inbegripet platser för försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning och anser därmed att motionerna 1998/99:Ub242 yrkande 1, 1998/99:Ub711 yrkande 2 (delvis), 1998/99:Ub801 yrkande 70 (delvis), 1998/99:Ub802 yrkandena 3 och 17 samt 1998/99:Fi211 yrkande 16 (delvis) bör avslås. Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det begärda anslagsbeloppet.

Förberedande dansundervisning i grundskolan

Försöksverksamhet med förberedande dansundervisning i grundskolan bedrivs sedan år 1981. Verksamheten pågår i Stockholm, Göteborg och Malmö i årskurserna 4–9. Den förberedande dansundervisningen sker samordnad med vanlig grundskoleundervisning efter en jämkad timplan. Skolverket har på regeringens uppdrag utvärderat försöksverksamheten. Utvärderingen visar bl.a. att avstegen från grundskolans timplan är så stora att eleverna inte får betyg i vissa ämnen. Antalet ämnen där eleverna saknar betyg varierar mellan två och fyra beroende på var utbildningen anordnas. I samtliga tre skolor saknar eleverna betyg i ämnet idrott och hälsa och i övrigt kan betyg saknas i bild, slöjd och teknik.

Regeringen föreslår att försöksverksamheten med förberedande dansundervisning övergår i permanent verksamhet fr.o.m. den 1 juli 1999. En permanentning av verksamheten kräver vissa ändringar i skollagen (1985:1100). Det gäller dels frågan om avvikelser från timplanen, dels frågan om interkommunal ersättning. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ges ett bemyndigande att för särskilda utbildningar meddela föreskrifter om avvikelser från timplanen (ändring i 4 kap. 3 a §). Vidare föreslås att en ändring görs i 4 kap. 8 § i fråga om rätt till interkommunal ersättning. De kommuner som anordnar dansundervisning skall inte vara skyldiga att sörja för kostnadsfri skolskjuts för eleverna (ändring i 4 kap. 7 §).

För urval bland behöriga sökande till gymnasieskolan gäller fr.o.m. den 1 januari 1998 att meritvärdet utgörs av summan av betygsvärdena för de 16 bästa betygen i elevens slutbetyg. De nya urvalsreglerna har inneburit att danseleverna inte har kunnat konkurrera med sina betyg vid intagningen till gymnasieskolan hösten 1998. De har varit hänvisade till intagning via den fria kvoten, vilket anses missgynna danseleverna. Av utvärderingen framgår att nästan hälften av eleverna söker andra utbildningar än yrkesdansutbildningen. Regeringen pekar på att utvärderingen har visat att den stora jämkning som eleverna har haft i försöksverksamheten behövs för att upprätthålla utbildningens kvalitet. Regeringen informerar om att den har för avsikt att införa en bestämmelse som innebär att också elever som deltagit i den förberedande dansutbildningen i grundskolan skall kunna tas in på betygsurval. Vidare anser regeringen att betyg alltid skall sättas i ämnet idrott och hälsa. Regeringen upplyser också om att den i samband med permanentningen av verksamheten avser att ta bort den möjlighet för skolorna som finns inom försöksverksamheten att avråda en elev från att delta i fortsatt dansundervisning.

U t s k o t t e t konstaterar att försöksverksamheten med den förberedande dansundervisningen i grundskolan har pågått sedan lång tid tillbaka och att den har utvärderats av Skolverket. Utskottet anser i likhet med regeringen att försöksverksamheten nu bör permanentas. Utskottet, som endast behandlar regeringens förslag till riksdagsbeslut dvs. de förslag till ändringar i skollagen som krävs för att den förberedande dansundervisningen i grundskolan skall kunna permanentas, föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen.

Det ankommer på regeringen att i förordning besluta i övriga frågor i samband med permanentningen av verksamheten, t.ex. om betyg.

Anslag

A 1 Statens skolverk

Statens skolverk är statlig sektorsföreträdare på skolområdet. Skolverkets uppdrag är att genom uppföljning, utvärdering, kvalitetssäkringsarbete, särskilda utvecklingsinsatser, tillsyn samt nyttjande av forskningsresultat aktivt verka för att de mål och de riktlinjer förverkligas för förskola, skola och vuxenutbildning, som riksdagen och regeringen har fastställt.

Regeringen ägnar frågor om redovisning och bedömning av resultat ett stort utrymme i propositionen, vilket utskottet anser vara positivt. Av denna redovisning framgår bl.a. att Skolverket under året har intensifierat verksamheten med att påskynda den lokala utvecklingen mot ett mål- och resultatstyrt system, att arbetet med att säkra utbildningens kvalitet och likvärdighet är prioriterat, att tillsynsverksamheten har ökat och att ett omfattande utvecklingsarbete bedrivs. Skolverket har också redovisat sin strategi för att nå ut till skolväsendets personal med relevanta forskningsresultat. Ett särskilt policyprogram har tagits fram: Kunskapsnyttjande och forskningsanvändning – Strategier för Skolverkets roll i kunskapsöverföringen mellan forskningen och skolan.

Regeringen har beräknat anslaget till Statens skolverk till 270 481 000 kr. I detta belopp ingår bl.a. medel för inrättande av inspektionsnämnd och utbildningsinspektörer (13 miljoner kronor) och utveckling av nationella prov (10 miljoner kronor). Regeringen har också beräknat 6 miljoner kronor för Skolverkets övertagande av det administrativa ansvaret för Kunskapslyftet. Regeringen anser att Skolverket även för budgetåret 1999 bör få disponera högst 8 miljoner kronor från detta anslag för att stödja forskning under anslaget A 3 Forskning inom skolområdet.

Utskottet har ovan under avsnittet Kvalitet och likvärdighet behandlat förslagen om inspektionsnämnd och utveckling av nationella prov jämte motionsyrkanden och därvid tillstyrkt regeringens förslag.

Utskottet har inget att erinra mot medelsberäkningen och anser att det av regeringen begärda beloppet, 270 481 000 kr, bör anvisas till Statens skolverk. Utskottet är därmed inte berett att tillstyrka förslagen om en överföring av medel från detta anslag till Högskolan i Borås i motion 1998/99:Ub417 (c) respektive till Högskolan i Trollhättan/Uddevalla i motion 1998/99:Ub410 (c) yrkande 2.

A 2 Utveckling av skolväsende och barnomsorg

Syftet med verksamheterna under anslaget är att utveckla de nationella mål- och styrdokumenterna och att ge stöd och stimulans till utveckling av skolväsendet och barnomsorgen.

Regeringen framhåller att Skolverket bedriver ett nödvändigt och viktigt arbete med medel från detta anslag. Bland annat pågår ett arbete med en total

översyn av mål- och styrdokumenterna. Ett omfattande referens- och kommentarmaterial och kunskapsöversikter utarbetas. En stor del av anslaget omfattar stöd till kompetensutveckling av skolans personal och skolutveckling. Från anslaget bekostas också den statliga rektorsutbildningen. Medlen används också till övergripande projekt såsom IT, jämställdhet och miljö. Enligt regeringen bör Skolverket bedriva verksamheterna under anslaget med i huvudsak samma inriktning som hittills. Ökad tyngdpunkt bör dock ges på utvecklingsinsatser som ett led i den successiva reformeringen av vuxenutbildningen.

Lärrarhögskolan i Stockholm kommer att få i uppdrag att i samverkan med Svenska Kommunförbundet utveckla IT-baserade läromedel för svenska som andraspråk och för sfi. För detta ändamål har 1,5 miljoner kronor beräknats.

Regeringen föreslår vidare att anslaget tillförs medel för det i det föregående (s. 21) nämnda tiopunktsprogrammet avseende kostnader för kontakter med arbetslivet, satsningar på naturvetenskap, teknik och miljö, kostnader i samband med införandet av gymnasieexamen samt satsning för att främja kulturen i skolan. Regeringen har beräknat sammanlagt 87 miljoner kronor för dessa insatser. En del av medlen avses stå till regeringens förfogande för senare beslut om fördelning.

Regeringen har också föreslagit en överföring av vissa medel samt anslagssparandet från det tidigare anslaget Genomförande av skolreformer. Regeringen har beräknat anslaget till sammanlagt 297 736 000 kr.

Moderata samlingspartiet föreslår i motion 1998/99:Ub802 yrkande 10 att anslaget tillförs ytterligare 8 miljoner kronor för bl.a. fortbildning av lärare och försöksverksamhet med IT i gymnasieskolan. Enligt Centerpartiets motion 1998/99:Fi210 yrkande 16 (delvis) bör 10 miljoner kronor av de medel som föreslås stå till regeringens förfogande avsättas för utveckling av läromedel för elever med läs- och skrivsvårigheter. Från anslaget överförs vidare 7 miljoner kronor till anslaget A 3 Forskning inom skolväsendet. Miljöpartiet föreslår i motion 1998/99:Ub801 yrkande 10 att ett särskilt dyslexiprojekt genomförs. Motionärerna anser att en samverkan mellan Försvarets forskningsanstalt (FOA), Statens institut för handikappfrågor i skolan (SIH), Skolverket, vissa universitetsforskare och de aktiva intresseorganisationerna inom området skulle ge förutsättningar för att nå väsentliga framsteg i dyslexifrågan. Forskningsrådsnämnden (FRN) bör få uppdraget att samordna och administrativt leda verksamheten. Sammanlagt föreslås 20 miljoner kronor till projektet. 10 miljoner kronor föreslås under detta anslag och 10 miljoner kronor under anslaget A 7 Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med handikapp. I yrkandena 17 och 18 i motionen föreslås åtgärder för att komma till rätta med allvarliga problem i den nya gymnasieskolan. Motionärerna pekar på att många gymnasieskolor har lyckats väl med sina uppgifter men att det på många håll föreligger allvarliga brister som kräver omedelbara åtgärder. De ser två problemområden, undervisning i kärnämnen på yrkesförberedande program och den tunga studiebördan för elever på teoretiska program. Det arbetas för högtryck i skolorna för att komma till rätta med problemen. För att underlätta detta arbete föreslås en ökning av anslaget med 10 miljoner kronor för fortbildning i organisatoriska och metodiska frågor i den nya gymnasieskolan.

U t s k o t t e t vill när det gäller yrkandet om försöksverksamhet med IT i gymnasieskolan hänvisa till vad utskottet anförde vid behandlingen av ett i huvudsak likartat yrkande i samband med budgetpropositionen för år 1998. Utskottet betonade bl.a. att informationstekniken ger nya förutsättningar för skolarbetet vad gäller såväl innehåll i undervisningen som arbetsformer och pedagogik. Utskottet var emellertid inte berett att tillstyrka yrkandet om en särskild försöksverksamhet. Utskottet har samma uppfattning nu men vill också hänvisa till vad utskottet har anförut om IT i skolan under avsnitt 1 ovan. Utskottet avstyrker motion 1998/99:Ub802 yrkande 10 i denna del.

Utskottet behandlade även frågor om ökade medel för fortbildningsinsatser för lärare för ett år sedan (bet. 1997/98:UbU1 s. 63). Utskottet erinrade bl.a. om att det i första hand är kommunernas ansvar att se till att lärare och skolledare får fortbildning. Utskottet pekade också på att Skolverket har ett ansvar att stödja utvecklingsarbete och kompetensutveckling bl.a. med medel från detta anslag. Utskottet var emellertid inte berett att tillstyrka ytterligare medel under anslaget. Utskottet har samma uppfattning nu och avstyrker därmed motionerna 1998/99:Ub801 yrkandena 17 och 18 och 1998/99:Ub802 yrkande 10 i denna del.

Även förslaget om ett särskilt dyslexiprojekt har behandlats och avstyrkts av utskottet tidigare, senast för ett år sedan (bet. 1997/98:UbU1 s. 33). Utskottet behandlade också frågor om läs- och skrivsvårigheter/dyslexi utförligt i samband med regeringens förslag om läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, m.m. (prop. 1997/98:94, bet. UbU18 s. 15–19). Utskottet hänvisar till vad utskottet då anförde. Bland annat har en ändring nu gjorts i 5 kap. 1 § grundskoleförordningen som innebär att rektor åläggs ett tydligt ansvar för att ett åtgärdsprogram upprättas för elever med behov av särskilda stödåtgärder. Utskottet vill också peka på att utredningen om funktionshindrade elever i skolan har lämnat sitt slutbetänkande FUNKIS – funktionshindrade elever i skolan (SOU 1998:66). Utredningens förslag rör bl.a. den statliga läromedelsproduktionen. Betänkandet bereds f.n. i Regeringskansliet. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna 1998/99:Ub801 yrkande 10 och 1998/99:Fi210 yrkande 16 (delvis).

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och föreslår att det begärda beloppet, 297 736 000 kr, anvisas under anslaget A 2 Utveckling av skolväsende och barnomsorg. Utskottet avstyrker därmed även motion 1998/99:Fi210 yrkande 16 (delvis) såvitt avser frågan om överföring av medel till anslaget A 3 Forskning inom skolväsendet.

A 3 Forskning inom skolväsendet

Skolverkets forskningsprogram skall på vetenskaplig grund öka kunskapen om det svenska skolväsendets förutsättningar och resultat samt nyttiggörandet av denna kunskap. Skolverkets anslag för forskning var föremål för en kraftig besparing inför budgetåret 1997.

Regeringen informerar bl.a. om att Skolverket har utarbetat ett särskilt policyprogram för att nå ut till skolväsendets personal med relevanta forskningsresultat.

Skolverket har i uppdrag att redovisa en plan för inriktningen av sin framtida forskningsverksamhet samt samarbete med övriga forskningsorgan. I avvaktan på denna redovisning är regeringen inte beredd att föreslå utökade resurser. Regeringen anser dock att Skolverket – om verket bedömer det erforderligt – skall få använda högst 8 miljoner kronor från anslaget A 1 Statens skolverk för att fortsätta påbörjad forskningsverksamhet. Regeringen föreslår att 8 040 000 kr anvisas under anslaget Forskning inom skolområdet.

I Moderata samlingspartiets motion 1998/99:Ub802 yrkande 11 föreslås en ökning av anslaget med 8 miljoner kronor. Enligt Centerpartiets budgetmotion 1998/99:Fi210 yrkande 16 (delvis) bör anslaget ökas med 20 miljoner kronor. Motionärerna anser att forskningen kring läs- och skrivsvårigheter bör förstärkas genom ett av Skolverket initierat projekt. För detta ändamål beräknas 10 miljoner kronor. Vidare bör 10 miljoner kronor användas för att förstärka den didaktiska forskningen. Skolverket bör ges i uppdrag att tillsammans med lärarhögskolorna inrätta professurer i didaktik.

U t s k o t t e t ansluter sig till regeringens bedömning och anser att Skolverkets redovisning av en plan för verkets framtida forskningsverksamhet bör avvaktas innan ytterligare medel anvisas under anslaget. Utskottet tillstyrker regeringens förslag till anslagsbelopp, 8 040 000 kr, och avstyrker motionerna 1998/99:Ub802 yrkande 11 och 1998/99:Fi210 yrkande 16 i denna del.

A 4 Program för IT i skolan

Regeringens skrivelse 1997/98:176 Lärandets verktyg – nationellt program för IT i skolan samt anslaget Program för IT i skolan behandlas av utskottet i det föregående under avsnitt 1.

A 5 Förstärkning av utbildning i storstadsregionerna

Utskottet har ovan under avsnittet Storstadssatsningen inom utbildningsområdet behandlat och tillstyrkt regeringens förslag under anslaget Förstärkning av utbildning i storstadsregionerna. Med hänvisning härtill tillstyrker utskottet även regeringens förslag till anslagsbelopp, 110 000 000 kr, för budgetåret 1999.

A 6 Statens institut för handikappfrågor i skolan

Statens institut för handikappfrågor i skolan (SIH) skall ge specialpedagogisk rådgivning och stöd till kommunerna och sådana fristående skolor som står under statlig tillsyn. SIH skall också utveckla, framställa och distribuera läromedel för synskadade, rörelsehindrade, hörselskadade/döva och utvecklingsstörda elever. SIH skall genom sina insatser verka för att minimera de svårigheter som kan uppstå för elever med funktionshinder.

Av regeringens resultatinformation framgår bl.a. att en utveckling har skett mot en ökad flexibilitet i användningen av konsulentresurserna och att konsulenterna intensifierat sina insatser vad gäller att verka för att individuella åtgärdsprogram upprättas. SIH har också gjort en analys av i vilken utsträck-

ning läromedelsframställningen svarar mot respektive målgrupps behov. SIH har därvid konstaterat att de gravt synskadade eleverna i allt väsentligt får de grundläggande läromedlen utgivna i punktskrift eller som talböcker, men att det alltfjämt föreligger vissa brister i behovstäckningen för övriga grupper.

Utredningen om funktionshindrade elever i skolan har lämnat sitt slutbetänkande FUNKIS – funktionshindrade elever i skolan (SOU 1998:66) till regeringen. Utredningens förslag rör bl.a. SIH:s verksamhet. Betänkandet har nyligen remissbehandlats och bereds för närvarande i Regeringskansliet. I avvaktan på detta anser regeringen att de mål som lagts fast för SIH bör gälla även under år 1999. Regeringen har beräknat anslaget till 119 351 000 kr.

U t s k o t t e t tillstyrker regeringens förslag till anslagsbelopp. Som utskottet har redovisat under avsnittet Kvalitet och likvärdighet föreslås i moderaternas motion 1998/99:Ub802 yrkande 14 bl.a. en sammanslagning av Skolverket och SIH och att anslaget till SIH skall utgå. Utskottet hänvisar till sina överväganden i det föregående.

A 7 Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med handikapp

Ur anslaget bekostas dels bidrag enligt förordningen (1991:978) om statsbidrag till produktion av vissa läromedel, dels kostnader för utveckling och produktion av, samt information om läromedel för elever med funktionshinder. Från anslaget bekostas även olika utvecklingsinsatser för elever med funktionshinder. Målet är att framställa läromedel och hjälpmedel i nödvändigt antal och av god kvalitet för att tillgodose målgruppens behov.

Av regeringens resultatinformation framgår bl.a. att det nu föreligger ett trendbrott i utvecklingsarbetet genom att antalet tryckta läromedel minskar till förmån för datorbaserade läromedel och digitala läroböcker.

Förslagen från utredningen om funktionshindrade elever i skolan i betänkandet FUNKIS – funktionshindrade elever i skolan (SOU 1998:66) rör bl.a. den statliga läromedelsproduktionen. Betänkandet remissbehandlas t.o.m. den 2 november. Regeringen avvaktar beredningen av ärendet och föreslår en oförändrad nivå på anslaget i förhållande till år 1998. Regeringen har beräknat anslaget till 21 361 000 kr.

I moderaternas motion 1998/99:Ub802 yrkande 15 föreslås en ökning av anslaget med 1 miljon kronor mot bakgrund av att det är ett prioriterat område.

U t s k o t t e t anser i likhet med motionärerna att utveckling och produktion av läromedel för elever med handikapp är en angelägen verksamhet. Utskottet delar emellertid regeringens uppfattning att anslaget bör vara oförändrat nästa budgetår. Utskottet tillstyrker således regeringens förslag till anslagsbelopp och avstyrker yrkandet.

A 8 Specialskolor och resurscenter

Utbildningen i specialskolan har som mål att ge barn och ungdomar med synskada, dövhet, hörselskada eller talskada en till varje elevs förutsättningar anpassad utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den utbildning som ges i grundskolan. Resurscentren skall genom utredning och träning

främja den allsidiga utvecklingen hos elever i det offentliga skolväsendet för barn och ungdom samt informera och kompetensutveckla föräldrar, lärare och övrig personal.

Den tidigare nämnda FUNKIS-utredningen har redovisat förslag rörande specialskolorna och Tomtebodaskolans resurscenters framtida huvudmannaskap, finansiering, målgrupp och inriktning. I avvaktan på den slutliga beredningen av utredningens förslag anser regeringen att nuvarande mål för verksamheten tills vidare bör ligga fast. Det totala elevantalet beräknas öka med ca 30 elever under läsåret 1998/99. Regeringen bedömer att kostnaden för den beräknade elevökningen ryms inom nuvarande kostnadsram med hänsyn till det anlagssparande som finns vid specialskolorna. Regeringen har beräknat anslaget till 432 580 000 kr.

U t s k o t t e t tillstyrker regeringens förslag till anslagsbelopp.

A 9 Särskilda insatser på skolområdet

Under anslaget beräknas medel för bidrag enligt förordningen (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet till kommuner för samordnade utbildningsinsatser avseende särskild undervisning på sjukhus m.m. och samordnade regionala utbildningsinsatser för elever med funktionshinder. Medel beräknas också för bidrag till vissa rikskrekryterande utbildningar för elever med funktionshinder.

Även detta anslag berörs av förslagen i FUNKIS-utredningens slutbetänkande. Regeringen informerar om att en särskild utredare har fått i uppdrag att se över systemet med den nuvarande sjukhusundervisningen. Elevantalet vid riksgymnasierna för svårt rörelsehindrade elever beräknas öka något, medan det beräknas vara i stort sett på oförändrad nivå vid riksgymnasierna för döva och hörselskadade elever.

Regeringen har beräknat anslaget för år 1999 till 271 351 000 kr.

U t s k o t t e t tillstyrker regeringens förslag till anslagsbelopp.

A 10 Sameskolstyrelsen

Sameskolstyrelsen är en styrelse för sameskolorna, integrerad samisk undervisning och samisk förskole- och fritidsverksamhet. Utbildningen vid sameskolorna och den integrerade samiska undervisningen har som mål att bevara och utveckla det samiska språket och den samiska kulturen genom att ge samiska barn en utbildning med samisk inriktning. Sameskolstyrelsen har som särskild uppgift att utveckla, framställa och distribuera läromedel för samisk undervisning.

Sameskolstyrelsen får även efter avtal med en kommun fullgöra kommunens uppgifter inom förskole- och fritidshemsverksamheten för samiska barn. Från anslaget utbetalas också bidrag till Samernas folkhögskola.

Av regeringens resultatinformation framgår bl.a. att 161 elever gick i sameskolan (6 skolor) under läsåret 1997/98. Den integrerade verksamheten omfattade 134 elever. Regeringen pekar på vissa brister i Sameskolstyrelsens resultatredovisning. Vidare är uppföljningen och utvärderingen av verksamheten inte tillfredsställande. Regeringen anser att Sameskolstyrelsens upp-

följning och utvärdering av sin verksamhet liksom kvalitetssäkringen av undervisningen och redovisningen till regeringen måste förbättras betydligt.

Regeringen har beräknat anslaget till 34 408 000 kr.

U t s k o t t e t tillstyrker regeringens förslag till anslagsbelopp.

A 11 Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola

Under anslaget beräknas bidrag till bl.a. vissa riksrekryterande utbildningar, kostnader för Sveriges anslutning till examensorganisationen International Baccalaureate Organisation i Genève och IB-utbildningar, riksinternatskolor, internationella grund- och gymnasieskolor, kostnader för utlandssvenska elevers skolgång i Sverige och ersättning för kostnader för nordiska elever.

Regeringen informerar bl.a. om att utlandssvenska elevers intresse för studier vid någon av riksinternatskolorna håller sig på en oförändrad nivå medan intresset hittills har varit litet för den nyinrättade möjligheten för utlandssvenska elever till skolgång i Sverige vid andra skolor än riksinternatskolor. Skolverket har i uppdrag att följa utvecklingen och utvärdera systemet. Slutrapport skall lämnas den 30 april 2001.

Regeringen har beräknat anslaget till 122 531 000 kr för år 1999.

U t s k o t t e t tillstyrker regeringens förslag till anslagsbelopp.

A 12 Bidrag till svensk undervisning i utlandet

Från anslaget utbetalas bidrag enligt förordningen (1994:519) om statsbidrag till utbildning av utlandssvenska barn och ungdomar. Bestämmelserna innebär i korthet att statsbidrag lämnas till huvudmannen för en svensk utlandsskola, distansundervisning, kompletterande svensk undervisning och undervisning vid utländsk skola (internationell skola). Från anslaget bekostas även löneförmåner m.m. för nationellt anställda lärare m.fl. vid Europaskolorna. Bidrag lämnas även till Riksföreningen Sverigekontakt.

Av regeringens resultatinformation framgår bl.a. att antalet elever i reguljär utbildning var 1 248 läsåret 1997/98. Antalet elever som deltog i distansundervisning med handledning var 93 och i kompletterande svensk undervisning 3 555. Antalet elever i svenska sektioner vid internationella skolor var 212. Vidare var det totala antalet svenska elever vid Europaskolorna 277.

Regeringen bedömer att antalet elever vid Europaskolorna kommer att öka även nästa år och har därför beräknat en ökning av medlen med 2 669 000 kr.

Den 1 juli 1998 infördes ändringar i statsbidragssystemet, som innebar lägre ersättningsbelopp till huvudmännen för utlandsundervisningen (prop. 1997/98:1 utg.omr. 16, bet. UbU1, rskr. 108). Regeringen informerar om att den via Skolverkets redovisningar kommer att följa kostnadsutvecklingen för undervisningen utomlands. Regeringen har beräknat anslaget till 72 346 000 kr för år 1999.

I flera motioner föreslås att anslaget tillförs ytterligare medel. Enligt Moderata samlingspartiets motion 1998/99:Ub802 yrkande 16 bör ytterligare 14 miljoner kronor anslås. Motionärerna framhåller att de svenska skolorna i utlandet underlättar svenskars möjligheter att tjänstgöra utomlands och att skolorna fungerar som betydelsefulla marknadsförare av Sverige. I Kristde-

mokraternas motion 1998/99:Ub711 yrkande 1 anförs att de berörda skolorna drabbas hårt av den beslutade besparingen och därför bör 10 miljoner kronor anvisas utöver regeringens förslag. I Folkpartiets motion 1998/99:Ub268 yrkande 20 föreslås att ytterligare 20 miljoner kronor anvisas. Motionärerna pekar på att det är viktigt att det finns tillgång till svenska skolor i utlandet. Svenska barn som bor utomlands bör ses som en framtida tillgång för Sverige.

U t s k o t t e t hänvisar till vad utskottet anförde i samband med behandlingen av de ändrade reglerna för ersättningsbelopp till huvudmännen för utlandsskolorna (bet. 1997/98:UbU1 s. 69). Utskottet delade regeringens uppfattning att anslaget till svensk undervisning i utlandet inte kan undantas från besparingar, trots att de svenska skolorna och den kompletterande svenskundervisningen är viktiga för de svenskar som bor utomlands. Utskottet vill i det här sammanhanget peka på att regeringen har för avsikt att följa kostnadsutvecklingen för undervisningen i utlandet.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionerna 1998/99:Ub268 yrkande 20, 1998/99:Ub711 yrkande 1 och 1998/99:Ub802 yrkande 16 och bifalla regeringens förslag till anslagsbelopp.

A 13 Statens skolor för vuxna

Målet för Statens skolor för vuxna (SSV) i Norrköping och Härnösand är att öka tillgängligheten av vuxenutbildning genom att erbjuda och utveckla i form av distansutbildning undervisningsverksamhet som motsvarar kommunal vuxenutbildning. Anslaget tillförs inkomster för uppdragsutbildning, avgifter för studiematerial och andra hjälpmedel samt ansökningsavgifter och provningsavgifter.

Av regeringens resultatinformation framgår bl.a. att skolorna tillförts särskilda medel inom ramen för Kunskapslyftet för utvecklingsarbete avseende läromedel och pedagogik. Skolorna har under år 1997 genomfört utbildning för totalt 23 229 kursdeltagare inom den anslagsfinansierade verksamheten, vilket är en ökning med 19 % jämfört med året innan.

Regeringen pekar på att Distansutbildningskommittén (DUKOM) i sitt slutbetänkande (SOU 1998:84) har föreslagit att SSV-skolorna organisatoriskt inordnas i det utvecklingscentrum för distansutbildning som föreslogs i propositionen Regional tillväxt – för arbete och välfärd (prop. 1997/98:62). Regeringen avser att under år 1999 återkomma i frågan om SSV:s framtida utformning och roll inom distansutbildningen.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen anslår det begärda anslagsbeloppet, 39 343 000 kr, för år 1999.

A 14 Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildningen

Från anslaget bekostas statsbidrag till kompletterande skolor enligt förordningen (1996:1206) om fristående skolor, vissa andra skolor, bl.a. Katrineholms Tekniska skola, och viss kursverksamhet. Medel utgår enligt särskilda beslut från regeringen också till försöksverksamhet och utvecklingsarbete inom vuxenutbildningsområdet.

I enlighet med vad som redovisats i propositionen Utveckling och rättvisa – en politik för storstaden på 2000-talet (prop. 1997/98:165) avsätts för år 1999 5 miljoner kronor för utvecklingsinsatser i syfte att stimulera rekryteringen av lågutbildade vuxna i storstäderna till Kunskapslyftet. Regeringen informerar om att den avser att tillsätta en arbetsgrupp med representanter från berörda kommuner för att bedriva utvecklingsarbetet. Regeringen har i september 1998 beslutat om en särskild satsning för att utveckla vuxenpedagogiken. Av anslagssparandet avsätts sammanlagt 10 miljoner kronor under åren 1998 och 1999 för detta ändamål.

En särskild utredare har haft i uppdrag (dir. 1997:42) att se över det statliga stödet till kompletterande skolor. Betänkandet Fristående skolor med statlig tillsyn inom olika områden (SOU 1998:11) har remissbehandlats. Ärendet bereds för närvarande i Regeringskansliet. Regeringen föreslår mot denna bakgrund ett oförändrat belopp för dessa skolor. Regeringen föreslår att 3,2 miljoner kronor förs över till detta anslag från utgiftsområde 1, anslaget C 1 Regeringskansliet m.m.

U t s k o t t e t föreslår att det begärda anslagsbeloppet, 142 483 000 kr, anvisas för år 1999.

A 15 Särskilda utbildningsinsatser för vuxna

Utskottet har i det föregående behandlat den särskilda vuxenutbildningssatsningen. Utskottet föreslår att riksdagen med avslag på motionsyrkandena anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet, 4 508 566 000 kr.

A 16 Svenska EU-programkontoret för utbildning och kompetensutveckling

Svenska EU-programkontoret administrerar EU:s utbildningsprogram, vissa program inom Europeiska socialfonden och andra internationella program i Sverige. Programkontorets verksamhet startade den 1 juli 1995.

Av regeringens resultatinformation framgår bl.a. att programkontorets verksamhetsområde har utökats och att ansökningsvolymen i utbildningsprogrammen har ökat i omfattning under år 1997 samtidigt som de nya program som skall träda i kraft från år 2000 är under utveckling. Programkontoret fick under år 1997 regeringens uppdrag att bistå vissa stater inom Östersjöområdet, särskilt de baltiska staterna, i deras förberedelser för att få delta i EU-samarbete på utbildningsområdet.

Regeringen föreslår mot bakgrund av de nya uppdrag som tillkommit och volymökningen i utbildningsprogrammen en medelsförstärkning om 2,5 miljoner kronor för år 1999. Regeringen har beräknat anslaget till 11 915 000 kr.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen anvisar det begärda anslagsbeloppet.

Vissa övriga resursfrågor

I Moderata samlingspartiets motion 1998/99:Ub802 yrkande 2 föreslås att *en nationell skolpeng* införs och för detta ändamål har motionärerna beräknat 50 miljarder kronor för åren 2000 och 2001. De anser att en nationell skolpeng

säkrar resurser till skolan och elevers valfrihet samt bidrar till att ge alla skolor ökad självständighet. De framhåller att en mer generaliserad fördelning av skolresurserna inte utesluter att hänsyn tas till särskilda behov.

U t s k o t t e t har tidigare vid ett flertal tillfällen, senast vid behandlingen av budgetpropositionen för år 1998 (bet. 1997/98:UbU1 s. 35), avstyrkt motionsyrkanden om en nationell skolpeng. Utskottet har ingen annan uppfattning nu. En schablonberäknad nationell skolpeng ger inte de grundläggande förutsättningarna för att kraven på en likvärdig skola av hög kvalitet för alla elever skall kunna uppfyllas. Utskottet har tidigare betonat att resurser till skolans verksamhet skall fördelas med utgångspunkt i behov som enskilda elever, olika grupper av elever och skolor faktiskt har. Det är därför inte rimligt att återinföra en central resursfördelning.

Utskottet har också uppmärksammat att det finns oroande signaler om att elever med behov av särskilt stöd inte får den undervisning de har rätt till. Utskottet vill betona att skolans verksamhet måste vara utformad så att den genom stöd och stimulans ger varje elev möjlighet att nå målen. Eftersom olika individer har olika förutsättningar och behov, måste undervisningen anpassas efter dessa. Utskottet vill även i detta sammanhang peka på att kommuner och landsting får ett utökat statsbidrag under perioden 1997–2000 för att åstadkomma höjd kvalitet i skola, vård och omsorg. Regeringen har framhållit att det är särskilt viktigt att kommunerna inom skolverksamheten prioriterar insatser för elever med behov av särskilt stöd. Utskottet vill kraftigt understryka det angelägna i att så sker. Utskottet noterar att Skolverket enligt regleringsbrev för år 1998 inom ramen för sina utvärderingsinsatser skall följa hur det resurstillskott som kommunerna tilldelas under åren 1997–2000 påverkar skolans utveckling och kvalitet.

Utskottet anser att motion 1998/99:Ub802 yrkande 2 med hänvisning till det anförda bör avslås av riksdagen.

Kristdemokraterna föreslår i motion 1998/99:Ub246 yrkandena 1 och 6 ett nytt *resurstilldelningssystem för grundskolan*. De föreslår ett system som ger alla skolor en tillräcklig basresurs per elev, lika stor för alla elever, och en tilläggsresurs som varierar med de enskilda elevernas behov av hjälp och stöd. Bidrag till lokalkostnader och andra kringkostnader bör anpassas efter den enskilda skolans faktiska kostnader (yrkande 1). Motionärerna framhåller vidare att det är nödvändigt att elevvården inte utarmas på resurser. I tilläggsresursen för elever med behov av särskilt stöd bör även ingå resurser för elevvården (yrkande 6).

U t s k o t t e t har tidigare flera gånger behandlat och avstyrkt motsvarande förslag, senast i samband med behandlingen av budgetpropositionen för år 1998 (bet. 1997/98:UbU1 s. 35). Utskottet fann att motionärerna gav uttryck för en misstro mot kommunernas förmåga att fullgöra sina åligganden på skolområdet, vilket utskottet inte ville instämma i. Trots det mycket kärva ekonomiska läge som många kommuner befinner sig i borde riksdagen hävda deras ansvar för att skolans verksamhet bedrivs i enlighet med de bestämmelser som riksdagen har beslutat och att skolans undervisning når de mål som statsmakterna har fastställt. Utskottet var inte berett att föreslå några förändringar i den gällande ansvarsfördelningen mellan stat och kommun när

det gäller skolans resurser, t.ex. genom att införa centrala föreskrifter för fördelningen av resurser. Det bör även framgent vara kommunerna själva som beslutar hur resurser skall tilldelas respektive skola i kommunen. Utskottet hänvisade också till att kommune-sektorn under de kommande åren kommer att få höjda generella statsbidrag, avsedda bl.a. för skolan. Utskottet vill även peka på vad utskottet har redovisat ovan om Skolverkets uppdrag att följa hur det resurstillskott som kommunerna tilldelas under åren 1997–2000 påverkar skolans utveckling och kvalitet.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion 1998/99:Ub246 yrkandena 1 och 6.

3 Universitet och högskolor

Resultatredovisning

I budgetbesluten hösten 1996 och hösten 1997 godkände riksdagen vad regeringen i respektive budgetproposition hade förordat om omfattningen av och principerna för utbyggnad av den grundläggande högskoleutbildningen 1997–1999 respektive 1998–2000 (prop. 1996/97:1 utg.omr. 16, bet. UbU1, rskr. 100 och prop. 1997/98:1 utg.omr. 16, bet. UbU1, rskr. 108). Sammantaget innebär de beslut som fattades att högskolan skulle tillföras resurser för ytterligare 63 000 permanenta helårsplatser under perioden. Utbyggnadens tyngdpunkt skulle ligga på naturvetenskaplig och teknisk utbildning. Enligt beslutet hösten 1996 skulle utbyggnaden år 1997 och 1999 huvudsakligen ske vid de mindre och medelstora högskolorna.

Regeringen redovisar i årets budgetproposition hur det gått budgetåret 1997. Sammantaget har lärosätena registrerat ca 21 400 fler helårsstudenter än vad regeringen mot bakgrund av riksdagens beslut har krävt i utbildningsuppdrag till de olika lärosätena. Antalet helårsstudenter i naturvetenskaplig och teknisk utbildning i hela landet översteg utbildningsuppdragens minimaltal med 7 %.

Av redovisningarna i propositionen framgår också att antalet helårsprestationer vid universitet och högskolor under 1997 betydligt överträffade det antal som lärosätena kunde få ersättning för enligt de s.k. takbeloppen inom respektive anslag. Denna "överproduktion" motsvarar knappt 685 miljoner kronor. Utskottet noterar att Riksrevisionsverket (RRV) i sin årliga rapport till regeringen 1998 har påpekat att en majoritet av universiteten och högskolorna under 1997 visat ett negativt resultat (årets kapitalförändring). Lärosätenas kostnader har alltså varit större än intäkterna för det året. RRV anser att ett antal universitet och högskolor fortfarande visar brister i rutinerna för budgetering och uppföljning av verksamheten och därmed inte har tillfredsställande kontroll över intäkter och kostnader. Detta medför enligt RRV risk att underskott eller befarade underskott inte upptäcks i tid för att ledningen skall hinna vidta åtgärder.

När det gäller kvaliteten i verksamheten påpekar regeringen (prop. s. 79) att det ytterst ankommer på varje enskild högskola att säkra och utveckla denna. Statsmakternas uppgift är att understödja och kontrollera att kvaliteten inom olika områden av utbildning och forskning underhålls. Högskole-

verkets utvärderingar och tillsynsansvar är ett led i denna uppgift. Regeringen anser det viktigt att Högskoleverket utvecklar goda metoder för att bedöma kvaliteten.

Intresset för högre utbildning har ökat. Mellan hösten 1994 och hösten 1997 ökade antalet nya sökande (dvs. sökande som inte tidigare varit högskolestuderande) från under 100 000 till 123 500. Bland gymnasieungdomar är intresset för högre utbildning större än någonsin. En jämförelse mellan åren 1993 och 1997 visar att andelen av befolkningen som sökt till högskolan har ökat i alla åldersgrupper. För åldersgruppen upp till 20 år har denna andel ökat från 36 % till 51 %. Att döma av studieintresset bör det enligt regeringens mening vara möjligt att nå målet att minst 50 % av dagens 20-åringar skall ha studerat i högskolan när de fyllt 35 år.

Regeringen konstaterar att det under femårsperioden 1993–1998 har skett ett trendbrott vad gäller rekryteringen till naturvetenskapliga och tekniska utbildningar inom såväl gymnasieskolan som högskolan. En viktig rekryteringsväg till sådan högskoleutbildning har varit det s.k. basåret. Basåret har också visat sig ha en viktig roll i rekryteringen av kvinnor till teknisk och naturvetenskaplig högskoleutbildning.

I utbildningsuppdragen till lärosätena för perioden 1997–1999 ingår mål för antalet examina av vissa slag. Ännu kan utfallet bara avläsas för det första året i perioden, men enligt regeringen kan man konstatera att en kraftig ökning av examinationen krävs för att högskolorna skall nå målen för antalet grundskollärorexamina med inriktning på årskurserna 4–9, för antalet gymnasielärorexamina och för antalet apotekarexamina.

För perioden 1997–1999 har statsmakterna för första gången satt upp mål för antalet examina i forskarutbildningen inom olika vetenskapsområden. Resultaten av verksamheten år 1997 visar enligt regeringen att en kraftig ökning av antalet forskarexamina inom det naturvetenskapliga området krävs för att målet skall nås för denna treårsperiod. Av dem som avlade doktorsexamen eller licentiatexamen år 1997 är var tredje kvinna.

Beslutsinstans för tilldelning av vetenskapsområde

Regeringen föreslår att 2 kap. 5 § högskolelagen (1992:1434) ändras så att det blir regeringen och inte Högskoleverket som skall besluta i ärenden där en högskola som inte är universitet ansöker om att tilldelas vetenskapsområde. Högskoleverket har i skrivelse till regeringen påtalat problemet med att verket fattar beslut om vetenskapsområden men inte beslutar om resurserna för forskarutbildning vid en högskola. Med den föreslagna ändringen skapas en beslutsordning där inrättande av en verksamhet och beslut om resurser till denna blir sammanhängande.

Kristdemokraterna avstyrker i motion 1998/99:Ub483 den föreslagna ändringen (yrk. 5). De anser att Högskoleverkets kvalitetsprövning är av stor vikt, att verkets roll bör utvecklas och att regeringens förslag är ett steg i fel riktning. Miljöpartiet vill enligt motion 1998/99:Ub801 att regeringen skall besluta i dessa ärenden i samverkan med Högskoleverket, och att en ansökan skall avslås om regeringen och Högskoleverket inte når enighet (yrk. 50).

Motionärerna hänvisar till vikten av garantier för att kvalitetsbedömningen sker på ett kompetent sätt.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lagändring och avslår motionsyrkandena.

Att en högskola som inte är universitet efter prövning skall kunna tilldelas ett eller flera vetenskapsområden, och därmed rätt att anordna forskarutbildning inom detta eller dessa områden, beslutades av riksdagen hösten 1997 efter förslag i proposition 1996/97:141 (bet. 1997/98:UbU3, rskr. 1997/98:12). Regeringens förslag var då att Högskoleverket skulle besluta i dessa frågor, vilket riksdagen godtog. Varken i propositionen eller i de motioner som väcktes med anledning av den togs frågan upp om det är lämpligt att beslut om vetenskapsområde fattas av en annan instans än den som beslutar om resurserna. När det gäller de nu väckta motionerna, där vikten av Högskoleverkets prövning framhålls, vill utskottet liksom regeringen (prop. s. 14) peka på att det följer av 7 kap. 2 § regeringsformen att regeringen vid sin beredning av sådana ärenden har att hämta in upplysningar och yttranden från berörda myndigheter. En formlig skyldighet för regeringen att avslå ansökningar som Högskoleverket avstyrkt är enligt utskottets mening otänkbar.

Studenter med funktionshinder

Antalet studenter i högskolan som har funktionshinder har enligt vad som redovisas i propositionen stigit i fyra år i rad, från närmare 500 läsåret 1993/94 till drygt 1 100 budgetåret 1997. För stöd till studenter med funktionshinder är universitet och högskolor skyldiga att i mån av behov avsätta 0,15 % av sina anslag till grundläggande högskoleutbildning samt av ersättning som de får från landsting för vårdutbildning. För kostnader som överstiger dessa belopp kan lärosätena ansöka om täckning ur särskilda medel som disponeras av Stockholms universitet. Budgetåret 1997 räckte dessa centralt disponerade medel till att täcka 63 % av de kostnader vid lärosätena som översteg den obligatoriska avsättningen.

Regeringen begär riksdagens godkännande av att ett tillskott av resurser om 5 miljoner kronor anvisas för stöd till funktionshindrade studenter. Utskottet återkommer till anslagsbeloppet längre fram i detta avsnitt.

Med anledning av att antalet studenter med funktionshinder kan förväntas öka i samband med den kraftiga utbyggnaden av högskolan avser regeringen att tillsätta en utredning för att bl.a. se över systemet med stöd till studenter med funktionshinder.

Vänsterpartiet, som stöder förslaget om en utredning, vill enligt motion 1998/99:Ub454 att direktiven till denna skall utformas så att uppdraget blir att granska *funktionshindrades* totala *studiesituation* (yrk. 11). Folkpartiet framhåller i motion 1998/99:So465 att utredningen bör komma i gång utan dröjsmål och att det i utredningsuppdraget bör ingå att göra en kartläggning av otillfredsställda stödbehov (yrk. 23). Motionärerna pekar också på vikten av att ansvariga för lokalutformningen vid universitet och högskolor har tillräckliga kunskaper om olika funktionshinder för att kunna anpassa loka-

lernas utformning till funktionshindrade studenters behov. Även Kristdemokraterna pekar i motion 1998/99:So376 på lokalernas betydelse, men även på kringsservice och tillgång till tolktjänst (yrk. 5). Rätten till tolkhjälp i samband med högskoleutbildning tas också upp i motion 1998/99:Ub457 (kd). Centerpartiet anser enligt motion 1998/99:So455 det angeläget att en central instans inrättas, som får till uppgift att bevaka, följa upp och utvärdera de funktionshindrades högskolesituation (yrk. 8).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena om tillkännagivanden i denna fråga. Den handikappolitiska reform som trädde i kraft den 1 januari 1994 präglas av ett synsätt som innebär att personer med funktionshinder skall ha samma rätt som andra till valfrihet, integritet och delaktighet i samhällslivet. Att högskolan skall vara tillgänglig för alla är en viktig princip. En särskild utredare arbetar sedan ett drygt år tillbaka med att kartlägga och analysera frågan om bemötandet av personer med funktionshinder (dir. 1997:24). I hans uppdrag ingår att se över hur kraven på bl.a. valfrihet, inflytande och information till funktionshindrade personer respekteras inom olika områden. Slutbetänkande från utredningen väntas i februari nästa år. Utskottet har erfarit att regeringen, mot bakgrund bl.a. av vissa publicerade resultat från utredningen, nyligen har gett Högskoleverket i uppdrag att inventera situationen vid universitet och högskolor för studenter med funktionshinder och analysera de framtida behoven av stöd till sådana studenter. Verket skall bl.a. granska hur universitet och högskolor lever upp till FN:s standardregler om delaktighet och jämlikhet för funktionshindrade inom samhällets alla områden. Uppdraget skall redovisas till regeringen i januari år 2000. Innan utredningen om bemötandet har slutförts och Högskoleverket har genomfört det nyss givna uppdraget är det enligt utskottets mening inte befogat att riksdagen tar ställning till behovet av en permanent central instans.

Ersättningar för klinisk utbildning och forskning

Inom utgiftsområde 16 finns ett särskilt anslag till ersättningar för klinisk utbildning och forskning. Från anslaget utgår ersättning till vissa landsting och kommuner (sjukvårds- respektive tandvårdshuvudmän) för att statlig utbildning och forskning inom de medicinska och odontologiska områdena får tillgång till respektive huvudmans sjukvårds- och tandvårdsorganisation. Utskottet återkommer till anslagsbeloppet längre fram i detta avsnitt.

Ersättningen regleras i avtal mellan staten och huvudmännen. Enligt regeringen (prop. s. 90) är avtalen, som slöts år 1989 respektive 1992, numera i väsentliga avseenden obsoleta därigenom att styrsystemet för grundläggande högskoleutbildning kraftigt har förändrats. Riksdagen har de senaste åren upprepade gånger i motioner gjort uppmärksam på att de gällande avtalen missgynnar vissa lärosäten, bl.a. Umeå universitet. I ett betänkande våren 1997 skrev utbildningsutskottet, i samband med att utskottet avstyrkte motioner i frågan, att utskottet utgick från att regeringen i kontakterna med Landstingsförbundet eftersträvar en lösning som både ger större rättvisa mellan lärosätena än nuvarande avtal gör och tillgodoser lärosätenas behov

av att kunna styra användningen av medlen (bet. 1996/97:UbU9 s. 20). Avtalet gäller tills vidare med en uppsägningstid på fem år. Som meddelades redan i förra årets budgetproposition har en särskild utredare tillsatts för att biträda Utbildningsdepartementet med att genomföra en översyn och omförhandling av avtalen (prop. 1997/98:1 utg.omr. 16 avsnitt 5.2.2.2). För närvarande förs överläggningar med Landstingsförbundet (prop. s. 90).

I motion 1998/99:Ub422 (m) påtalar motionären att bristerna i avtalet för det medicinska området (ALF-avtalet) är uppenbara men likväl kvarstår, trots utskottets nyss återgivna uttalande. Det behövs en översyn av anslags-tilldelningen till klinisk utbildning och forskning (yrk. 1). För att kunna säkerställa en hög kvalitet på läkarutbildning, forskning och forskarutbildning i Umeå, något som är av avgörande betydelse för den framtida försörjningen med läkare i Norrlandslänen, krävs en relevant medelstilldelning som likställer Umeå universitet med andra svenska lärosäten med motsvarande uppgift, anser motionären (yrk. 2). Samma problem tas upp i motion 1998/99:Ub448 (fp), där motionären skriver att riksdagen med kraft bör verka för att det anslag för klinisk utbildning och forskning som respektive lärosäte tilldelas skall baseras på det studerandeantal i läkarutbildningen och det statliga anslag för forskning och forskarutbildning som respektive lärosäte har.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår motionerna och vill i sammanhanget anföra följande.

I sak har utskottet samma uppfattning som motionärerna om att det nuvarande ALF-avtalet är otillfredsställande. Det senare har många orsaker. En är att antalet platser i läkarutbildningen numera inte bestäms av statsmakterna, vilket var fallet när avtalet slöts, utan av respektive lärosäte. Det är självfallet angeläget att regeringen så snart som möjligt finner en lösning. Eftersom det är fråga om ett avtal mellan flera parter och det nuvarande avtalet dessutom har så lång uppsägningstid som fem år kan dock varken riksdagen eller regeringen med omedelbar verkan få till stånd en bättre ordning. Utskottet utgår från att regeringen med kraft driver på en förändring av de nuvarande avtalsvillkoren. De problem som motionärerna påtalar är väl kända och tillkännagivanden till regeringen enligt motionsyrkandena därmed överflödiga.

Ersättning för helårsstudenter och helårsprestationer

Regeringen begär riksdagens godkännande av de i propositionen (s. 112) föreslagna *beloppen* för ersättning för helårsstudenter och helårsprestationer inom de olika utbildningsområdena. De belopp som gäller för budgetåret 1998 har räknats upp med pris- och löneomräkning 2,12 % och därefter reducerats med besparing 1,52 %. Ersättningsbeloppens storlek, de s.k. prislapparna, skiljer sig kraftigt mellan olika utbildningsområden.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen godkänner de föreslagna ersättningsbeloppen.

Inom vilka utbildningsområden ett visst lärosäte får tillgodoräkna sig ersättning för helårsstudenter och helårsprestationer – dvs. vilka prislappar som får tillämpas – anges av regeringen i regleringsbrev. I motion 1998/99:Ub479

(fp, m, kd) begärs att Göteborgs universitet skall få *tillämpa prislappen* för utbildningsområdet media för 18 helårsstudenter inom det nystartade filmprogrammet vid universitetet. Göteborgs universitet har hittills inte fått rätt att tillämpa prislappen för utbildningsområdet media. Enligt motion 1998/99:Ub462 (s) bör Högskolan i Borås få tillämpa prislappen för utbildningsområdet design för fler än 23 helårsstudenter inom designutbildningen vid högskolan. Det totala antalet helårsstudenter i denna utbildning är 60, skriver motionärerna.

U t s k o t t e t anser att riksdagen bör avslå yrkandena.

Anslagsbeloppet till de olika lärosätena är beräknade utifrån vissa antaganden om utbildningsvolymen vid respektive lärosäte inom olika utbildningsområden. Regeringens beslut att en viss prislapp får tillämpas vid ett lärosäte innebär emellertid numera att lärosätet kan avräkna helårsstudenter och helårsprestationer enligt denna prislapp utan annan begränsning än den som ligger i det takbelopp som åsatts lärosätet. Fram t.o.m. budgetåret 1995/96 (18 månader) fanns en sådan begränsning, men den togs bort i och med budgetåret 1997. När det gäller Högskolan i Borås framgår det av propositionen att denna högskola budgetåret 1997 haft avsevärt fler helårsstudenter och helårsprestationer än vad högskolan kunnat få ersättning för inom takbeloppet. Det är alltså takbeloppet, och därmed anslagsbeloppet för grundläggande utbildning, som är problemet för designutbildningen vid Högskolan i Borås. Utskottet är inte berett att föreslå ett högre anslagsbelopp än det som regeringen har föreslagit för år 1999.

När det gäller filmutbildningen vid Göteborgs universitet noterar utskottet att universitetet har valt att starta denna och inledningsvis avsätta särskilda resurser till den, fastän universitetet inte har haft rätt att tillämpa prislappen för utbildningsområdet media. Media har de högsta ersättningsbeloppen av alla utbildningsområden. Genom att regeringen bestämmer vilka utbildningsområdens prislappar som får tillämpas vid olika lärosäten kan statsmakterna i någon mån påverka utbildningsutbudets fördelning över landet, utan att lärosätena fräntas möjligheten att göra sina egna prioriteringar. Utskottet anser att det bör vara regeringen som gör en samlad bedömning av i vilka fall prislapparna för olika utbildningsområden bör få tillämpas av fler lärosäten än hittills. Det är därför inte lämpligt att riksdagen med anledning av yrkanden i motioner som gäller ett enstaka lärosäte gör uttalanden om utbildningsområden just vid detta lärosäte.

Anslag till universitet och högskolor budgetåret 1999

De anslagsbelopp som regeringen föreslår för grundläggande utbildning vid de olika lärosätena bygger på de tidigare besluten om omfattning och inriktning av utbyggnaden av grundläggande högskoleutbildning budgetåret 1999.

Moderata samlingspartiet framför i motion 1998/99:Ub802 invändningar när det gäller *principerna för fördelning av resurser till grundläggande högskoleutbildning* (yrk. 4). Liksom tidigare anser moderaterna att resursfördelningssystemet skall bygga på principerna om högskolans faktiska prestationer, kvalitetskriterier och studenternas val. Den viktigaste och grundläggande

drivkraften för utbyggnad av den högre utbildningen skall vara högskolornas konkurrens om studenterna. Det bör införas en ny princip innebärande att lärosäten som inte får tillräckligt många sökande i förhållande till antalet platser skall överföra ej utnyttjade medel till ett nytt anslag, i motionen kallat B 57 Medel att fördela för grundutbildning och internationell utveckling m.m. Genom detta anslag skall lärosäten som har fler sökande än studieplatser kunna erhålla utökade resurser, heter det i motionen.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Frågan om att bygga in en kvalitetspremie i resursfördelningssystemet har behandlats i riksdagen upprepade gånger, senast våren 1998 (bet. 1997/98: UbU12 s. 11 f.). Utskottet är fortfarande av den uppfattningen att det program för systematisk granskning av lärosätenas kvalitetsarbete som Högskoleverket genomför stimulerar lärosätenas arbete med kvalitetsutveckling. Resultaten av de granskningar som genomförts efter att den förra budgetpropositionen lades fram redovisas nu under respektive lärosätes anslag. Genom att Högskoleverkets bedömningar publiceras i tryckta rapporter och även bekantgörs på detta sätt i budgetpropositionen förstärks incitamentet till lärosätena att ytterligare utveckla sitt kvalitetsarbete. Utredningen om uppföljning av 1993 års universitets- och högskolereform (RUT -93) noterade i sitt slutbetänkande *Reform och förändring* att resurstilldelningssystemet egentligen är ofullständigt, eftersom det från början bedömdes behöva en kvalitetskomponent som emellertid inte infördes, men att kvalitetspremien inte förefaller saknas av någon (SOU 1996:21 s. 61).

De nuvarande reglerna för resursfördelning innefattar att lärosätena i efterskott får avräkna helårsstudenter och helårsprestationer enligt de s.k. prislapparna. Om antalet helårsstudenter och helårsprestationer vid ett lärosäte under ett budgetår är mindre än vad det anvisade takbeloppet medger ersättning för, får outnyttjat takbelopp tas med till följande år i form av anslagssparande. Dock får högst 10 % av takbeloppet sparas till nästa budgetår. Även helårsprestationer som man inte kan få ersättning för inom takbeloppet ett visst år får föras över till följande budgetår. Dessa möjligheter att överföra både över- och underprestationer byggdes in i resursfördelningssystemet redan när detta infördes efter förslag från den dåvarande regeringen våren 1993 (prop. 1992/93:169, bet. UbU14, rskr. 363). Genom denna ordning får lärosätena rimligt utrymme att göra egna prioriteringar och rimlig överblick över vilka resurser de disponerar. En ordning som skulle innebära att anslag dras in under ett redan påbörjat budgetår (t.ex. på grund av svag studenttillströmning till en viss utbildning) är enligt utskottets uppfattning inte förenlig med det självständiga ansvar som universitet och högskolor numera har för sin verksamhet. Den situationen att ett lärosäte över en period av flera år inte har haft så många studenter och redovisat så många prestationer att takbeloppen utnyttjats, har hittills inte inträffat. Tvärtom har – som framgått av inledningen till detta avsnitt – de allra flesta lärosäten presterat väsentligt mer än vad de fått ersättning för inom ramen för anslagen.

När det gäller *naturvetenskapliga och tekniska utbildningar* förordar regeringen att tyngdpunkten i utbyggnaden av högskolan budgetåren 1999 och 2000 skall ligga inom dessa områden, att Göteborgs universitet skall anvisas

1,5 miljoner kronor för ett nationellt resurscentrum i matematik och att Lunds universitet för år 1999 skall anvisas 5 miljoner kronor för att vidmakthålla trafikflygarutbildning i Ljungbyhed.

U t s k o t t e t anser att riksdagen bör godkänna vad regeringen förordar.

Utskottet noterar beträffande trafikflygarutbildning i Ljungbyhed att regeringen som en planeringsförutsättning räknar med att Lunds universitet för år 2000 engångsvis skall erhålla 5 miljoner kronor för denna utbildning. Statens skolverk har fått ett uppdrag att i samråd med Högskoleverket och Luftfartsverket göra en översyn av det statliga stödet till olika flygutbildningar. Uppdraget skall redovisas till regeringen i februari 1999.

Regeringen har låtit Högskoleverket följa verksamheten med s.k. NT-utbildning med särskilt vuxenstudiestöd. Högskoleverkets bedömning är att erfarenheterna och resultaten av satsningen i huvudsak är positiva. Regeringen delar denna bedömning. Enligt propositionen har efter den sista antagningen hösten 1998 samtliga 9 000 platser i NT-utbildning med särskilt vuxenstudiestöd utnyttjats. Utskottet har emellertid under hand erfart att det, sedan terminen kommit i gång och registreringarna kunnat sammanställas, visat sig att en mindre del av platserna inte heller i denna sista omgång har kunnat fyllas.

Regeringen förordar vidare att det för *lärarytbildningarnas* forskningsanknytning skall anvisas 26,1 miljoner kronor och för lärarytbildares kompetensutveckling 5,2 miljoner kronor år 1999. Dessa belopp motsvarar vad som i förra årets budgetproposition angavs som planeringsförutsättningar för år 1999.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen godkänner vad regeringen förordar.

Utskottet noterar att regeringen bedömer att de tidigare beslutade examensmålen för grundskollärarytbildning med inriktning på årskurserna 4–9 och gymnasielärarytbildning för perioderna 2000–2002 och 2003–2005 skall ligga fast. För att examensmålen skall kunna nås måste högskolorna enligt regeringens bedömning öka rekryteringen av redan ämnesutbildade till de praktisk-pedagogiska utbildningarna. Vidare motiverar skolans långsiktiga behov att minst hälften av det totala antalet examinerade grundskollärare och gymnasielärare bör ha inriktning på områdena matematik, naturvetenskap och teknik. För grundskollärarytexamen med inriktning på årskurserna 1–7 bör det ske en fortsatt minskning under de kommande perioderna. I fråga om barn- och ungdomspedagogisk examen är behovet fortsatt svårt att bedöma, och regeringen avser att återkomma i denna fråga.

När det gäller *konstnärliga utbildningar* förordar regeringen att det även år 1999 anvisas 4 miljoner kronor till samarbetsprojekt mellan designutbildningar, tekniska utbildningar och näringslivet. Projekten skall genomföras så att erfarenheterna långsiktigt tas till vara i högskolans verksamhet. De skall slutligt redovisas efter budgetåret 1999. Vidare förordar regeringen att Kungl. Musikhögskolan i Stockholm anvisas 4 208 000 kr för integrering av kammarmusikalisk utbildning som hittills bedrivits vid Stiftelsen Edsbergs Musikinstitut. Anslaget till stiftelsen reduceras med motsvarande belopp. Slutligen förordar regeringen att de sju konstnärliga högskolorna i Stockholm sammanlagt tillförs 875 000 kr för förstärkning av resurserna med anledning

av att regeringen fastslagit nivåerna för styrelsearvodet och bl.a. bestämt att arvode skall utgå även till studenternas representanter i styrelserna.

U t s k o t t e t tillstyrker att riksdagen godkänner vad regeringen förordar.

Regeringen meddelar i propositionen att Högskoleverket i november 1997 och i mars 1998 fått i uppdrag att se över arkitekt- och designutbildningarna och bl.a. komma med förslag om förändringar t.ex. vad gäller utbildningarnas innehåll, omfattning och organisation. I uppdraget ingår också att kartlägga forskning och konstnärligt utvecklingsarbete inom dessa områden. Uppdraget skall redovisas till regeringen i februari 1999. När det gäller de konstnärliga högskolorna i Stockholm (utom Kungl. Konsthögskolan) skall en arbetsgrupp inom Regeringskansliet analysera kostnader för ett eventuellt campus för konst förlagt till Konstfacksområdet. En särskild utredare har fått i uppdrag att undersöka förutsättningarna för en verksamhetsmässig integration mellan de berörda konstnärliga högskolorna. Regeringen avser att återkomma i frågan under år 1999.

Som nämnts i det föregående förordar regeringen ett *tillskott av resurser för stöd till studenter med funktionshinder* på 5 miljoner kronor år 1999. Därmed skulle de medel som disponeras centralt för detta ändamål uppgå till 14 589 000 kr. Medlen anvisas under anslaget till Stockholms universitet: Grundutbildning; Stockholms universitet har som ett särskilt uppdrag att fördela dessa medel.

U t s k o t t e t tillstyrker att riksdagen godkänner vad regeringen förordar.

I regeringens budgetförslag ingår vissa *satsningar på forskning och forskarutbildning* vid universitet och högskolor. Under anslaget till forskning och forskarutbildning vid Uppsala universitet har regeringen beräknat ytterligare medel för Gustavianum samt medel för ett centrum för forskning och utbildning om Förintelsen och andra folkmord. Lunds universitet föreslås få ytterligare medel till verksamheten vid Skissernas museum och till ökade hyreskostnader för nya och ombyggda lokaler för Biomedicinskt centrum. Umeå universitet föreslås få medel för hyreskostnader för ett kemiskt-biologiskt centrum och för forskning vid Centrum för molekylär medicin samt för verksamheten vid Demografiska databasen. Linköpings universitet föreslås få medel för ett teknik- och naturvetenskapscentrum kallat Himmel och hav. Kungl. Tekniska högskolan föreslås få medel för hyreskostnader för ett nytt bibliotek. Luleå tekniska universitet föreslås få ytterligare medel för uppbyggnad av forskning och forskarutbildning inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet. Flertalet av dessa satsningar var i förra årets budgetproposition angivna som planeringsförutsättningar för budgetåret 1999.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen godkänner vad regeringen har förordat.

Planerna på ett centrum vid Uppsala universitet för utbildning och forskning om Förintelsen och andra folkmord presenterades för riksdagen i proposition 1997/98:117 (bet. UbU17, rskr. 271). Inga resurstillskott beräknas nu för Stockholms universitet och Kungl. Tekniska högskolan budgetåret 1999 för det planerade Fysikcentrum, vilket i förra årets budgetproposition angavs

som planeringsförutsättning för år 1999. Sådana tillskott anges nu i stället som planeringsförutsättning för budgetåret 2000.

Anslagen till forskning och forskarutbildning vid universiteten, inklusive Karolinska institutet och Kungl. Tekniska högskolan, föreslås nu bli anvisade per vetenskapsområde, inte som tidigare per fakultet. Detsamma gäller de blivande nya universiteten i Karlstad, Växjö och Örebro samt Högskolan i Karlskrona/Ronneby. Detta överensstämmer med vad riksdagen förra året beslutade med anledning av proposition 1996/97:141 (bet. 1997/98:UbU3, rskr. 1997/98:12).

Även Mitthögskolan och Malmö högskola, som hittills varken har tilldelats vetenskapsområde eller fått ställning som universitet, föreslås få särskilda anslag för forskning. Till de övriga mindre och medelstora högskolorna samt Idrottshögskolan i Stockholm och Lärarhögskolan i Stockholm föreslås liksom tidigare medel för forskning under anslaget B 53 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor.

Moderata samlingspartiet kritiserar i motion 1998/99:Ub802 regeringens handläggning beträffande *de nya universiteten* (yrk. 5). Enligt motionärerna har Sverige, genom regeringens beslut att mot Högskoleverkets förslag ge även Högskolan i Växjö och Högskolan i Örebro ställning som universitet, fått tre nya universitet som av regeringen inte ges rimliga förutsättningar att leva upp till förväntningarna. Moderaterna vill genomföra en stegvis ökning av anslagen till forskning och forskarutbildning i Växjö och Örebro med 10, 15 respektive 25 miljoner kronor vardera per år under den kommande treårsperioden, medan Karlstads universitet ges en anslagsram år 1999 som är 25 miljoner kronor större än vad regeringen föreslagit och som de två följande åren ökar med ytterligare 25 miljoner kronor per år.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub802 yrkande 5. Regeringen markerar i propositionen (s. 105) att dess beslut att göra högskolorna i Karlstad, Växjö och Örebro till universitet innebär ett åtagande av regeringen för en framtida resurstillväxt som stärker kvaliteten såväl av utbildning som forskning. Utskottet noterar också att de tre blivande universiteten redan år 1998 fick en påtaglig ökning av sina anslagsposter under anslaget Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor. I regeringens förslag till budget för år 1999 får nu Karlstads universitet ytterligare 10 miljoner kronor till forskning och forskarutbildning. Jämfört med budgetåret 1997 har därmed anslagen till forskning och forskarutbildning vid vart och ett av de tre blivande universiteten ökat med drygt 74 %. Även Mitthögskolan har fått en ökning av samma storleksordning. Regeringen har ännu inte tagit ställning till Mitthögskolans ansökan om ställning som universitet fr.o.m. år 2000.

Anslagsbeloppen inom verksamhetsområdet Universitet och högskolor har av regeringen som tidigare nämnts beräknats med hänsyn till beslutad utbyggnad och dess fördelning mellan lärosäten samt i enlighet med vad regeringen har förordat om naturvetenskapliga och tekniska utbildningar, lärarutbildningar, konstnärliga utbildningar, stöd till funktionshindrade studenter och satsningar på forskning och forskarutbildning. Beloppen har pris- och löne-

omräknats med 2,12 % och räknats ner med besparing 1,52 %. Regeringens förslag till anslagsbelopp framgår av bilaga 4 till detta betänkande.

Under anslaget B 51 Enskilda och kommunala högskoleutbildningar m.m. föreslås ett belopp som är väsentligt lägre än de beräknade utgifterna. Det gäller anslagsposten Momsmerkostnader för Chalmers tekniska högskola AB och Stiftelsen Högskolan i Jönköping. Regeringen anmäler sin avsikt att återkomma om finansieringen av momsmerkostnaderna för budgetåret 1999.

Även under anslaget B 54 Sunet har regeringen föreslagit ett anslagsbelopp som är betydligt lägre än de kostnader som regeringen beräknar för år 1999. Enligt regeringen måste universiteten och högskolorna själva genom avgifter finansiera merparten av kostnaderna för Sunet under de närmaste åren. För år 1999 kan den avgiftsfinansierade delen beräknas till ca 100 miljoner kronor. Den avgiftsfinansierade kostnaden för Sunet skall enligt regeringen fördelas mellan lärosätena i proportion till högskolesektorns totala intäkter. I praktiken innebär detta enligt utskottets uppfattning att resurserna till övrig verksamhet vid universitet och högskolor krymper mer än vad som följer av besparingen på 1,52 %. Att kostnader för Sunets uppgradering kunde komma att behöva finansieras med avgifter från lärosätena aviserades i proposition 1996/97:1 utg.omr. 16 avsnitt 5.14.

I proposition 1995/96:22 om vissa åtgärder för att halvera arbetslösheten till år 2000 aviserades en besparing inom Utbildningsdepartementets område år 1999 med 1 miljard kronor. Av beräkningstekniska skäl har den kommande besparingen år 1999 i budgetpropositionerna för åren 1997 och 1998 förts upp under anslaget till Ersättningar för klinisk utbildning och forskning. Sedan en del av besparingen efter förslag i den senaste vårpropositionen överflyttats till utgiftsområde 15 kvarstår år 1999 en besparing på 530 miljoner kronor för vilken regeringen inte har funnit utrymme inom utgiftsramen för utgiftsområde 16. Det nu föreslagna anslagsbeloppet under B 55 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning är därför 530 miljoner kronor lägre än de beräknade utgifterna, vilka följer av de tidigare nämnda avtalen mellan staten och vissa sjukvårds- och tandvårdshuvudmän. Regeringens förslag är att underskottet år 1999 skall täckas genom att reservationer och anslagssparande från budgetåren 1995/96 (arton månader) och 1997 på vissa anslag får föras till anslaget B 55.

Fyra oppositionspartier för i motioner fram andra budgetförslag än regeringen för verksamhetsområdet Universitet och högskolor. Deras avvikelser från regeringens förslag framgår av bilaga 4 till detta betänkande.

Moderaternas budgetalternativ i motion 1998/99:Ub802 (yrk. 8, 19–28) innebär att anslagen till forskning och forskarutbildning vid de blivande nya universiteten i Karlstad, Växjö och Örebro ökas utöver regeringens förslag med respektive 25, 10 och 10 miljoner kronor. Även för Högskolan i Karlskrona/Ronneby, som moderaterna vill bygga upp till ett IT-universitet, föreslås i motionen 10 miljoner kronor utöver regeringens förslag till anslaget för forskning och forskarutbildning. Moderaterna anser att resurserna till forskning vid Malmö högskola bör byggas upp successivt, och de föreslår för år 1999 knappt 21 miljoner kronor mindre än regeringen föreslagit. Vidare föreslås att anslaget B 52 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor

m.m. avskaffas. Ett nytt anslag B 57 Medel att fördela för grundutbildning och internationell utveckling m.m. föreslås bli uppfört med drygt 151 miljoner kronor år 1999. Detta skall kunna användas för att ge lärosäten som har fler sökande än studieplatser utökade resurser. På motsvarande sätt föreslås ett nytt anslag B 56 Medel att fördela för forskning och forskarutbildning bli uppfört med knappt 276 miljoner kronor år 1999. Det avses bli använt för att ge ökade resurser till forskning och forskarutbildning vid de universitet och högskolor som regeringen vill tilldela obetydliga ökningar och som håller hög kvalitet, uppnår goda resultat och drar till sig många sökande. Moderaterna föreslår att anslaget B 53 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor minskas med 50 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Vidare vill de öka anslaget B 54 Sunet med 20 miljoner kronor utöver regeringens förslag. Moderaterna anser att det är viktigt att Sunet verkar för att Internetkompetensen höjs i Sverige och att Sunet stöder och fördjupar det alltmer nödvändiga samarbetet mellan de kommersiella Internetleverantörerna.

Kristdemokraterna välkomnar i motion 1998/99:Ub711 högskolesatsningen, men de anser att den bör ske i långsammare takt (yrk. 2). Av en annan motion (1998/99:Ub483), som utskottet kommer att behandla senare, framgår att kristdemokraterna vill att utbyggnaden år 1999 skall omfatta 7 500 nya platser. De vill tillföra 50 miljoner kronor utöver regeringens förslag för fler doktorandtjänster, huvudsakligen inom humaniora, och 50 miljoner kronor utöver regeringens förslag till kompetenshöjning av lärarna inom högskolan. De sistnämnda förslagen framförs även i motion 1998/99:Ub447 (yrk. 4 och 9). Det kristdemokratiska budgetalternativet innebär att anslagen B 1–B 54 minskas med sammanlagt 317 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Centerpartiets budgetalternativ enligt motion 1998/99:Fi210 (yrk. 16) innebär för forskning och forskarutbildning 25 miljoner kronor mer än regeringen föreslagit till vardera Karlstads, Växjö och Örebro universitet och till Mitthögskolan och 10 miljoner kronor mer än regeringen föreslagit till Högskolan i Karlskrona/Ronneby. Under anslaget B 52 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor föreslår Centerpartiet 10 miljoner kronor mindre än regeringen föreslagit. Även i motionerna 1998/99:Ub430 (c) yrkande 1 och 1998/99:Ub460 (c) föreslås 25 miljoner kronor mer till forskning och forskarutbildning vid Örebro respektive Karlstads universitet.

Folkpartiets budgetförslag i motionerna 1998/99:Fi211 (yrk. 16) och 1998/99:Ub803 (yrk. 20) innebär utöver regeringens förslag 210 miljoner kronor till kvalitetssäkring av grundutbildningen, 100 miljoner kronor till fler doktorandtjänster och 95 miljoner kronor till sommaruniversitet. Av praktiska skäl för Folkpartiet upp summan av dessa ökningar, 405 miljoner kronor, under anslaget B 52 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor. Folkpartiet påpekar (mot. 1998/99:Ub803 yrk. 3) att utan disputerade lärare kan lärosätena inte erbjuda den vetenskapliga kvalitet som studenterna har rätt till.

Ytterligare 7 miljoner kronor till Högskolan i Borås föreslås i motion 1998/99:Ub417 (c), där motionären skriver att anslaget i propositionen har dragits ner med ett liknande belopp. Hon föreslår att ökningen skall finansie-

ras genom motsvarande minskning av anslaget A 1 Statens skolverk. – I motion 1998/99:Ub473 (c, m, kd) föreslås en ökning av forskningsresurserna år 1999 till Högskolan i Skövde med 10 miljoner kronor jämfört med budgetåret 1998. Motionärerna framhåller att Högscoleverket i sina magisterexamensprövningar har givit Högskolan i Skövde goda vitsord. – En överföring av 1 miljon kronor från anslaget A 1 Statens skolverk till anslaget B 41 Högskolan i Trollhättan/Uddevalla: Grundutbildning föreslås i motion 1998/99:Ub410 (c) för etablering av ett utvecklingscentrum för COOP-utbildningen, som är ett profilområde för denna högskola (yrk. 2). – I motion 1998/99:Ub412 (fp, c) föreslås ett bemyndigande för regeringen att använda medel från anslaget B 52 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor till de högskolor som har extra kostnader för decentraliserad utbildning. Decentralisering av kurser från Umeå till Skellefteå, Lycksele och Örnsköldsvik medför exempelvis en kostnadsökning för Umeå universitet på cirka 10 miljoner kronor, meddelar motionärerna.

U t s k o t t e t tillstyrker regeringens förslag till anslagsbelopp inom verksamhetsområdet Universitet och högskolor och avstyrker samtliga nu redovisade motionsyrkanden i berörda delar.

Riksdagen fattade redan för två år sedan beslut om en utbyggnad av den grundläggande högscoleutbildningen år 1999 med 15 000 helårsplatser. Kristdemokraternas budgetförslag innebär att de vill frångå detta. Såväl Moderaternas som Centerpartiets förslag förutsätter en högre utgiftsram för utgiftsområde 16 än den som regeringen föreslagit och som finansutskottet nyligen har tillstyrkt. Folkpartiets förslag är inte möjligt att förverkliga inom den av regeringen föreslagna utgiftsramen annat än genom en minskning av Kunskapslyftet, något som utskottet i föregående avsnitt har avstyrkt. När det gäller Högskolan i Borås vill utskottet påpeka att takbeloppet till denna högskola i propositionen föreslås ökat i en omfattning som motsvarar den beslutade ökningen av permanenta helårsplatser där år 1999. Att det totala anslagsbeloppet inte föreslås ökat i motsvarande omfattning beror på en minskning av det särskilda åtagandet år 1999 när det gäller s.k. NT-platser. Motion 1998/99:Ub473 förutsätter en högre utgiftsram eller att något annat anslag inom utgiftsramen sänks, vilket utskottet inte kan ställa sig bakom. Det anslagsbelopp som regeringen har föreslagit för anslaget A 1 Statens skolverk har utskottet i det föregående tillstyrkt och därmed avstyrkt motionerna 1998/99:Ub410 yrkande 2 och 1998/99:Ub417. Varje lärosäte bestämmer själv om sitt utbildningsutbud och om undervisningsformer och förläggning i tid och rum. Då det nuvarande resurstilldelningssystemet beslutades år 1993 utgick utskottet från att högscolestyrelserna i det nya systemet skulle komma att vara beredda att ta minst lika stort ansvar som dittills för kompetensförsörjningen i landet och i sin respektive region (bet. 1992/93:UbU14 s. 36). Riksdagen bör enligt utskottets mening inte göra något tillkännagivande i enlighet med motion 1998/99:Ub412.

U t s k o t t e t anser också att riksdagen i enlighet med regeringens förslag bör medge att högst 530 000 000 kr förs till anslaget B 55 *Ersättningar för klinisk utbildning och forskning* från reservationer och anslagssparande.

Utskottet noterar i detta sammanhang att frågan om besparingen på 530 miljoner kronor inte har fått någon lösning inför år 2000.

4 Högskolemyndigheter

Högskoleverket

Högskoleverket är central myndighet för frågor som rör universitet och högskolor med offentlig huvudman samt enskilda anordnare av utbildning på högskolenivå vilka har tillstånd att utfärda examina.

Under myndighetsanslaget redovisar regeringen Högskoleverkets uppgifter och det arbete som utförts av verket inom de olika verksamhetsgrenarna nationella kvalitetsbedömningar, beskrivning och analys, tillsyn, stöd och utvecklingsinsatser för universitet och högskolor, rekrytering till högre utbildning samt internationell rörlighet.

Regeringen anför att Högskoleverket, som inrättades den 1 juli 1995, successivt har fått ett större ansvarsområde. Arbetet med att utvärdera och säkra högskoleutbildningarnas kvalitet har tillsammans med tillsynsuppgiften varit de centrala uppgifterna. Verket har också på regeringens uppdrag fullföljt ett flertal utredningar.

För budgetåret 1999 föreslår regeringen att till Högskoleverket anvisas 129 113 000 kr.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen anvisar det begärda anslagsbeloppet.

Verket för högskoleservice

Verket för högskoleservice (VHS) skall på uppdrag av universitet och högskolor biträda vid antagningen av studenter, med juridisk rådgivning och service, med rådgivning och service i fråga om administrativ utveckling och ADB samt vid upphandling av i första hand utrustning. Verksamheten vid myndigheten finansieras med avgifter, med undantag för systemutveckling och systemunderhåll av datorbaserade system som finansieras med anslagsmedel.

Regeringen redovisar att den produktivitetökning som har åstadkommit bl.a. genom VHS:s utvecklingsprojekt "nytt antagningssystem" medför att verket kan sänka kostnaden per sökande med 5 % för år 1999.

VHS beräknas erhålla 53 800 000 kr i avgiftsintäkter bugetåret 1999. I propositionen föreslås ett anslag till VHS på 10 177 000 kr.

U t s k o t t e t tillstyrker regeringens förslag till medel under anslaget.

Centrala studiestödsnämnden

Centrala studiestödsnämnden (CSN) är förvaltningsmyndighet för studiesociala frågor. Nämnden skall på ett rationellt och ekonomiskt ansvarsfullt sätt svara för beviljning av studiestöd och administration av återbetalning av studielån, effektivisera hanteringen av ärenden med iakttagande av kraven på likformighet och rättssäkerhet samt kraftfullt verka för att information om studiestöden når alla berörda grupper i samhället.

Enligt regeringen visar CSN:s årsredovisning för år 1997 att myndigheten har haft vissa svårigheter att uppfylla de för myndigheten fastställda målen. Regeringens satsning på utbyggnad inom högskolan och vuxenutbildning inom Kunskapslyftet medförde en kraftigt ökad belastning på CSN till följd

av ett stort antal ansökningar om studiestöd respektive särskilt utbildningsbidrag. För innevarande budgetår 1998 har CSN fått ökade resurser och har därmed kunnat förbättra sin service till de studerande och låntagarna. Sammantaget har anvisats 314 miljoner kronor, efter ett tillskott på 60 miljoner kronor våren 1998. I tilläggsbudget för år 1998 föreslås en ytterligare anslagsökning om 22,5 miljoner kronor, vilket tillstyrks av utbildnings- och finansutskotten (prop. 1998/99:1, volym 1, yttr. UbU1y, bet. FiU11).

Regeringen föreslår att riksdagen till CSN för budgetåret 1999 anvisar 313 566 000 kr.

Det anges i propositionen att avsikten är att återbetalningsverksamhetens administrationskostnader skall täckas av intäkter från avgifter. För att uppnå de ekonomiska målen för verksamheten höjs expeditionsavgiften från den 1 januari 1999, vilket ger en resursförstärkning på 20 miljoner kronor.

Regeringen aviserar att en översyn av myndighetens resurser kan bli aktuell efter det att den av regeringen tillsatta utredaren för översyn av CSN:s organisation och resursbehov har redovisat sina slutsatser. Utredaren har den 17 november överlämnat sitt slutbetänkande CSN – en myndighet i ständig förändring (SOU 1998:131).

Såväl Kristdemokraterna som Folkpartiet motsätter sig en höjning av expeditionsavgiften. De har i sina respektive budgetförslag, nämligen motionerna 1998/99:Ub711 (kd) yrkande 2 i denna del och 1998/99:Ub803 (fp) yrkande 20 i denna del, ökat anslaget till CSN med 20 miljoner kronor. Miljöpartiet anser i motion 1998/99:Ub801 yrkande 31 att CSN skall ha full kostnadstäckning via statsbudgeten och att beslutet om höjd expeditionsavgift skall upphävas. Miljöpartiet vill tillföra CSN 50 miljoner kronor i budgeten för år 2000.

U t s k o t t e t påminner om att riksdagen ställde sig bakom de beräkningar av medel som gjordes i 1998 års ekonomiska vårproposition, då höjningen av expeditionsavgiften för år 1999 aktualiserades (prop. 1997/98:150, yttr. UbU10y, bet. FiU20, rskr. 318). Regeringen har sedermera utfärdat förordning (1998:656) om ändring i studiestödsförordningen med en höjning av expeditionsavgiften från 72 kr till 100 kr (8 kap. 1 §). Bestämmelsen träder i kraft den 1 januari 1999.

Utskottet har inte något att erinra mot medelsberäkningen under anslaget. Riksdagen bör med avslag på motionsyrkandena anvisa det av regeringen begärda anslagsbeloppet, 313 566 000 kr, för budgetåret 1999.

5 Nationella och internationella forskningsresurser

Verksamhetsområdet omfattar anslag till nationell och internationell forskning avseende medel för bl.a. forskningsråd, vissa forskningsinstitut, nationella forskningsbibliotek och europeiskt forskningssamarbete.

Vissa tidigare beslutade besparingar inom verksamhetsområdet

Riksdagen beslutade hösten 1996, efter förslag från regeringen i budgetpropositionen för år 1997, om en neddragning av forskningsrådets och Forskningsrådsnämndens anslag samt anslaget till rymdforskning med i genom-

snitt ca 14 % eller totalt 231,7 miljoner kronor (prop. 1996/97:1, bet. UbU1, rskr. 100). Besparingarna motiverades av det statsfinansiella läget och av de stora resurser för forskning som tillförts forskningsstiftelserna. Det bedömdes att huvuddelen av besparingarna skulle kunna kompenseras genom medel från stiftelserna.

Riksdagen har därefter, efter förslag från regeringen i budgetpropositionen för år 1998, beslutat om besparingar på resurserna för medlemskapen i internationella forskningsorganisationer och för dyrbar vetenskaplig utrustning samt på forskningsrådets anslag till ett sammanlagt belopp om ca 150 miljoner kronor (prop. 1997/98:1, bet. UbU1, rskr. 108). Ansvar för att göra avvägningen mellan internationella och nationella forskningsresurser lades över på respektive forskningsråd. Det innebär att det särskilda anslaget till europeisk forskningssamverkan, under vilket Sveriges deltagande i internationella forskningsorganisationer i huvudsak hade finansierats, avskaffades. Resurserna för medlemskapen i de internationella organisationerna fördes över till de olika forskningsrådets anslag, men minskades därvid med sammanlagt 77 miljoner kronor. Medlen för dyrbar vetenskaplig utrustning och högpresterande datorsystem minskades med 68 miljoner kronor. Av detta senare belopp utgjordes 25 miljoner kronor av en ren besparing, medan 43 miljoner kronor inbesparades genom en omläggning till lånefinansiering och ett uppskjutande av kostnader. Forskningsrådets anslag minskades med sammanlagt 5 miljoner kronor. Detta bedömdes som möjligt eftersom forskarutbytet med utlandet hade fått betydligt bättre förutsättningar genom tillkomsten av nya forskningsfinansiärer, bl.a. Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning, STINT.

Regeringen redovisar nu att besparingen på de internationella forskningsresurserna (ca 45 miljoner kronor på Naturvetenskapliga forskningsrådets forskningsanslag och ca 17 miljoner kronor på anslaget för rymdforskning) under budgetåret 1998 har kompensrats, och likaså under budgetåret 1999 kommer att kompenseras, genom att ansvarig myndighet givits dispositionsrätt till anslagssparande från det tidigare anslaget D 18 Europeisk forskningssamverkan. I fråga om dyrbar vetenskaplig utrustning innebär omläggningen av finansieringssystemet en temporär besparing. Dessa åtgärder sammantagna har enligt regeringen gjort det möjligt att senarelägga effekterna av besparingarna till år 2000.

När det gäller hur besparingarna senare skall fördelas avser regeringen att återkomma till riksdagen. Vid fördelningen kommer bl.a. förslagen från utredningen *Forskning 2000* (SOU 1998:128) att beaktas. Regeringen beräknar vidare att år 2001 återföra 21 miljoner kronor till anslaget för dyrbar vetenskaplig utrustning. Återföringen finansieras inom utgiftsområdets ram.

Besparingarna inom forskningsrådets verksamhet under budgetåret 1998 har enligt regeringen i huvudsak kunnat kompenseras genom en förbättrad samverkan mellan råd och forskningsstiftelser. Forskningssystemet har tillförts ytterligare resurser genom forskningsstiftelsernas verksamhet.

Resultatredovisning

För budgetåret 1997 infördes vissa nya verksamhetsmål för forskningsråden, Forskningsrådsnämnden (FRN) och Rymdstyrelsen. Myndigheterna skall t.ex. ägna ökad uppmärksamhet åt forskningens samhällsrelevans samt stödja forskning som är strategisk för såväl forskningens utveckling som samhällets behov. Myndigheterna skall även stödja tvärvetenskaplig forskning, både över ämnes- och sektorsgränser. Myndigheterna skall sedan tidigare prioritera förnyelsen inom forskningen, rikta särskild uppmärksamhet mot den internationella anknytningen, öka antalet internationella utvärderingar av svensk forskning, förstärka informationen om forskning och forskningsresultat samt verka för jämställdhet vid granskning av ansökningar om och fördelning av forskningsmedel.

Regeringen lämnar i budgetpropositionen en sammanfattande redogörelse för forskningsrådets, FRN:s och Rymdstyrelsens redovisningar utifrån verksamhetsmålen för budgetåret 1997. Redogörelsen åtföljs av vissa slutsatser. Enligt regeringens bedömning visar utvärderingar och publiceringsstatistik att den svenska forskningen ligger vid forskningsfronten inom många ämnesområden. Svensk forskning har generellt god kvalitet, men uppvisar vissa brister i vetenskaplig förnyelse. För att stärka den nyskapande forskningen och underlätta etableringen av nya forskningsinriktningar är det angeläget att forskningsråden ökar andelen bidrag som yngre forskare självständigt ansvarar för. Det finns enligt regeringen fortfarande brister när det gäller jämställdhet i forskningen. Utifrån myndigheternas redovisningar kan regeringen konstatera att den svenska forskningen överlag är starkt internationell till sin karaktär och kvalitetsbedömningen sker i internationell belysning. Genom deltagandet i internationella forskningsorganisationer ges svenska forskare dessutom möjlighet att delta i forskning som är alltför komplex eller kostsam för ett enskilt land. Det finns enligt regeringen fortfarande behov av att vidareutveckla insatserna för forskningsinformation mot bredare målgrupper, t.ex. inom delar av det tekniska området.

I avsnittet om resultatinformation finns även uppgifter om nationella forskningsbibliotek, Rådet för forsknings- och utvecklingsamarbete mellan Sverige och EU (EU/FoU-rådet), Institutet för Rymdfysik (IRF) och Polarforskningssekreteriatet. Enligt regeringens bedömning behöver forskningsbibliotekens resurser ytterligare förstärkas, utöver den satsning på biblioteksdata-bassystemet LIBRIS som tidigare gjorts. Denna fråga bereds för närvarande inom Utbildningsdepartementet. Måluppfyllelsen för EU/FoU-rådet har varit god då rådets verksamhet, särskilt inom informations-, rådgivnings- och samordningsområdena, har bidragit till att förbättra förutsättningarna för ett starkt svenskt deltagande i EU:s ramprogram för FoU. En internationell utvärdering av svensk plasma- och rymdfysik som genomförts under våren 1997 gav en mycket positiv bild av IRF:s forskningsverksamhet. Regeringen anser slutligen att Polarforskningssekreteriatets verksamhet fungerat väl då forskningsplanering och logistik givit svenska forskare möjlighet att på ett kostnadseffektivt sätt bedriva forskning i polartrakterna.

Anslag till nationella och internationella forskningsresurser

Propositionen

En sammanställning av regeringens förslag till anslagsbelopp för budgetåret 1999 under de olika anslagen inom verksamhetsområdet finns i bilaga 4, anslagen D 1–D 18.

Vid anslagsberäkningen har medel från Forskningsrådsnämndens och forskningsrådets anslag förts över till anslaget D 16 Rådet för forsknings- och utvecklingssamarbete mellan Sverige och EU, EU/FoU-rådet, med anledning av ändrad finansiering av forskningsmyndigheternas kontor i Bryssel.

Regeringens prognoser för utgiftsutvecklingen under anslaget D 17 Särskilda utgifter för forskningsändamål budgetåret 1999 har föranlett en minskning av anslaget med 40 miljoner kronor. Motsvarande medel avses bli återförda budgetåret 2000. Planerade insatser inom FoU-området kommer nästa år att finansieras genom utnyttjande av anslagssparandet under anslaget som innevarande budgetår beräknas uppgå till ca 153 miljoner kronor.

Beträffande övriga anslag inom verksamhetsområdet har regeringen inte funnit anledning att föreslå några förändringar.

Forskningsråden och Forskningsrådsnämnden bör enligt regeringen ges fortsatt möjlighet att åta sig mer långsiktigt projektstöd. Regeringen begär därför *bemyndigande* att under år 1999 låta staten ta på sig ekonomiska förpliktelser i samband med stöd till forskning som finansieras under verksamhetsområdet Nationella och internationella forskningsresurser. Vilka belopp som det begärda bemyndigandet skall omfatta anges i propositionen (avsnitt 7.4).

Motionerna

Moderata samlingspartiet anslår i sin alternativa budget som redovisas i motion 1998/99:Ub802 sammanlagt 405 miljoner kronor mer än regeringen inom verksamhetsområdet. De vill öka anslaget till vart och ett av de fyra ämnesvetenskapliga forskningsråden med 25 miljoner kronor, en uppräkningsmedel på 100 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag (yrk. 29–32). Medlen för dyrbar vetenskaplig utrustning bör enligt deras mening ökas med 10 miljoner kronor för att rädda användningen av de högpresterande datorsystemen, de s.k. superdatorerna (yrk. 9 och 33). De anser också att det tidigare anslaget för Europeisk forskningssamverkan skall återinföras och anslår under ett nytt anslag D 19 ett belopp på 295 miljoner kronor (yrk. 34). De pekar på att det finns många skäl för internationell samverkan inom forskningens område. Bland annat kräver fortsatta framsteg, inte minst inom naturvetenskap och teknik, sådana investeringar att de är omöjliga för ett enskilt land att klara.

Folkpartiet anmärker i motion 1998/99:Ub803 yrkande 9 att den neddragning som gjordes under förra mandatperioden på forskningsrådets anslag är oacceptabel. I sitt budgetalternativ tillför de Forskningsrådsnämnden ytterligare 230 miljoner kronor för fördelning till de olika forskningsråden (yrk. 20 i denna del).

Miljöpartiet föreslår i sin budgetmotion 1998/99:Ub801 yrkande 70 i denna del att Forskningsrådsnämnden tilldelas ökade resurser under anslagen D 1 (8 miljoner kronor) och D 2 (2 miljoner kronor) för att nämnden skall samordna och leda ett antal i motionen förordade projekt som gäller dyslexi, sensorer, samspelet människa–maskin samt riskanalys. De anser vidare att forskningsråden bör få i uppdrag att inventera vilka forskningsrön som kan förväntas ha stora samhällskonsekvenser och att ta ett speciellt ansvar för *information om nya rön* inom sådana verksamhetsgrenar (yrk. 66). Som ett pilotprojekt bör Naturvetenskapliga forskningsrådet (NFR) få till uppgift att informera allmänheten om den gentekniska forskningen. För detta ändamål tillskjuts extra medel om 20 miljoner kronor till NFR (yrk. 67).

En sammanställning av de nämnda partiernas budgetalternativ återfinns i bilaga 4.

Utskottets bedömning

U t s k o t t e t tillstyrker regeringens förslag till anslagsbelopp inom verksamhetsområdet nationella och internationella forskningsresurser och avstyrker motionsyrkandena om ökning av anslag.

När det gäller resurser för medlemskap i internationella forskningsorganisationer samt för dyrbar vetenskaplig utrustning hänvisar utskottet till vad regeringen anfört om sin avsikt att återkomma till riksdagen i fråga om fördelningen av besparingarna inom verksamhetsområdet.

Det bör ankomma på berörda forskningsfinansierande organ, exempelvis Forskningsrådsnämnden, att ta ställning till olika projektförslag. Utskottet är inte berett att föreslå att riksdagen beslutar om en särskild medelsanvisning för vissa projekt. I fråga om information om genteknik vill utskottet fästa uppmärksamheten på att regeringen har tillsatt en parlamentarisk kommitté som skall utreda den moderna bioteknikens möjligheter och risker (dir. 1997:120). En viktig fråga är hur behovet av kunskap och diskussion om etiska aspekter av biotekniken bättre skall kunna tillgodoses i framtiden. Uppdraget skall redovisas till regeringen senast den 1 juni 2000.

Utskottet erinrar om att Forskningsrådsnämnden och samtliga forskningsråd har ansvar för att samverka med det omgivande samhället och att *informera om forskningens resultat*. Utskottet avstyrker därmed också motion 1998/99:Ub801 yrkande 66.

Utskottet föreslår att riksdagen ger regeringen det begärda *bemyndigandet* som gör det möjligt för forskningsråden och Forskningsrådsnämnden att även fortsättningsvis åta sig mer långsiktigt projektstöd. Utskottet har informerats om att det pågår en dialog mellan Utbildningsdepartementet och berörda myndigheter i syfte att uppnå en ökad överensstämmelse mellan beräknade utestående förpliktelser och begärda bemyndiganden.

6 Gemensamma ändamål

Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m.

Svenska unescorådet har till uppgift att för Sveriges del vara ett sådant nationellt samarbetsorgan som – enligt stadgan för Förenta nationernas organi-

sation för utbildning, vetenskap och kultur (Unesco) – skall samordna de viktigaste nationella organen inom Unescos område med organisationens verksamhet. Rådet skall främja Unescos verksamhet i Sverige och stödja svenska insatser inom ramen för organisationens program.

Anslaget (E 1), som disponeras av Svenska unescorådet, används till största delen för medlemsavgiften till Unesco. En mindre del avser medlemsavgifter till fonden för konventionen om världens natur- och kulturarv, Unesco:s internationella kulturfond och det internationella centret för konservering i Rom (ICCROM). Från anslaget betalas även de administrativa kostnaderna för Svenska unescorådet.

Regeringen föreslår att riksdagen under anslaget E 1 för budgetåret 1999 anvisar ett anslag på 37 162 000 kr.

U t s k o t t e t anser att riksdagen bör anvisa det begärda anslagsbeloppet.

Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område m.m.

De utgifter som belastar rubricerade anslag (E 2) avser utvecklingen av system som skall leda till effektiviseringar och kostnadsminskningar i myndigheternas verksamheter eller av system som ger ökad tillgång till information nationellt och internationellt. Från anslaget finansieras också viss övergripande statistik. Anslaget kan även tas i anspråk för vissa andra myndighetsövergripande verksamheter av tillfällig art. Under anslaget finns särskilda medel avsatta för barnomsorgsundersökningar.

I en till utskottet den 16 november 1998 inkommen skrivelse från Utbildningsdepartementet korrigeras vissa uppgifter i propositionstexten under anslaget. Rätteligen skall enligt departementet anges att en jämförelse mellan budget och utfall år 1997 visar ett anslagssparande om 15,7 miljoner kronor. Vidare skall anges att anslagsbelastningen för innevarande budgetår är beräknad till 13,7 miljoner kronor.

Regeringen föreslår att riksdagen under anslaget E 2 för budgetåret 1999 anvisar ett anslag på 19 959 000 kr. För innevarande budgetår har anslagits 22,5 miljoner kronor. Till följd av anslagssparandet räknar regeringen med att anslaget tillfälligt kan minskas med ca 3 miljoner kronor nästa budgetår.

Moderata samlingspartiet anser i sin budgetmotion 1998/99:Ub802 att en besparing om 5 miljoner kronor är möjlig inom anslaget E 2. De vill därför att riksdagen anvisar 14 959 000 kr (yrk. 35).

U t s k o t t e t, som inte har något att invända mot regeringens medelsberäkning, anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandet och följa regeringens förslag.

7 Anslag inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

En sammanställning av regeringens och oppositionspartiernas budgetförslag för utgiftsområde 16 finns i bilaga 4 till detta betänkande.

Utskottet har i de föregående avsnitten redovisat sin bedömning av regeringens och motionärernas förslag till anslag år 1999 inom de olika verksam-

hetsområdena inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning och därvid tagit ställning till samtliga berörda yrkanden.

Med hänvisning till vad som där anförts föreslår utskottet att riksdagen med bifall till regeringens förslag *för budgetåret 1999 anvisar anslagen* under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt uppställningen i bilaga 3.

Miljöpartiet föreslår i motion 1998/99:Ub801 (yrk. 71) att riksdagen skall ge regeringen till känna vad i motionen anförts om *anslagsbelopp* inom detta utgiftsområde *budgetåren 2000 och 2001*. De belopp som motionärerna förordar uppgår sammanlagt till 50 miljoner kronor mer än de belopp som regeringen i propositionen anger som beräknade för de nämnda budgetåren.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet. Motionärernas förslag förutsätter högre utgiftsramar än de som regeringen preliminärt har beräknat för de båda budgetåren 2000 och 2001. Finansutskottet har nyligen föreslagit riksdagen att godkänna de sistnämnda som riktlinje för regeringens budgetarbete och att avslå Miljöpartiets ramförslag (bet. 1998/99:FiU1). Regeringen har inte lagt fram något förslag till anslagsbelopp inom de preliminärt beräknade utgiftsramarna. Riksdagen bör avvakta regeringens förslag och således inte göra något tillkännagivande i enlighet med motionsyrkandet.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. *beträffande informationsteknik i skolan*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub1 yrkande 11, 1998/99:Ub3 yrkandena 1, 2 och 3, 1998/99:Ub210 yrkande 18, 1998/99:Ub246 yrkande 8, 1998/99:Ub454 yrkandena 12 och 13, 1998/99:Ub802 yrkande 1, 1998/99:K231 yrkandena 12, 13 och 14, 1998/99:K282 yrkande 5, 1998/99:T808 yrkande 12, 1998/99:T809 yrkande 6 och 1998/99:T818 yrkande 3 samt lägger skrivelse 1997/98:176 till handlingarna,

res. 1 (m) - delvis

res. 2 (v)

res. 3 (kd) - delvis

res. 4 (c) - delvis

res. 5 (fp) - delvis

2. *beträffande ett fristående kvalitetsinstitut*

att riksdagen avslår motionerna 1997/98:Ub43 yrkande 5, 1998/99:Ub1 yrkande 17, 1998/99:Ub210 yrkande 5 och 1998/99:Ub227 yrkande 18,

res. 1 (m) - delvis

res. 4 (c) - delvis

res. 5 (fp) - delvis

3. *beträffande förberedande dansundervisning i grundskolan*

att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100),

4. *beträffande införandet av en nationell skolpeng*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub802 yrkande 2,

res. 1(m) - delvis

5. beträffande *resurstilldelningssystemet i grundskolan*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub246 yrkandena 1 och 6,

res. 3 (kd) - delvis

6. beträffande *beslutsinstans för tilldelning av vetenskapsområde*

att riksdagen med avslag på motionerna 1998/99:Ub483 yrkande 5 och 1998/99:Ub801 yrkande 50 antar regeringens förslag till lag om ändring i högskolelagen (1992:1434),

res. 3 (kd) - delvis

7. beträffande *förhållandena för funktionshindrade studenter i högskolan*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub454 yrkande 11, 1998/99:Ub457, 1998/99:So376 yrkande 5, 1998/99:So455 yrkande 8 och 1998/99:So465 yrkande 23,

res. 6 (kd, fp)

res. 4 (c) - delvis

8. beträffande *avtal om ersättningar för klinisk utbildning och forskning*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub422 och 1998/99:Ub448,

res. 7 (m, fp)

9. beträffande *tillämpningen av vissa prislappar*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub462 och 1998/99:Ub479,

10. beträffande *principerna för fördelning av resurser till grundläggande högskoleutbildning*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub802 yrkande 4,

res. 1 (m) - delvis

11. beträffande *de nya universiteten*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub802 yrkande 5,

res. 1 (m) - delvis

12. beträffande *information om nya rön inom vissa vetenskapsgränar*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub801 yrkande 66,

13. beträffande *anslagen under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för budgetåret 1999, m.m.*

att riksdagen

a) godkänner vad regeringen förordat om *naturvetenskapliga och tekniska utbildningar* (yrk. 3),

b) godkänner vad regeringen förordat om *lärarytbildningar* (yrk. 4),

c) godkänner vad regeringen förordat om *konstnärliga utbildningar* (yrk. 5),

d) godkänner vad regeringen förordat om *tillskott av resurser för stöd till studenter med funktionshinder* (yrk. 6),

e) godkänner vad regeringen förordat om *satsningar på forskning och forskarutbildning* (yrk. 7),

f) godkänner de *belopp som regeringen förordat för ersättning för helårsstudenter och helårsprestationer inom de olika utbildningsområdena för budgetåret 1999* (yrk. 8),

g) medger att högst 530 000 000 kr förs till anslaget B 55 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning från reservationer och anslags-sparande enligt vad regeringen anför (avsnitt 5.8) (yrk. 9),

h) bemyndigar regeringen att under år 1999 låta staten ta på sig ekonomiska förpliktelser i samband med stöd till forskning som finansieras under verksamhetsområdet Nationella och internationella forskningsresurser som innebär åtaganden i enlighet med vad som regeringen förordar under avsnittet 7.4 (yrk. 10),

i) med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionerna 1998/99:Ub227 yrkande 17, 1998/99:Ub242 yrkande 1, 1998/99:Ub268 yrkande 20, 1998/99:Ub410 yrkande 2, 1998/99:Ub412, 1998/99:Ub417, 1998/99:Ub430 yrkande 1, 1998/99:Ub447 yrkandena 4 och 9, 1998/99:Ub460, 1998/99:Ub473, 1998/99:Ub711 yrkandena 1 och 2, 1998/99:Ub801 yrkandena 10, 17, 18, 31, 67 och 70, 1998/99:Ub802 yrkandena 3, 8–35, 1998/99:Ub803 yrkandena 3, 9 och 20 i denna del, 1998/99:Fi210 yrkande 16 och 1998/99:Fi211 yrkande 16 i denna del för budgetåret 1999 anvisar anslagen under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt uppställningen i bilaga 3 (yrk. 11),

14. beträffande *anslagsfördelning inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för budgetåren 2000 och 2001* att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub801 yrkande 71.

Stockholm den 1 december 1998

På utbildningsutskottets vägnar

Jan Björkman

I beslutet har deltagit: Jan Björkman (s), Britt-Marie Danestig (v), Beatrice Ask (m)¹, Eva Johansson (s), Inger Lundberg (s), Yvonne Andersson (kd)¹, Lars Hjertén (m)¹, Majléne Westerlund Panke (s), Tomas Högström (m)¹, Torgny Danielsson (s), Tomas Eneroth (s), Lennart Gustavsson (v), Erling Wälivaara (kd)¹, Per Bill (m)¹, Gunnar Goude (mp), Sofia Jonsson (c)¹ och Barbro Westerholm (fp)¹.

¹ Har ej deltagit i beslutet under moment 13.

Reservationer

1. Informationsteknik i skolan, m.m. (mom. 1, 2, 4, 10 och 11)

Beatrice Ask, Lars Hjertén, Tomas Högström och Per Bill (alla m) anför:

Den nya *informationstekniken* måste införas och komma till användning i alla skolor och på alla nivåer. Vi vill göra en större satsning än den regeringen gör för att med hjälp av IT förnya, modernisera och utveckla skolans

arbetsformer. Att integrera datoranvändningen i alla ämnen är enligt vår mening den viktigaste pedagogiska förnyelseuppgiften under kommande år. Vår IT-satsning består av en utbyggnad av den informationstekniska infrastrukturen, utbildningsprojekt för att höja lärarnas IT-kompetens samt satsningar på distansutbildning. Alla landets skolor bör senast vid utgången av år 2000 vara anknutna till Internet med bredbandsnät. I lärarutbildningen måste tydliggöras att IT är det viktigaste nya pedagogiska instrumentet i skolan. Vi vill också initiera samarbetsavtal med internationellt ledande skolor och universitet avseende distansutbildning. Vad vi nu anfört bör riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Ub210 yrkande 18, 1998/99:Ub802 yrkande 1 och 1998/99:T818 yrkande 3 och med anledning av motion 1998/99:K282 yrkande 5 som sin mening ge regeringen till känna.

Vi anser att den nationella uppföljningen och utvärderingen är viktig, men otillräcklig i sin nuvarande form. Kvalitetsfrågorna måste få en mer framskjuten plats i den svenska skolan. Enligt vår uppfattning bör ett *fristående kvalitetsinstitut* med uppgift att granska och utvärdera alla grund- och gymnasieskolor inrättas snarast. Samtidigt bör uppgifterna att svara för uppföljning och utvärdering lyftas bort från Skolverket. Riksdagen bör med bifall till motion 1998/99:Ub210 yrkande 5 och med anledning av motionerna 1997/98:Ub43 yrkande 5, 1998/99:Ub1 yrkande 17 och 1998/99:Ub227 yrkande 18 som sin mening ge regeringen till känna vad vi här har anfört.

Vi anser att *en nationell skolpeng bör införas*. Vi har i vårt budgetalternativ beräknat 50 miljarder kronor för detta ändamål fr.o.m. år 2000. En nationell skolpeng säkrar resurser till skolan och bidrar till att ge alla skolor en ökad självständighet. En nationell skolpeng är också ett medel för att garantera valfrihet för eleverna. Vi vill betona att en mer generaliserad fördelning av skolresurserna inte utesluter att hänsyn tas till särskilda behov. Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med förslag om införande av en nationell skolpeng. Riksdagen bör med bifall till motion 1998/99:Ub802 yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna vad vi här har anfört.

Resursfördelningssystemet till den grundläggande utbildningen skall enligt vår mening bygga på *principerna* om högskolans faktiska prestationer, kvalitetskriterier och studentens val. Utbyggnaden av högskolan skall alltså inte göras utifrån politiska förtecken. Den viktigaste och grundläggande drivkraften för utbyggnaden av den högre utbildningen skall vara högskolornas konkurrens om studenterna. Vi anser därför att en ny princip skall införas beträffande anslagssparande inom ramen för högskolor och universitet. Lärosäten som inte får tillräckligt många sökande i relation till antalet platser skall vara skyldiga att överföra ej utnyttjade medel till ett nytt anslag, som skall användas för att lärosäten som har fler sökande än studieplatser skall kunna få utökade resurser. Riksdagen bör med bifall till motion 1998/99: Ub802 yrkande 4 som sin mening ge regeringen till känna vad vi här har anfört.

Sverige har genom regeringens beslut fått tre *nya universitet*, som av regeringen inte ges rimliga förutsättningar att leva upp till förväntningarna. Vi kan inte frigöra oss från tanken att det i första hand var en taktisk grund för detta beslut. Sådant undergräver förtroendet för universitetsbegreppet och för kvalitetsbegreppet inom det utbildningspolitiska området. Dessa lärosäten behöver en successiv resursförstärkning för forskning och forskarutbildning

för att kunna uppfylla kraven på universitet. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub802 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under momenten 1, 2, 4, 10 och 11 bort hemställa

1. beträffande *informationsteknik i skolan*

att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Ub210 yrkande 18, 1998/99:Ub802 yrkande 1 och 1998/99:T818 yrkande 3, med anledning av motion 1998/99:K282 yrkande 5 samt med avslag på motionerna 1998/99:Ub1 yrkande 11, 1998/99:Ub3 yrkandena 1, 2 och 3, 1998/99:Ub246 yrkande 8, 1998/99:Ub454 yrkandena 12 och 13, 1998/99:K231 yrkandena 12, 13 och 14, 1998/99:T808 yrkande 12 och 1998/99:T809 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts samt lägger skrivelse 1997/98:176 till handlingarna,

2. beträffande *ett fristående kvalitetsinstitut*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub210 yrkande 5 och med anledning av motionerna 1997/98:Ub43 yrkande 5, 1998/99:Ub1 yrkande 17 och 1998/99:Ub227 yrkande 18 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

4. beträffande *införandet av en nationell skolpeng*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub802 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

10. beträffande *principerna för fördelning av resurser till grundläggande högskoleutbildning*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub802 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

11. beträffande *de nya universiteten*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub802 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

2. Informationsteknik i skolan (mom. 1)

Britt-Marie Danestig och Lennart Gustavsson (båda v) anför:

En utvärdering som gjorts om *användningen av IT i skolan* visar att de utvecklingsprocesser som har kommit i gång än så länge har en teknisk slag-sida. Vi menar att det är viktigt att det finns mål även i pedagogiska termer för kommunernas satsningar på den nya tekniken. Det är vår bestämda uppfattning att datorer i skolundervisningen inte får medföra att färre lärare anställs. Datorer kan aldrig ersätta den personliga kontakten mellan lärare och elever. I dag vet man väldigt lite om i vilken grad IT omskapar villkoren för undervisning och inläring. Vi vill att det inom det nationella programmet för IT i skolan avsätts medel dels för forskning och utvecklingsarbete inom området, dels för datorstöd åt lärarstuderande. Det är viktigt att de blivande lärarna redan under utbildningstiden blir förtrogna med datorn som pedagogiskt verktyg. Vad vi nu har anfört bör riksdagen med bifall till mot-

ion 1998/99:Ub3 och med anledning av motion 1998/99:Ub454 yrkandena 12 och 13 som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under moment 1 bort hemställa

1. beträffande *informationsteknik i skolan*

att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Ub3 yrkandena 1, 2 och 3, med anledning av motionerna 1998/99:Ub454 yrkandena 12 och 13 och 1998/99:T808 yrkande 12 samt med avslag på motionerna 1998/99:Ub1 yrkande 11, 1998/99:Ub210 yrkande 18, 1998/99:Ub246 yrkande 8, 1998/99:Ub802 yrkande 1, 1998/99:K231 yrkandena 12, 13 och 14, 1998/99:K282 yrkande 5, 1998/99:T809 yrkande 6 och 1998/99:T818 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts samt lägger skrivelse 1997/98:176 till handlingarna,

3. Informationsteknik i skolan, m.m. (mom. 1, 5 och 6)

Yvonne Andersson och Erling Wälivaara (båda kd) anför:

Användningen av *informationsteknik i skolan* kommer på sikt att leda till en genomgripande förändring av undervisningsformerna. De skärpta krav som fr.o.m. år 1998 ställs på blivande lärare när det gäller förmåga att behärska IT är därför nödvändiga, men senkomna. Användningen av IT i undervisningen ger nya möjligheter för eleverna att söka kunskaper och kontakter med omvärlden. IT ger möjlighet till mer individualiserad och effektiv undervisning för t.ex. invandrarelever med språkträning, elever med läs- och skrivsvårigheter, extraträning i matematik m.m., vilket öppnar nya möjligheter för lärarprofessionen. Vi vill att en plan för rullande fortbildning av redan examinerade lärare snarast utarbetas av Högskoleverket i samverkan med lärosätena. Vi vill också lyfta fram att som minimistandard i skolan bör gälla att varje elev har en egen e-postadress och att det finns tillgång till en "Internetskrivhörna" där elever och lärare får chans att prova på gränslös kommunikation. Detta bör riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Ub246 yrkande 8 och 1998/99:T809 yrkande 6 som sin mening ge regeringen till känna.

Enligt vår uppfattning bör *resurstilldelningssystemet i grundskolan* vara konstruerat så att det ger alla skolor en tillräcklig basresurs per elev. Denna resurs bör vara lika stor för alla elever. Därutöver bör det finnas en tilläggsresurs som varierar med de enskilda elevernas behov av hjälp och stöd. Bidrag till lokalkostnader och andra kringkostnader bör anpassas efter den enskilda skolans faktiska kostnader. Vi anser också att det är nödvändigt att elevvården inte utarmas utan får tillräckliga resurser. Medel för elevvården bör inräknas i den föreslagna tilläggsresursen. Riksdagen bör med bifall till motion 1998/99:Ub246 yrkandena 1 och 6 som sin mening ge regeringen till känna vad vi här har anförts.

Vi kristdemokrater motsätter oss regeringens förslag att regeringen, och inte som hittills Högskoleverket, skall *besluta i frågor om* att tilldela en högskola som inte är universitet ett eller flera *vetenskapsområden*. Detta är ett steg i fel riktning och försvagar kvalitetskontrollen. Högskoleverket bör

utveckla sin roll som kontrollant av kvaliteten inom högskolan. Högskoleverkets bedömning att en högskola har förutsättningar för att bedriva forskning och forskarutbildning inom ett vetenskapsområde behöver inte automatiskt leda till att högskolan tilldelas resurser för detta. Riksdagen bör alltså med anledning av motionerna 1998/99:Ub483 yrkande 5 och 1998/99:Ub801 yrkande 50 avslå regeringens förslag till lag om ändring i högskolelagen.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under momenten 1, 5 och 6 bort hemställa

1. beträffande *informationsteknik i skolan*

att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Ub246 yrkande 8 och 1998/99:T809 yrkande 6, med anledning av motionerna 1998/99:Ub1 yrkande 11 och 1998/99:K231 yrkande 13 samt med avslag på motionerna 1998/99:Ub3 yrkandena 1, 2 och 3, 1998/99:Ub210 yrkande 18, 1998/99:Ub454 yrkandena 12 och 13, 1998/99:Ub802 yrkande 1, 1998/99:K231 yrkandena 12 och 14, 1998/99:K282 yrkande 5, 1998/99:T808 yrkande 12 och 1998/99:T818 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts samt lägger skrivelse 1997/98:176 till handlingarna,

5. beträffande *resurstilldelningssystemet i grundskolan*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub246 yrkandena 1 och 6 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

6. beträffande *beslutsinstans för tilldelning av vetenskapsområde*

att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99:Ub483 yrkande 5 och 1998/99:Ub801 yrkande 50 avslår regeringens förslag till lag om ändring i högskolelagen (1992:1434),

4. Informationsteknik i skolan, m.m. (mom. 1, 2 och 7)

Sofia Jonsson (c) anför:

Kunskapen om hur *IT-användning* påverkar undervisning och arbetssätt i skolan behöver öka. Därför måste det göras särskilda satsningar på *forskning* kring datorn som verktyg för lärande. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:T808 yrkande 12 som sin mening ge regeringen till känna.

Enligt min mening bör *ett fristående kvalitetsinstitut* inrättas med uppgift att jämföra data kommun för kommun och skola för skola. Det bör också ha till uppgift att utveckla och förfina metoder för utvärdering och stödja kommunerna i deras eget arbete bl.a. genom att erbjuda expertis på området. Institutet bör vara fristående och inte ha myndighetsuppgifter, som även fortsättningsvis bör åligga Skolverket. Huvudmannaskapet för institutet bör övervägas, t.ex. om det skall omfatta lärar-, elev- och föräldraorganisationerna och arbetsgivarna i Svenska Kommunförbundet. Jag anser att regeringen närmare bör utreda frågan och ta initiativ till inrättandet av ett sådant institut. Riksdagen bör med bifall till motionerna 1997/98:Ub43 yrkande 5 och 1998/99:Ub227 yrkande 18 och med anledning av motionerna 1998/99:Ub1 yrkande 17 och 1998/99:Ub210 yrkande 5 som sin mening ge regeringen till känna vad som här anförts.

Den pågående utredningen om bemötandet av funktionshindrade och det aviserade uppdraget till Högskoleverket är mycket viktiga. Det står enligt min mening redan nu klart att en central instans bör inrättas, som får till uppgift att bevaka, följa upp och utvärdera de *funktionshindrade studenternas situation i högskolan*. Den bör också ge råd och stöd och driva handikappfrågorna utifrån den enskildes perspektiv och behov. Vad jag här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:So455 yrkande 8 som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser jag att utskottet under momenten 1, 2 och 7 bort hemställa

1. beträffande *informationsteknik i skolan*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:T808 yrkande 12, med anledning av motion 1998/99:Ub3 yrkande 2 samt med avslag på motionerna 1998/99:Ub1 yrkande 11, 1998/99:Ub3 yrkandena 1 och 3, 1998/99:Ub210 yrkande 18, 1998/99:Ub246 yrkande 8, 1998/99:Ub454 yrkandena 12 och 13, 1998/99:Ub802 yrkande 1, 1998/99:K231 yrkandena 12, 13 och 14, 1998/99:K282 yrkande 5, 1998/99:T809 yrkande 6 och 1998/99:T818 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts samt lägger skrivelse 1997/98:176 till handlingarna,

2. beträffande *ett fristående kvalitetsinstitut*

att riksdagen med bifall till motionerna 1997/98:Ub43 yrkande 5 och 1998/99:Ub227 yrkande 18 och med anledning av motionerna 1998/99:Ub1 yrkande 17 och 1998/99:Ub210 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

7. beträffande *förhållandena för funktionshindrade studenter i högskolan*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:So455 yrkande 8 och med anledning av motionerna 1998/99:Ub454 yrkande 11, 1998/99:Ub457, 1998/99:So376 yrkande 5 och 1998/99:So465 yrkande 23 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

5. Informationsteknik i skolan, m.m. (mom. 1 och 2)

Barbro Westerholm (fp) anför:

Jag vill understryka betydelsen av att alla gymnasieelever i skolan får tillgång till dator och egen e-postadress så att de får kunskap om och vana att *använda informationstekniken*. Det finns annars en stor risk för att eleverna delas in i ett A- och ett B-lag beroende på om de har tillgång till IT i hemmet eller inte. Användningen av IT måste integreras i undervisningen. Det bör t.ex. vara naturligt för en elev som gör hemuppgifter att via dator ställa frågor till lärarna och för en lärare att ge kompletterande uppgifter till eleverna. En integrering av IT i undervisningen ställer också krav på att lärarna själva kan använda tekniken som instrument för källsökning. Samtliga lärare i samhällsorienterande ämnen, men också skolbibliotekarier, bör därför ges möjligheter att fortbilda sig i praktisk IT-användning. Riksdagen bör enligt

min mening bifalla motionerna 1998/99:Ub1 yrkande 11 och 1998/99:K231 yrkandena 12, 13 och 14.

Skolan behöver en kvalitetsinstans som enbart arbetar med kvalitetsfrågor. Alla elever skall ha rätt att få veta vilken kvalitet deras utbildning har i ett nationellt perspektiv. Enligt Folkpartiets uppfattning bör ett från Skolverket *fristående kvalitetsinstitut* inrättas. Det skall arbeta med stöd och råd, nationella jämförelser och utvärderingar och med utbildning i kvalitetsfrågor. Institutet skulle kunna bestå av företrädare för universitet och högskolor, kommuner, ideella organisationer och näringslivet. Ett fristående kvalitetsinstitut bör även kunna kritisera brister i den förda regeringspolitiken vilket en kvalitetsinstans som Skolverket inte har rätt till. Riksdagen bör med bifall till motion 1998/99:Ub1 yrkande 17 och med anledning av motionerna 1997/98:Ub43 yrkande 5, 1998/99:Ub210 yrkande 5 och 1998/99:Ub227 yrkande 18 som sin mening ge regeringen till känna vad som här har anförts.

Mot bakgrund av det anförda anser jag att utskottet under momenten 1 och 2 bort hemställa

1. beträffande *informationsteknik i skolan*

att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Ub1 yrkande 11 och 1998/99:K231 yrkandena 12, 13 och 14, med anledning av motion 1998/99:T809 yrkande 6 samt med avslag på motionerna 1998/99:Ub3 yrkandena 1, 2 och 3, 1998/99:Ub210 yrkande 18, 1998/99:Ub246 yrkande 8, 1998/99:Ub454 yrkandena 12 och 13, 1998/99:Ub802 yrkande 1, 1998/99:K282 yrkande 5, 1998/99:T808 yrkande 12 och 1998/99:T818 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts samt lägger skrivelse 1997/98:176 till handlingarna,

2. beträffande *ett fristående kvalitetsinstitut*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub1 yrkande 17 och med anledning av motionerna 1997/98:Ub43 yrkande 5, 1998/99:Ub210 yrkande 5 och 1998/99:Ub227 yrkande 18 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

6. Förhållandena för funktionshindrade studenter i högskolan (mom. 7)

Yvonne Andersson (kd), Erling Wälivaara (kd) och Barbro Westerholm (fp) anför:

Den pågående utredningen om bemötandet av funktionshindrade och det nyligen givna uppdraget till Högskoleverket är mycket viktiga. Vi anser att den utredning som Högskoleverket skall genomföra bör avse att granska dessa studenter totala studiesituation. Såväl lokalernas utformning som kringsservice och tillgång till tolkhjälp måste uppmärksammas. Utredningen bör kartlägga otillfredsställda stödbehov och överväga hur de som är ansvariga för lokalutformningen vid universitet och högskolor skall få tillräckliga kunskaper om olika funktionshinder. Vad vi här har anfört bör riksdagen med anledning av motionerna 1998/99:Ub454 yrkande 11, 1998/99:Ub457,

1998/99:So376 yrkande 5 och 1998/99:So465 yrkande 23 som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under moment 7 bort hemställa

7. beträffande förhållandena för funktionshindrade studenter i högskolan

att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99:Ub454 yrkande 11, 1998/99:Ub457, 1998/99:So376 yrkande 5 och 1998/99:So465 yrkande 23 och med avslag på motion 1998/99:So455 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

7. Avtal om ersättningar för klinisk utbildning och forskning (mom. 8)

Beatrice Ask (m), Lars Hjertén (m), Tomas Högström (m), Per Bill (m) och Barbro Westerholm (fp) anför:

Vi anser att regeringen med det snaraste måste se till att de nuvarande orättvisorna i fördelningen av ersättningen för klinisk utbildning och forskning undanröjs. För den framtida läkarförsörjningen i Norrlandslänen är det av avgörande betydelse att en hög kvalitet på läkarutbildning, forskning och forskarutbildning i Umeå kan säkerställas även framgent. För detta krävs en relevant medelstildelning som likställer Umeå universitet med andra svenska lärosäten med motsvarande uppgift. Vad vi här har anförts bör riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Ub422 och 1998/99:Ub448 som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under moment 8 bort hemställa

8. beträffande avtal om ersättningar för klinisk utbildning och forskning

att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Ub422 och 1998/99:Ub448 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

Särskilda yttranden

1. Anslagen under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för budgetåret 1999 (mom. 13)

Beatrice Ask, Lars Hjertén, Tomas Högström och Per Bill (alla m) anför:

Moderata samlingspartiet har i motioner föreslagit en alternativ budget för år 1999. Den framgår av reservation 16 i finansutskottets betänkande 1998/99:FiU1. För utgiftsområde 16 föreslår vi där en utgiftsram på 29 110 833 000 kr. Eftersom detta avviker från det som finansutskottet har tillstyrkt, har vi valt att inte reservera oss här men vill redovisa vår inställning till utgiftsområdets budget för 1999.

När det gäller verksamhetsområdet *Barnomsorg, skola och vuxenutbildning* vill vi framhålla följande.

Kvalitetsfrågorna måste få en mer framskjuten plats i den svenska skolan. Vi föreslår inrättande av ett fristående nationellt kvalitetsinstitut för uppföljning och utvärdering och en sammanslagning av Skolverket och Statens institut för handikappfrågor i skolan (SIH). Uppgifterna att svara för uppföljning och utvärdering lyfts i huvudsak från Skolverket till det nya kvalitetsinstitutet som i vårt budgetalternativ tilldelas 200 miljoner kronor. Anslaget till SIH utgår. I reservation 1 har vi närmare utvecklat vår syn på ett fristående kvalitetsinstitut.

Vi föreslår att anslaget A 2 Utveckling av skolväsende och barnomsorg ökas med 8 miljoner kronor. Medlen är bl.a. avsedda för fortbildningsinsatser för lärare och försöksverksamhet med IT i gymnasieskolan. Anslaget A 3 Forskning inom skolväsendet tillförs också 8 miljoner kronor.

Moderata samlingspartiet har konsekvent drivit frågor som rör den nya informationsteknikens betydelse för utveckling, förnyelse och modernisering. Den nya informationstekniken måste införas och komma till användning i alla skolor och på alla nivåer. Alla skolor skall vara anslutna till Internet och kunna använda informationstekniken inom undervisningen. I vårt budgetalternativ anslår vi sammanlagt ca 3,5 miljarder kronor under den kommande treårsperioden. För budgetåret 1999 föreslår vi 800 miljoner kronor under anslaget A 4 Program för IT i skolan, dvs. en ökning av anslaget med 460 miljoner kronor.

Vi föreslår att det nya anslaget A 5 Förstärkning av utbildning i storstadsregionerna utgår. De specifika krav som bl.a. ställs i vissa storstadsområden för att tillförsäkra alla elever en god grundutbildning kan motivera specifika insatser. Problemen skall dock inte lösas genom tillfälliga statsbidrag och särskilda projekt. Vi anser att utveckling och produktion av läromedel för elever med handikapp är ett prioriterat område och föreslår en ökning av anslaget A 7 med 1 miljon kronor. Vi föreslår vidare att anslaget A 12 Bidrag till svensk undervisning i utlandet ökas med 14 miljoner kronor. De svenska skolorna i utlandet underlättar svenskars möjligheter att tjänstgöra utomlands och de fungerar också som betydelsefulla marknadsförare av Sverige.

När det gäller anslaget till Särskilda utbildningsinsatser för vuxna anser vi att regeringen överbetonar behovet av vuxenutbildning och underskattar behovet av kvalificerad eftergymnasial yrkesutbildning (KY). Vi anser att antalet platser i KY-utbildningen bör utökas till 17 200. Vi föreslår vidare en besparing på sammanlagt 876 miljoner kronor på anslaget A 15. Antalet platser i vuxenutbildningen bör minskas i den omfattning som motsvarar vårt besparingsförslag och vårt förslag till utökning av KY-utbildningen.

Som framgår av reservation 1 anser vi att utbyggnaden av *universitet och högskolor* – både av grundutbildning och av forskning och forskarutbildning – skall ske i en takt som motsvarar intresset bland de sökande och inte som i dag utifrån politiska förtecken. Ett nytt anslag, B 57, bör inrättas från vilket lärosäten som har fler sökande än studieplatser i grundutbildningen skall kunna få utökade resurser. Vi anser att anslaget B 52 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor skall avskaffas. Till det nya anslaget B 57 vill vi anvisa 151 165 000 kr, vilket motsvarar de av regeringen föreslagna anslags-

posterna 1–6 under B 52. Också för forskning och forskarutbildning vill vi införa ett nytt anslag, B 56 Medel att fördela för forskning och forskarutbildning. Till det vill vi anslå 275 799 000 kr, i vilken summa ingår de av regeringen föreslagna anslagsposterna 7, 8 och 9 under B 52. De blivande universiteten i Karlstad, Växjö och Örebro bör få en ökning av sina anslag till forskning och forskarutbildning, med 25, 10 respektive 10 miljoner kronor utöver regeringens förslag för år 1999 och en ytterligare ökning stegvis de två därpå följande åren. Högskolan i Karlskrona/Ronneby bör ges möjlighet att bli en komplett specialhögskola inom informationsteknik och så småningom ett IT-universitet. Vi föreslår därför 10 miljoner kronor utöver regeringens förslag till denna högskolas anslag till forskning och forskarutbildning. Regeringens nya forskningsanslag till Malmö högskola är för stort och bör minskas med 20 915 000 kr. Anslaget B 53 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor kan minskas med 50 miljoner kronor. Till Sunet vill vi anvisa 20 miljoner kronor mer än regeringen föreslagit. Som ett nationellt kunskaps- och kompetenscentrum av yppersta slag skall Sunet verka för att Internetkompetensen höjs i Sverige och stödja och fördjupa det alltmer nödvändiga samarbetet mellan de kommersiella Internetleverantörerna.

I vår alternativa budget anslår vi sammanlagt 405 miljoner kronor mer än regeringen inom verksamhetsområdet *Nationella och internationella forskningsresurser* för förstärkning av forskningsråden, internationellt forsknings-samarbete samt medel för dyrbar vetenskaplig utrustning. Vi ökar anslagen till Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet, Medicinska forskningsrådet, Naturvetenskapliga forskningsrådet och Teknikvetenskapliga forskningsrådet med 25 miljoner kronor till vardera rådet, en uppräkningsmedel på 100 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Vi anser att det förutvarande anslaget för Europeisk forskningssamverkan skall återinföras och anslår under ett nytt anslag på statsbudgeten, D 19, ett belopp på 295 miljoner kronor. Enligt vår mening finns det många skäl för internationell samverkan. Fortsatta framsteg, inte minst inom naturvetenskap och teknik, kräver sådana investeringar att de är omöjliga för ett enskilt land att klara. På flera områden krävs dessutom internationell lagstiftning och standardisering, varför svenska initiativ i det avseendet förutsätter deltagande i den internationella forskningsmiljön. Anslaget Medel för dyrbar vetenskaplig utrustning bör tillföras 10 miljoner kronor för att rädda användningen av de högpresterande datorsystemen, s.k. superdatorer.

Beträffande området *Gemensamma ändamål* anser vi att en besparing om 5 miljoner kronor är möjlig inom anslaget E 2 Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område m.m. Vi föreslår därför ett med detta belopp minskat anslag.

2. Anslagen under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för budgetåret 1999 (mom. 13)

Yvonne Andersson och Erling Wälivaara (båda kd) anför:

Kristdemokraterna har i motioner föreslagit en alternativ budget för år 1999. Den framgår av reservation 17 i finansutskottets betänkande 1998/99: FiU1. För utgiftsområde 16 föreslår vi där en utgiftsram på 28 663 747 000 kr. Eftersom detta avviker från det som finansutskottet har tillstyrkt, har vi valt att inte reservera oss här men vill redovisa vår inställning till utgiftsområdets budget för 1999.

När det gäller verksamhetsområdet *Barnomsorg, skola och vuxenutbildning* föreslår vi att anslaget A 12 Bidrag till svensk undervisning i utlandet tillförs ytterligare 10 miljoner kronor utöver regeringens förslag. Vi anser att den av riksdagen beslutade (prop. 1997/98:1 utg.omr. 16, bet. UbU1) besparingen på 20 miljoner kronor drabbar undervisningen vid de svenska utlandsskolorna hårt. Vi kristdemokrater välkomnar satsningen på vuxenutbildning och Kunskapslyftet som innebär att motiverade människor får nya möjligheter till kunskaper. Vi anser dock att den utbyggnadstakt som regeringen förespråkar är alltför snabb, bl.a. finns det en uttalad lärarbrist särskilt vad gäller vuxenpedagogiskt utbildade lärare. Vi anser att utbyggnadstakten bör vara 7 500 platser i stället för regeringens förslag om 10 000 platser. Vi har därför i vårt budgetalternativ minskat anslaget A 15 Särskilda utbildningsinsatser för vuxna med 80 miljoner kronor vilket motsvarar en minskning av antalet platser med 2 500.

Vi välkomnar högskolesatsningen som regeringen gör, men vill varna för att en alltför hög takt i utbyggnaden innebär risk för att kvaliteten i utbildningen blir lidande. Därför vill vi utöka antalet platser i en något lugnare takt än den regeringen föreslår. År 1999 bör det tillkomma 7 500 nya platser, och utbyggnaden bör fortsätta med lika stort antal nya platser de två följande åren, alltså även år 2000 och 2001. Därtill bör komma en särskild satsning med 5 000 platser i storstäderna år 2000. Samtliga dessa platser skall vara permanenta. Den lugnare utbyggnadstakten ger också utrymme för att förstärka forskarutbildningen med 50 miljoner kronor, vilket bidrar till att öka antalet disputerade lärare. Dessutom avsätter vi 50 miljoner kronor till kompetensutveckling i pedagogik för högskolans lärare. Konsekvensen av våra förslag är att anslagen till *universitet och högskolor* minskas med 317 miljoner kronor. Anslagsförändringarna som vi föreslår bör fördelas mellan anslagen B 1–B 54.

Inom området *Högskolemyndigheter* vill vi öka anslaget till Centrala studiestödsnämnden med 20 miljoner kronor, eftersom vi motsätter oss beslutet om höjd expeditionsavgift. Tillskottet avser att kompensera det inkomstbortfall som uppstår om avgiften inte höjs.

3. Anslagen under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för budgetåret 1999 (mom. 13)

Sofia Jonsson (c) anför:

Centerpartiet har i motioner föreslagit en alternativ budget för år 1999. Den framgår av reservation 18 i finansutskottets betänkande 1998/99:FiU1. För utgiftsområde 16 föreslår vi där en utgiftsram på 30 030 747 000 kr. Eftersom detta avviker från det som finansutskottet har tillstyrkt, har vi valt att inte reservera oss här men vill redovisa vår inställning till utgiftsområdets budget för 1999.

När det gäller anslagen under verksamhetsområdet *Barnomsorg, skola och vuxenutbildning* har vi i vårt budgetalternativ föreslagit en minskning av anslaget A 1 Statens skolverk med 13 miljoner kronor eftersom vi anser att beslutet att inrätta särskilda utbildningsinspektörstjänster var ett steg i fel riktning och att det bör återkallas. Ett fristående kvalitetsinstitut bör inrättas. Vi har i reservation 4 närmare utvecklat vår syn på ett sådant institut. Enligt vår uppfattning bör 10 miljoner kronor av anslaget A 2 Utveckling av skolväsende och barnomsorg avsättas för utveckling av läromedel för elever med läs- och skrivsvårigheter. Vidare bör en överföring på 7 miljoner kronor göras från detta anslag till anslaget A 8 Forskning inom skolväsendet. Sistnämnda anslag bör ökas med sammanlagt 20 miljoner kronor. Forskningen om läs- och skrivsvårigheter bör förstärkas genom ett särskilt av Skolverket initierat projekt. För detta ändamål har vi beräknat 10 miljoner kronor. Vidare bör 10 miljoner kronor användas för att förstärka den didaktiska forskningen. Skolverket bör ges i uppdrag att tillsammans med lärarhögskolorna inrätta professurer i didaktik. Medlen bör senare överföras till de lärarhögskolor vid vilka professurerna inrättas.

Regeringens förslag till anslag till *universitet och högskolor* innebär att satsningar på de högskolor som skall bli universitet uteblir. Detta är en ren oförskämdhet. En förutsättning för de nya universitetens framgång är att de får fortsätta att expandera. Vårt budgetförslag innebär att Karlstads universitet, Växjö universitet och Örebro universitet utöver regeringens förslag för 1999 tillförs 25 miljoner kronor vardera under anslagen till forskning och forskarutbildning och att Mithögskolan också tillförs ytterligare 25 miljoner kronor för forskning. Även Högskolan i Karlskrona/Ronneby, som har tilldelats vetenskapsområdet Teknik, bör tillföras ytterligare 10 miljoner kronor för forskning och forskarutbildning. Anslaget B 52 kan samtidigt minskas med 10 miljoner kronor.

4. Anslagen under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för budgetåret 1999 (mom. 13)

Barbro Westerholm (fp) anför:

Folkpartiet har i motioner föreslagit en alternativ budget för år 1999. Den framgår av reservation 19 i finansutskottets betänkande 1998/99:FiU1. För utgiftsområde 16 föreslår vi där en utgiftsram på 28 471 miljoner kronor. Eftersom detta avviker från det som finansutskottet har tillstyrkt, har vi valt

att inte reservera oss här men vill redovisa vår inställning till utgiftsområdets budget för 1999.

När det gäller anslagen under verksamhetsområdet *Barnomsorg, skola och vuxenutbildning* vill vi framhålla följande.

Det är viktigt att det finns tillgång till svenska skolor utomlands. Svenska barn som bor utomlands bör ses som en framtida resurs för Sverige. I vårt budgetalternativ tillför vi därför anslaget A 12 Bidrag till svensk undervisning i utlandet 20 miljoner kronor. Verksamheten inom Kunskapslyftet har hittills påverkats av ett uppdämt behov, men enligt vår mening kan volymen i ett fortvarighetstillstånd bedömas ligga ca 25 % under den nuvarande nivån. Vi föreslår en minskning av anslaget A 15 Särskilda utbildningsinsatser för vuxna med 1 125 miljoner kronor.

Vi anser det avgörande att undervisningen och forskningen vid *universitet och högskolor* håller god kvalitet. Utan disputerade lärare kan inte våra lärosäten erbjuda den vetenskapliga kvalitet på undervisningen som studenterna har rätt till. Anslagen till universitet och högskolor bör enligt vår mening utökas med 210 miljoner kronor för kvalitetssäkring av undervisningen. Vidare bör det tillföras 100 miljoner kronor att fördelas till universitet och högskolor för anställning av doktorander. Vi vill dessutom anslå 95 miljoner kronor för att lärosätena skall kunna bedriva sommarkurser. Av praktiska skäl föreslår vi att dessa öknings, sammanlagt 405 miljoner kronor, görs på anslaget B 52.

Inom området *Högskolemyndigheter* anslår vi ytterligare 20 miljoner kronor till Centrala studiestödsnämnden. Vi motsätter oss en höjning av expeditionavgiften vid CSN och kompenserar för intäktsbortfallet med en ökning av anslaget.

Neddragningen under förra mandatperioden på forskningsrådets anslag anser vi vara oacceptabel. Inom verksamhetsområdet *Nationella och internationella forskningsresurser* tillför vi därför Forskningsrådsnämnden 230 miljoner kronor som nämnden får fördela bland de olika forskningsråden.

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100)

1998/99:UbU1
Bilaga 1

Förslag till beslut om anslag inom utgiftsområde 16

Utbildning och universitetsforskning

1 000-tal kronor

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Verksamhetsområde Anslag	Utskottets förslag
A Barnomsorg, skola och vuxenutbildning	
1 Statens skolverk (<i>ram</i>)	270 481
2 Utveckling av skolväsende och barnomsorg (<i>ram</i>)	297 736
3 Forskning inom skolväsendet (<i>ram</i>)	8 040
4 Program för IT i skolan (<i>ram</i>)	340 000
5 Förstärkning av utbildning i storstadsregionerna (<i>ram</i>)	110 000
6 Statens institut för handikappfrågor i skolan (<i>ram</i>)	119 351
7 Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med handikapp (<i>ram</i>)	21 361
8 Specialskolor och resurscenter (<i>ram</i>)	432 580
9 Särskilda insatser på skolområdet (<i>ram</i>)	271 351
10 Sameskolstyrelsen (<i>ram</i>)	34 408
11 Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola (<i>ram</i>)	122 531
12 Bidrag till svensk undervisning i utlandet (<i>ram</i>)	72 346
13 Statens skolor för vuxna (<i>ram</i>)	39 343
14 Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildning (<i>ram</i>)	142 483
15 Särskilda utbildningsinsatser för vuxna (<i>ram</i>)	4 508 566
16 Svenska EU-programkontoret för utbildning och kompetensutveckling (<i>ram</i>)	11 915
B Universitet och högskolor m.m.	
1 Uppsala universitet: Grundutbildning (<i>ram</i>)	767 778
2 Uppsala universitet: Forskning och forskarutbildning (<i>ram</i>)	971 152
3 Lunds universitet: Grundutbildning (<i>ram</i>)	1 021 779
4 Lunds universitet: Forskning och forskarutbildning (<i>ram</i>)	977 719
5 Göteborgs universitet: Grundutbildning (<i>ram</i>)	934 914
6 Göteborgs universitet: Forskning och forskarutbildning (<i>ram</i>)	795 590
7 Stockholms universitet: Grundutbildning (<i>ram</i>)	664 487
8 Stockholms universitet: Forskning och forskarutbildning (<i>ram</i>)	787 066
9 Umeå universitet: Grundutbildning (<i>ram</i>)	696 244
10 Umeå universitet: Forskning och forskarutbildning (<i>ram</i>)	551 157
11 Linköpings universitet: Grundutbildning (<i>ram</i>)	673 278
12 Linköpings universitet: Forskning och forskarutbildning (<i>ram</i>)	359 011
13 Karolinska institutet: Grundutbildning (<i>ram</i>)	284 051
14 Karolinska institutet: Forskning och forskarutbildning (<i>ram</i>)	612 081
15 Kungl. Tekniska högskolan: Grundutbildning (<i>ram</i>)	692 578
16 Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och forskarutbildning (<i>ram</i>)	524 621

Verksamhetsområde Anslag	Utskottets förslag	1998/99:UbU1 Bilaga 3
17 Luleå tekniska universitet: Grundutbildning (ram)	365 143	
18 Luleå tekniska universitet: Forskning och forskarutbildning (ram)	182 953	
19 Karlstads universitet: Grundutbildning (ram)	287 585	
20 Karlstads universitet: Forskning och forskarutbildning (ram)	52 913	
21 Växjö universitet: Grundutbildning (ram)	239 841	
22 Växjö universitet: Forskning och forskarutbildning (ram)	53 025	
23 Örebro universitet: Grundutbildning (ram)	292 056	
24 Örebro universitet: Forskning och forskarutbildning (ram)	53 136	
25 Mitthögskolan: Grundutbildning (ram)	408 299	
26 Mitthögskolan: Forskning (ram)	52 628	
27 Högskolan i Karlskrona/Ronneby: Grundutbildning (ram)	136 079	
28 Högskolan i Karlskrona/Ronneby: Forskning och forskarutbildning (ram)	21 381	
29 Malmö högskola: Grundutbildning (ram)	374 126	
30 Malmö högskola: Forskning (ram)	50 915	
31 Danshögskolan: Grundutbildning (ram)	22 730	
32 Dramatiska institutet: Grundutbildning (ram)	54 675	
33 Högskolan i Borås: Grundutbildning (ram)	167 702	
34 Högskolan Dalarna: Grundutbildning (ram)	201 985	
35 Högskolan på Gotland: Grundutbildning (ram)	57 697	
36 Högskolan i Gävle: Grundutbildning (ram)	197 973	
37 Högskolan i Halmstad: Grundutbildning (ram)	137 379	
38 Högskolan i Kalmar: Grundutbildning (ram)	218 695	
39 Högskolan Kristianstad: Grundutbildning (ram)	155 421	
40 Högskolan i Skövde: Grundutbildning (ram)	138 131	
41 Högskolan i Trollhättan/Uddevalla: Grundutbildning (ram)	115 526	
42 Idrottshögskolan i Stockholm: Grundutbildning (ram)	34 884	
43 Konstfack: Grundutbildning (ram)	98 599	
44 Kungl. Konsthögskolan: Grundutbildning (ram)	46 461	
45 Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Grundutbildning (ram)	87 506	
46 Lärarhögskolan i Stockholm: Grundutbildning (ram)	284 727	
47 Mälardalens högskola: Grundutbildning (ram)	295 865	
48 Operahögskolan i Stockholm: Grundutbildning (ram)	13 728	
49 Södertörns högskola: Grundutbildning (ram)	148 737	
50 Teaterhögskolan i Stockholm: Grundutbildning (ram)	22 332	
51 Enskilda och kommunala högskoleutbildningar m.m. (ram)	1 488 850	
52 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m. (ram)	336 612	
53 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor (ram)	198 838	
54 Sunet (ram)	34 995	
55 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning (ram)	1 056 161	
C Högskolemyndigheter		
1 Högskoleverket (ram)	129 113	
2 Verket för högskoleservice (ram)	10 177	
3 Centrala studiestödsnämnden (ram)	313 566	

D Nationella och internationella forskningsresurser

1	Forskningsrådsnämnden: Forskning och forskningsinformation (ram)	90 585
2	Forskningsrådsnämnden: Förvaltning (ram)	22 200
3	Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet: Forskning (ram)	206 546
4	Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet: Förvaltning (ram)	10 777
5	Medicinska forskningsrådet: Forskning (ram)	336 658
6	Medicinska forskningsrådet: Förvaltning (ram)	10 336
7	Naturvetenskapliga forskningsrådet: Forskning (ram)	722 029
8	Naturvetenskapliga forskningsrådet: Förvaltning (ram)	20 656
9	Teknikvetenskapliga forskningsrådet: Forskning (ram)	241 402
10	Teknikvetenskapliga forskningsrådet: Förvaltning (ram)	8 415
11	Rymdforskning (ram)	121 446
12	Kungl. biblioteket (ram)	196 145
13	Statens psykologisk-pedagogiska bibliotek (ram)	8 360
14	Institutet för rymdfysik (ram)	38 056
15	Polarforskningssekreteriatet (ram)	22 670
16	Rådet för forsknings- och utvecklingssamarbete mellan Sverige och EU (ram)	11 556
17	Särskilda utgifter för forskningsändamål (ram)	86 516
18	Medel för dyrbar vetenskaplig utrustning (ram)	64 130

E Gemensamma ändamål

1	Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m. (ram)	37 162
2	Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område m.m. (ram)	19 959

Summa för utgiftsområdet**29 030 747**

Förslag till anslag inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

1000-tal kronor

Anslag (ram)	Regeringens förslag	Oppositionspartiernas förslag				
		m	kd	c	fp	mp
A Barnomsorg och vuxenutbildning						
A 1 Statens skolverk	270 481			-13 000		
A 2 Utveckling av skolväsende och barnomsorg	297 736	+8 000		-7 000		+20 000
A 3 Forskning inom skolväsendet	8 040	+8 000		+20 000		
A 4 Program för IT i skolan	340 000	+460 000				
A 5 Förstärkning av utbildning i storstadsregionerna	110 000	-110 000				
A 6 Statens institut för handikappfrågor i skolan	119 351	-119 351				
A 7 Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med handikapp	21 361	+1 000				+10 000
A 8 Specialskolor och resurscenter	432 580					
A 9 Särskilda insatser på skolområdet	271 351					
A 10 Sameskolstyrelsen	34 408					
A 11 Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola	122 531					
A 12 Bidrag till svensk undervisning i utlandet	72 346	+14 000	+10 000		+20 000	

Anslag (ram)	Regeringens förslag	Oppositionspartiernas förslag				
		m	kd	c	fp	mp
A 13 Statens skolor för vuxna	39 343					
A 14 Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildning	142 483					
A 15 Särskilda utbildningsinsatser för vuxna	4 508 566	-876 000	-80 000		-1 125 000	-60 000
A 16 Svenska EU-programkontoret för utbildning och kompetensutveckling	11 915					
A 17 Nationellt kvalitetsinstitut (nytt anslag)		+200 000				
B Universitet och högskolor						
B 1 Uppsala universitet: Grundutbildning	767 778					
B 2 Uppsala universitet: Forskning och forskarutbildning	971 152					
B 3 Lunds universitet: Grundutbildning	1 021 779					
B 4 Lunds universitet: Forskning och forskarutbildning	977 719					
B 5 Göteborgs universitet: Grundutbildning	934 914					
B 6 Göteborgs universitet: Forskning och forskarutbildning	795 590					
B 7 Stockholms universitet: Grundutbildning	664 487					
B 8 Stockholms universitet: Forskning och forskarutbildning	787 066					
B 9 Umeå universitet: Grundutbildning	696 244					
B 10 Umeå universitet: Forskning och forskarutbildning	551 157					
B 11 Linköpings universitet: Grundutbildning	673 278					

Anslag (ram)	Regeringens förslag	Oppositionspartiernas förslag				
		m	kd	c	fp	mp
B 12 Linköpings universitet: Forskning och forskarutbildning	359 011					
B 13 Karolinska institutet: Grundutbildning	284 051					
B 14 Karolinska institutet: Forskning och forskarutbildning	612 081					
B 15 Kungl. Tekniska högskolan: Grundutbildning	692 578					
B 16 Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och forskarutbildning	524 621					
B 17 Luleå tekniska universitet: Grundutbildning	365 143					
B 18 Luleå tekniska universitet: Forskning och forskarutbildning	182 953					
B 19 Karlstads universitet: Grundutbildning	287 585					
B 20 Karlstads universitet: Forskning och forskarutbildning	52 913	+25 000		+25 000		
B 21 Växjö universitet: Grundutbildning	239 841					
B 22 Växjö universitet: Forskning och forskarutbildning	53 025	+10 000		+25 000		
B 23 Örebro universitet: Grundutbildning	292 056					
B 24 Örebro universitet: Forskning och forskarutbildning	53 136	+10 000		+25 000		
B 25 Mitthögskolan: Grundutbildning	408 299					
B 26 Mitthögskolan: Forskning	52 628			+25 000		
B 27 Högskolan i Karlskrona/Ronneby: Grundutbildning	136 079					
B 28 Högskolan i Karlskrona/Ronneby: Forskning och forskarutbildning	21 381	+10 000		+10 000		

Anslag (ram)	Regeringens förslag	Oppositionspartiernas förslag				
		m	kd	c	fp	mp
B 29 Malmö högskola: Grundutbildning	374 126					
B 30 Malmö högskola: Forskning	50 915	-20 915				
B 31 Danshögskolan: Grundutbildning	22 730					
B 32 Dramatiska institutet: Grundutbildning	54 675					
B 33 Högskolan i Borås: Grundutbildning	167 702					
B 34 Högskolan Dalarna: Grundutbildning	201 985					
B 35 Högskolan på Gotland: Grundutbildning	57 697					
B 36 Högskolan i Gävle: Grundutbildning	197 973					
B 37 Högskolan i Halmstad: Grundutbildning	137 379					
B 38 Högskolan i Kalmar: Grundutbildning	218 695					
B 39 Högskolan Kristianstad: Grundutbildning	155 421					
B 40 Högskolan i Skövde: Grundutbildning	138 131					
B 41 Högskolan i Trollhättan/Uddevalla: Grundutbildning	115 526					
B 42 Idrottshögskolan i Stockholm: Grundutbildning	34 884					
B 43 Konstfack: Grundutbildning	98 599					
B 44 Kungl. Konsthögskolan: Grundutbildning	46 461					
B 45 Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Grundutbildning	87 506					

Anslag (ram)	Regeringens förslag	Oppositionspartiernas förslag				
		m	kd	c	fp	mp
B 46 Lärarhögskolan i Stockholm: Grundutbildning	284 727					
B 47 Mälardalens högskola: Grundutbildning	295 865					
B 48 Operahögskolan i Stockholm: Grundutbildning	13 728					
B 49 Södertörns högskola: Grundutbildning	148 737					
B 50 Teaterhögskolan i Stockholm: Grundutbildning	22 332					
B 51 Enskilda och kommunala högskoleutbildningar m.m.	1 488 850					
B 52 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.	336 612	-336 612		-10 000	+405 000	
B 53 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor	198 838	-50 000				
B 54 Sunet	34 995	+20 000				
B 55 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning	1 056 161					
B 56 Medel att fördela för forskning och forskarutbildning (nytt anslag)		+275 799				
B 57 Medel att fördela för grundutbildning och internationell utveckling m.m. (nytt anslag)		+151 165				
B 58 Besparingar på anslag till universitet och högskolor m.m. (B 1–B 54) (nytt anslag)				-317 000		

Anslag (ram)	Regeringens förslag	Oppositionspartiernas förslag				
		m	kd	c	fp	mp
C Högskolemyndigheter						
C 1 Högskoleverket	129 113					
C 2 Verket för högskoleservice	10 177					
C 3 Centrala studiestödsnämnden	313 566		+20 000		+20 000	
D Nationella och internationella forskningsresurser						
D 1 Forskningsrådsnämnden: Forskning och forskningsinformation	90 585				+230 000	+8 000
D 2 Forskningsrådsnämnden: Förvaltning	22 200					+2 000
D 3 Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet: Forskning	206 546	+25 000				
D 4 Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet: Förvaltning	10 777					
D 5 Medicinska forskningsrådet: Forskning	336 658	+25 000				
D 6 Medicinska forskningsrådet: Förvaltning	10 336					
D 7 Naturvetenskapliga forskningsrådet: Forskning	722 029	+25 000				+20 000
D 8 Naturvetenskapliga forskningsrådet: Förvaltning	20 656					
D 9 Teknikvetenskapliga forskningsrådet: Forskning	241 402	+25 000				
D 10 Teknikvetenskapliga forskningsrådet: Förvaltning	8 415					
D 11 Rymdforskning	121 446					
D 12 Kungl. biblioteket	196 145					

Anslag (ram)	Regeringens förslag	Oppositionspartiernas förslag				
		m	kd	c	fp	mp
D 13 Statens psykologisk-pedagogiska bibliotek	8 360					
D 14 Institutet för rymdfysik	38 056					
D 15 Polarforskningssekretariatet	22 670					
D 16 Rådet för forsknings- och utvecklingssamarbete mellan Sverige och EU	11 556					
D 17 Särskilda utgifter för forskningsändamål	86 516					
D 18 Medel för dyrbar vetenskaplig utrustning	64 130	+10 000				
D 19 Europeisk forskningssamverkan (nytt anslag)		+295 000				
E Gemensamma ändamål						
E 1 Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m.	37 162					
E 2 Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område m.m.	19 959	-5 000				
Summa för utgiftsområdet	29 030 747	+80 086	-367 000	+100 000	-450 000	±0

Anm. Fp:s här angivna ram är 110 miljoner kronor större än motsvarande belopp i fp:s reservation 19 i betänkandet 1998/99:FiU1. Enligt motion 1998/99:Sf634 yrkande 11 bör anslaget A 5 utgå.

Sammanfattning.....	1
Propositionen.....	3
Skrivelsen	3
Motionerna	4
Utskottet	10
Inledning.....	10
1 Informationsteknik (IT) i skolan	11
Lärandets verktyg – nationellt program för IT i skolan.....	11
Anslaget A 4 Program för IT i skolan	17
2 Barnomsorg, skola och vuxenutbildning.....	17
Inledning	17
Resultatinformation.....	18
Kvalitet och likvärdighet.....	20
Storstadssatsningen inom utbildningsområdet	23
Den särskilda vuxenutbildningsatsningen.....	24
Förberedande dansundervisning i grundskolan	27
Anslag	28
A 1 Statens skolverk.....	28
A 2 Utveckling av skolväsende och barnomsorg.....	28
A 3 Forskning inom skolväsendet	30
A 4 Program för IT i skolan.....	31
A 5 Förstärkning av utbildning i storstadsregionerna.....	31
A 6 Statens institut för handikappfrågor i skolan	31
A 7 Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med handikapp	32
A 8 Specialskolor och resurscenter.....	32
A 9 Särskilda insatser på skolområdet.....	33
A 10 Sameskolstyrelsen.....	33
A 11 Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola.....	34
A 12 Bidrag till svensk undervisning i utlandet.....	34
A 13 Statens skolor för vuxna	35
A 14 Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildningen.....	35
A 15 Särskilda utbildningsinsatser för vuxna	36
A 16 Svenska EU-programkontoret för utbildning och kompetensutveckling.....	36
Vissa övriga resursfrågor	36
3 Universitet och högskolor	38
Resultatredovisning.....	38
Beslutsinstans för tilldelning av vetenskapsområde	39
Studenter med funktionshinder	40
Ersättningar för klinisk utbildning och forskning.....	41
Ersättning för helårsstudenter och helårsprestationer	42
Anslag till universitet och högskolor budgetåret 1999	43
4 Högskolemyndigheter	51

Högskoleverket	51
Verket för högskoleservice.....	51
Centrala studiestödsnämnden	51
5 Nationella och internationella forskningsresurser	52
Vissa tidigare beslutade besparingar inom verksamhetsom-	
rådet.....	52
Resultatredovisning.....	54
Anslag till nationella och internationella forskningsresurser	55
6 Gemensamma ändamål	56
Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m.	56
Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område	
m.m.	57
7 Anslag inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitets-	
forskning.....	57
Hemställan	58
Reservationer.....	60
1. Informationsteknik i skolan, m.m. (mom. 1, 2, 4, 10 och 11)(m) ...	60
2. Informationsteknik i skolan (mom. 1) (v)	62
3. Informationsteknik i skolan, m.m. (mom. 1, 5 och 6) (kd)	63
4. Informationsteknik i skolan, m.m. (mom. 1, 2 och 7) (c).....	64
5. Informationsteknik i skolan, m.m. (mom. 1 och 2) (fp)	65
6. Förhållandena för funktionshindrade studenter i högskolan	
(mom. 7) (kd, fp).....	66
7. Avtal om ersättningar för klinisk utbildning och forskning	
(mom. 8) (m, fp)	67
Särskilda yttranden	67
1. Anslagen under utgiftsområde 16 Utbildning och universitets-	
forskning för budgetåret 1999 (mom. 13) (m)	67
2. Anslagen under utgiftsområde 16 Utbildning och universitets-	
forskning för budgetåret 1999 (mom. 13) (kd)	70
3. Anslagen under utgiftsområde 16 Utbildning och universitets-	
forskning för budgetåret 1999 (mom. 13) (c).....	71
4. Anslagen under utgiftsområde 16 Utbildning och universitets-	
forskning för budgetåret 1999 (mom. 13) (fp)	71
Bilagor	
1. Förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100).....	73
2. Förslag till lag om ändring i högskolelagen (1992:1434)	75
3. Förslag till beslut om anslag inom utgiftsområde 16 Utbildning	
och universitetsforskning.....	76
4. Förslag till anslag inom utgiftsområde 16 Utbildning och	
universitetsforskning.....	79